

UNIVERSITAS

SCIENTIAE
ET
PATRIAE

1 - ATJ (105)

2014

PĒTĪJUMI, ANALĪZE, VIEDOKĻI

Buršs... Fil! Dmitrijs Trofimovs, Fr! Arctica 4.lpp.

KULTŪRVĒSTURISKS APSKATS

Konventa dzīvokļu arhitektūra.
Fil! Artūrs Lapiņš, Fr.Imantica 6.lpp.

Iespējamā misija. Fil! Elīna Šmite, s!k! Imeria 8.lpp.

CILVĒKI MŪSU VIDŪ

Stāsts par Ligu Katrīnu Kļaviņu.
meit! Daina Leščinska, s!k! Spīdola

AKADĒMISKĀ GADA LABĀKIE KRĀSU REFERĀTI

Leonīds Breiķšs – liriskais mantojums.
z! Kaspars Reinis, Fr.Lataviensis

Skrīveru dendroloģiskais parks.
Meit! Anda Meikališa, s!k! Dzintra

APSKATS

s!k! Dzintra svin dibināšanas 90 gadskārtu. fil!
Ilze Borodkina, dzintra et indlaensis

Baltijas tautu komeršs atkal Rīgā.
P!K! t/I I šarž! fil! Elviss Strazdiņš, korp! Latvia

AKADĒMISKIE SASNIEGUMI

Ziņas par promocijas darbus aizstāvējušajiem buršiem.
Korporāciju sagatavotā informācija.

KULTŪRA

P!K!V!K! ar S!P!K! kori džezā kopā savedis buršus -
mūziķus.
Taut! Agnese Treinovska, s!k! Daugaviete

Korporāciju Mākslas dienas 2014 "Atveries pasaulei".
P!K! un S!P!K! deju kopai “Marmale” 5 gadi. taut! Madara
Gasparoviča, s!k! Daugaviete un taut! Elīna Kuriloviča,
s!k! Zinta

EKANOMIKA UN TAUTSAIMNIECĪBA

Akadēmiskis viedoklis par Latvijas ekanomisko izaugsmi.
Fil! Ivars Brīvers, korp! Frat!Van! Dr.oec., profesors, Banku
augstskola

Mēs varam.

Sava uzņēmuma saimnieces. Fil! Sabine Ezeriņa, s!k!Dzintra

IN MEMORIAM

Ziņas par mūžībā aizgājušiem buršiem.
Korporāciju sagatavotā informācija.

CHRONIKA

Valpurģis Tērbatā.
Fil! Ilze Borodkina, dzintra et indlaensis

Fraternitas Livonica futbola ceļojošais kauss.
Com! Valdis Skurstenis, Fr! Livonica, t/l mag! lit!

Korporācijas sporto.
Fil! Jānis Butins, latvus

Laivu brauciens.
fil! Andris Grīnbergs, tervetus

Sniķera piemiņas medaļa „Sapņu komandai”.
Fil! Ilvars Ceriņš, korp! Fraternitas Metropolitana, Fil! B!
valdes priekšsēdētājs

HUMORS UN SATĪRA

Rīta stundai zelts mutē.
taut! Laine Zemlicka, s!k! Varavīksne

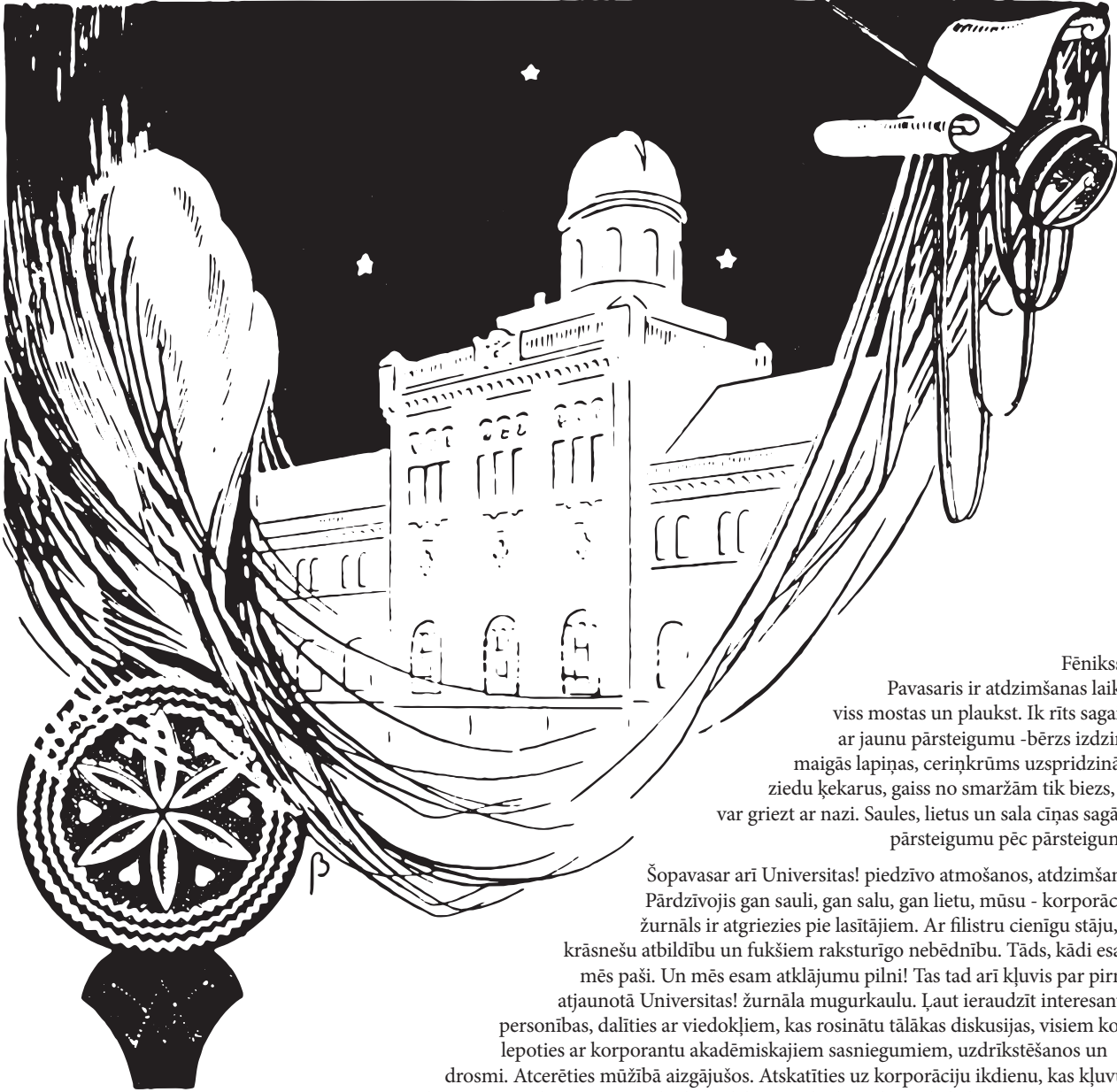
DRAUDZĪGAIS SARŽS

Didzis Paeglis

ziņas. Tomēr biedrības statūtos ierakstīts, ka biedrības pašlikvidācijas gadījumā tās līdzekļi un saimnieciskās lietas nododamas P!K! vai L!K!A!. Šī un vairāku citu apstākļu dēļ L!K!A! tiek pārliecināta pārreģistrēt preču zīmi biedrībai “Universitas komisija”, jo tiek maldināta, ka šī biedrība ir P!K! apstiprināta. Kad preču zīme iegūta, 2012. gada 10. janvārī tiek mainīti biedrības statūti, šoreiz paredzot biedrības likvidācijas gadījumā visus līdzekļus, kā arī saimnieciskās lietas nodot privātam uzņēmumam SIA Izdevniecība Universitas. Zīmīgi, ka tiek īpaši atzīmēts, ka šis punkts attiecas arī uz biedrībai piederošām preču zīmēm. Tāpat pakāpeniski notiek izmaiņas biedrības valdē, un no biedrības tiek izslēgti vai izstājas divi burši, biedrībā paliekot tikai divām personām. Vēlāk preču zīme “Universitas” tiek pārreģistrēta no biedrības uz tās valdes locekli, kas ir arī tagadējais šīs preču zīmes īpašnieks. Cerams, ne uz ilgu laiku!

com! Andris Igaunis, Fraternitas Lettica, 2011-I

UNIVERSITAS

Fēnikss....
Pavasaris ir atdzimšanas laiks -
viss mostas un plaukst. Ik rīts sagaida
ar jaunu pārstiegumu -bērzs izdzinis
maigās lapiņas, ceriņkrūms uzspridzinājis
ziedu ķekarus, gaiss no smaržām tik biezs, ka
var griezt ar nazi. Saules, lietus un sala ciņas sagādā
pārstiegumu pēc pārstieguma.

Šopavasār arī Universitas! piedzīvo atmošanas, atdzimšanu!
Pārdzīvojis gan sauli, gan salu, gan lietu, mūsu - korporāciju
žurnāls ir atgriezies pie lasītājiem. Ar filistru cienīgu stāju, ar
krāsnešu atbildību un fukšiem raksturīgo nebēdnību. Tāds, kādi esam
mēs paši. Un mēs esam atklājumu pilni! Tas tad arī kļuvis par pirmā
atjaunotā Universitas! žurnāla mugurkaulu. Ļaut ieraudzīt interesantas
personības, dalīties ar viedokļiem, kas rosinātu tālākas diskusijas, visiem kopā
lepoties ar korporantu akadēmiskajiem sasniegumiem, uzdriktstēšanos un arī
drosmi. Atcerēties mūžībā aizgājušos. Atskatīties uz korporāciju ikdienu, kas kļuvusi
tik piesātināta, ka grūti atrast kādu nedēļu visa akadēmiskā gada laikā, kurā nebūtu kāds
eksterns sarīkojums, reizēm pat vairāki. Un ar to jau mums, protams, ir par maz - arī vasaras
mēnešos mēs atrodam iemeslus sanākt kopā.

Lai gan atjaunotā numura notikumu epicentrā Latvija, taču tā ir tikai šoreiz. Universitas! uzdevums,
manuprāt, ir ne vien ļaut mums pašiem iepazīt laudis sev apkārt, bet arī citiem ļaut ieraudzīt korporantus
no rakursa bez stereotipiem, ļaut ieraudzīt to pievienoto vērtību sabiedrībai kopumā, ko korporācijas un to
biedri dod Latvijā, Eiropā, Amerikā, Austrālijā, Āzijā un Āfrikā. Kur mēs esam, tur malā palikt nevaram!
Lai cik mēs dažādi arī būtu, mūs vieno kas īpaši svarīgs - buršu un mūžīgais studenta gars.
Vivat, crescat, floreat, Universitas in aeternum!

P.S. Paldies ikviena raksta autoram un konventiem par atsaucību žurnāla tapšanā!

Žurnāla redaktore
žurFil! Kaiva Krastiņa, s!k! Daugaviete

BURŠS...

Autors: fil! Dmitrijs Trofimovs, Fraternitas Arctica

Kas ir studentu korporācija? Tas ir jautājums, kas var rasties jebkuram cilvēkam, kuram nav bijusi iespēja iepazīties ar šo seno tradīciju personīgi vai no savu radu un draugu nostāstiem. Informācija, kas atrodama presē vai internetā, ir neprecīza, un tajā mēdz būt daudz nepatiesu apgalvojumu. Piedāvāšu lasītājiem savu skaidrojumu, kas precīzāk spēj izklāstīt šīs tradīcijas būtību.

“Studentu korporācija, saīsin. Korp! (vācu *Corps*) – slēgta, akadēmiska mūža organizācija, kas apvieno augstskolu studentus un absolventus pēc šādiem principiem: brīvība, vienlīdzība, brālība, cieņas aizsargāšana, tolerance, patriotism, tiekšanās pēc zinībām un vecāko biedru cienīšana; tradīcija, kuras sākotnējā vēsture meklējama Eiropas universitātēs, taču galīgi izveidojusies Vācijā un pakāpeniski izplatījusies citās pasaules valstīs.”

Šai definīcijai ir nepieciešami daži skaidrojumi, proti: “slēgta” – nozīmē to, ka iestāties studentu korporācijā ir iespējams tikai ar tās biedru piekrišanu; “mūža organizācija” – students, iestājoties korporācijā, kļūst par tās biedru uz visu dzīvi; “akadēmiska” – apvieno biedrus no akadēmiskām aprindām, kā arī izvirza mērķus un uzdevumus to priekšā. Taču arī šī definīcija nespēj pilnībā aprakstīt studentu korporācijas būtību un tās atšķirības no parastas sabiedriskas organizācijas.

Studentu korporāciju pasaule vienlaikus ir gan slēgta, gan atvērta. Šo pasauli nav iespējams atklāt uzreiz, skatoties uz to no malas, to ir grūti saprast, jo lielākā daļa dzīves notiek tās iekšienē. Sabiedrība redz tikai nelielu daļu no visas korporācijas dzīves, bet tas nenotiek tikai korporāciju vēlmēs, bet gan tāpēc, ka korporācijas ikdiena ir ļoti daudzveidīga un daudzpusīga. Ir diezgan viegli paskaidrot dažādu biedrību un organizāciju eksistenci, piemēram, makšķernieku biedrības, zinātniskā kluba vai arhitektu savienības jēgu un esamību. To darbības joma ir skaidra un saprotama, un, pat ja tā neizraisa sabiedrības interesi, cilvēki visbiežāk spēj saprast, kāpēc šādas organizācijas eksistē un ar ko tās nodarbojas. Taču diezgan sarežģīti ir saprast, kas apvieno cilvēkus studentu korporācijās.

Ja vien varētu izmantot tikai vienu vārdu, kas spētu aprakstīt korporāciju būtību, tad, iespējams, labākais vārds būtu “uzticība”. Šis vārds raksturo pašu galveno studentu korporācijā. Jā, studentu korporācija ietver sevī gan cieņu, gan draudzību, gan brālību, gan patriotismu, kā arī vēl daudz ko citu. Bet uzticība un uzticēšanās ir pamats cieņai, brālībai, draudzībai un pat patriotismam tādēļ, ka viss balstās uz

cieņu. Galvenais korporācijā ir apvienot cilvēkus, kuri var ne tikai paļauties viens uz otru, bet arī tos, kurus saista vienādi principi, kurus vieno kopīgas izjūtas un mērķtiecība. Kopības izjūta ir tieši tas, kas apvieno un satur visdažādākos cilvēkus vienā organizācijā. Šai kopienai mēdz būt dažāda veida formāli un neformāli iemesli, lai satiktos, kuri ļauj saglabāt jaunību sirdī un sniedz iespēju turpināt jaunībā iegūto draudzību līdz pat dzīves beigām.

Protams, studentu korporācijas izvirza sev arī citus mērķus, taču mērķis apvienot uzticamus cilvēkus ir pats galvenais. Dzīve maina ikvienu no mums, tas var notikt dažādu apstākļu, cilvēku, kā arī dažādu rīcību dēļ. Katru reizi, kad mums ir jāizdara izvēle, mēs maināmies, taču ne vienmēr uz labo pusi. Studentu korporācijas, izvirzot un arī noturot augstas prasības pret saviem biedriem, veidojot veiksmīgu savstarpējo sadarbību un mudinot izrādīt iniciatīvu, stingri nosoda par morālo un ētikas normu pārkāpumiem, kuras ir pieņemtas mūsu sabiedrībā, maina jauniešus uz labo pusi nevis ar lozungu vai saukļu palīdzību, bet gan ar savu

biedru labajiem piemēriem. Studentu korporācijas bija un ir dzīves skola, kurā tiek mācīts sadarboties un upurēt sevi, veidot kārtību no haosa un ieviest dažādas inovācijas. Tādēļ korporācijas pasludinātie uzdevumi un mērķi tiek realizēti ar visu iesaistīto biedru aktīvu darbu dažādos sabiedrības līmeņos: sākot no NVO un uzņēmējdarbības un beidzot ar darbu pašvaldībās, valsts institūcijās, kā arī Saeimā.

Ja mēs runājam par dalību studentu korporācijās no formālā aspekta, tad tajās var tikt pieņemti jaunieši, kuri ir augstskolu studenti. Interesanti ir tas, ka korporācijas no to dibināšanas brīža pasludināja tolerances principus pret politiskiem un reliģiskiem uzskatiem, tas nozīmē, ka korporācijas biedrs ir tiesīgs būt piederīgs pie jebkuras ticības vai gluži pretēji – var nepiederēt vispār, viņam var būt atšķirīgi politiskie uzskati, taču tos nedrīkst uzspiest citiem. Runājot par politiku, jāatzīst, ka nacisms un komunisms, kā arī citi ekstrēmistu uzskati korporācijās netiek atbalstīti.

Korporācijas dzīves tradīcijas ir gandrīz tūkstoš gadus senas, taču konservatīvisms nenožīmē atteikšanos no visa jaunā,

tādēļ, neskatoties uz stingru statūtu, tradīciju un paražu ievērošanu, biedri ir brīvi savos hobijos, aktivitātēs un attīstībā. Visu studentu korporāciju principi un ideāli ir gandrīz vienādi, galvenie no tiem uzskaitīti tālākajā tekstā.

Savienība visa mūža garumā – runa ir ne tikai par formālu mūžīgu biedrību, bet gan par aktīvu dalību un sadarbību starp dažādas paaudzes biedriem, pamatojoties uz brālības ideāliem.

Demokrātija ir viens no studentu korporācijas pamatiem, kur visi tās pilntiesīgie dalībnieki ir vienlīdzīgi, lēmumi tiek pieņemti kolektīvi ar balsu vairākumu, kā arī visus amatus ir iespējams izvēlēties.

Patriotisms – katrs korporācijas biedrs ir savas dzimtenes, Latvijas, patriots. Ar vārdu “patriotisms” ir saprotama mīlestība pret savu dzimteni, tiekšanās pēc sabiedrības labklājības un darbs tās labā.

Tiekšanās pēc zinībām – nozīmē ne tikai formālu piederību pie akadēmiskās biedrības, bet arī dziņu pēc jaunu zināšanu iegūšanas un to izmantošanas visas sabiedrības labā.

Vēl viena neatņemama korporāciju tradīcija ir **paukošana**, tā radusies viduslaikos un saglabājusies līdz pat mūsdienām. Paukošana audzina cīņas spar, attīsta fiziskās spējas, kā arī iemāca katram korporācijas biedram būt vienmēr gatavam sava goda un cieņas aizsargāšanai.

Tolerance arī ir viens no galvenajiem studentu korporāciju principiem, jo savās aprindās tiek pieņemti visi studenti, neatkarīgi no to nacionalitātes,

sociālā statusa, politiskajiem uzskatiem un reliģiskās piederības. Latvijas studentu korporācijās pastāvošie ierobežojumi pēc nacionālās piederības kalpo ar vienu mērķi, proti, izglītēt šo korporāciju biedrus nacionālā stilā, saglabājot nacionālo kultūru.

Tradīciju saglabāšana nodrošina nebeidzamu sadarbību starp paaudzēm, korporācijas gara un principu nodošanu no paaudzes paaudzei, kā arī uztur disciplīnu un kārtību.

Vecākuma princips, kas tiek noteikts pēc pavadītā laikā korporācijā, nozīmē cieņu pret vecākiem korporācijas biedriem. Vecā paaudze atbalsta jauno, nodod tai tradīcijas un iegūto pieredzi, palīdz, preti gūstot cieņu un sapratni.

Iekšējās dzīves noslēpums ir tajā, ka ārpus korporācijas nav pieņemts izplatīt informāciju par attiecībām starp tās biedriem un lēmumu pieņemšanas procesu. Korporācijas mērķi, principi un tradīcijas nav noslēpums, kā arī to darbība ir pilnībā atvērta un legāla.

Mērenība – korporācijas neatbalsta pārmērības tādēļ, ka katra atkarība dara cilvēku vāju, bet korporācijas biedram ir jāaglabā sava brīvība un spēks; stingra disciplīna un noteikumi ierobežo alkohola lietošanu korporācijās.

Studentu korporācijas, pasludinot savus augstos ideālus un nosakot augstas prasības, spēj parādīt cilvēka patieso identitāti. Studentu korporācija nav ideālo cilvēku biedrība, tā ir biedrība, kurā cilvēki tiecas pēc ideāliem. Cenšoties tos sasniegt, cilvēki mēdz kļūdīties, kā arī saņemt par pieļautajām kļūdām attiecīgos sodus, tos izturēt un tiekties tālāk augšup, lai pilnveidotu sevi – tieši sevis pilnveide raksturo ikvienu korporācijas biedru

KONVENTA DZĪVOKĻU ARHITEKTŪRA

Autors: fil! Artūrs Lapiņš, Fraternitas Imantica

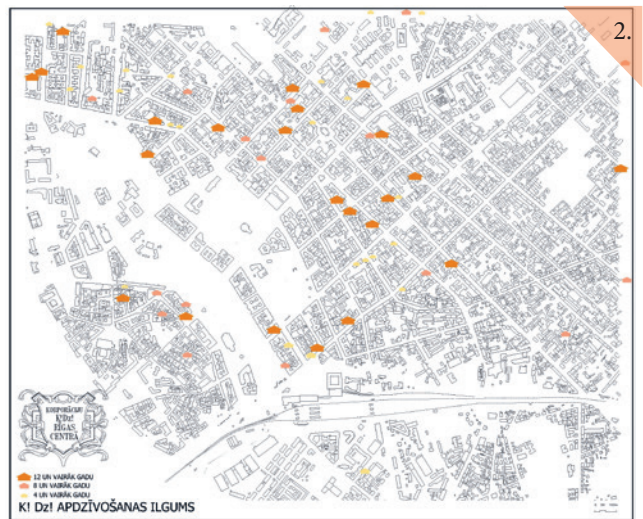
Staigājot pa Rīgu, starp ierastajiem un pārdomātajiem fasādes krāsojumiem šur un tur pavid kāda krāsaināka nots. Vietām pie ēku ārdurvīm vai to virslogu vitrāžās uz vairoga formas vāpeņa krāsojas raksturīgs trīskrāsu salikums (1. att.). Citviet durvju

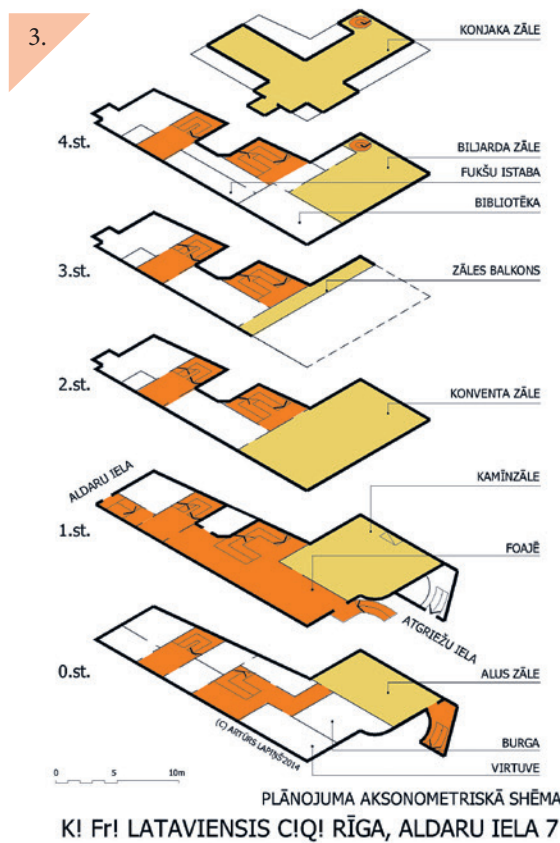
vai vārtu metāla kalumos stilizētā formā iepīts noslēpumains burtu savijums, lakoniskajā cirķeļa formā sludinot kādas korporācijas vērtības un devīzi. Vēl citur ēku augšstāvus grezno atbilstoši visām heraldikas normām noformēts un ar strausu spalvām un lentēm apvīts vāpenis. Visbiežāk šādas zīmes pilsētvidē norāda – šeit atrodas vai atradusies studentu vai studenšu korporācijas galvenā mītnes vieta – konventa dzīvoklis jeb saīsināti K!Dz!

Kā jau to liecina nosaukums, korporācijas K!Dz! ir katra konventa mītnes vieta. Tās atrašanās vietas izvēlei, izbūvei un iekārtošanai, visbeidzot arī uzturēšanai un atjaunošanai ir svarīga vieta jebkuras korporācijas dienas kārtībā. Konventa dzīvokļu paletē ir gan speciāli korporāciju vajadzībām būvēti nami, gan pārbūvētas ēkas vai piemēroti un iekārtoti atsevišķi dzīvokļi. To arhitektūras un interjera risinājumos sastopamie stilistiskie strāvājumi ataino vēstures posmu no 19. gadsimta otrās puses līdz 21. gadsimta sākumam un ir vērtējami Latvijas publisko ēku arhitektūras kontekstā.

Lielākā daļa K!Dz! bijuši un ir izvietoti pa visu Rīgas centrālo daļu (2. att.). Salīdzinot ar Eiropas valstu korporācijām,

Latvijā tām ir salīdzinoši nesena vēsture. To izveidošanās pamatā saistīta ar Rīgas Politehniskās augstskolas dibināšanu 1862. gadā, lai gan atsevišķas korporācijas dibinātas Tērbatā. Vecākais Rīgā uzrādītais K!Dz! ir korporācijai Selonija, kura kā savu mītnes adresi 1881. gadā norādījusi Merķeļa ielu 9. Frat. curs. filistrs Valters Ščerbinskis savā grāmatā (Uzticīgi draugam. – Rīga, 2010) pie Latvijas Universitātes reģistrētajām korporācijām uzrāda ap 140 K! Dz! atrašanās vietas. Apmēram puse no tām kalpojušas kā īslaicīgas, vienu līdz trīs gadu ilgas, pārsvarā īrētas mītnes vietas, un var pieņemt, ka tik īsā laikā tajās nekādas ievēribas cienīgas pārbūves nebūs notikušas. Pārējās ēkas vai dzīvokļi bijuši vai nu korporāciju Filistru biedrību īpašumā, vai arī nomāti pietiekami ilgu laiku, lai tur varētu prognozēt noteiktas darbības gan ēkas uzlabošanai, gan telpu iekārtošanai un piemērošanai korporāciju iekšējās dzīves un reprezentācijas vajadzībām. No funkcijas analīzes viedokļa interesantāki ir K!Dz!, kas iekārtoti atsevišķā namā. Par korporācijas ikdienas dzīves un reprezentācijas telpu klāstu informāciju sniedz korp! Fraternitas Lataviensis / bij. korp! Concordia Rigensis nams Aldaru ielā 7 (inž. O. F. Hakels, 1910. – 3. att.). Ēkai ir divas ielas fasādes – Atgriežu ielas pusē iekārtota parādes ieeja un reprezentācijas telpas, savukārt Aldaru ielas puse tiek izmantota dzīvošanai.

Vēsturiski par korporāciju ēku pārbūvēm vienmēr tikusi informēta arī plašāka sabiedrība. Reprezentatīvajā Rīgas jubilejai veltītajā izdevumā “Rīga und seine Bauten” (Rīga, 1903) starp citām biedrību ēkām aprakstīti arī divu korporāciju – Rubonia un Baltica – K!Dz! Pateicoties korporācijas Rubonia iniciatīvai, atjaunots 1892. gadā no pilsētas nomā iegūtais Pulvertornis Smilšu ielā 20 (arh. H. Hilbig, 1892.), kas redzams vai visās šīs Vecrīgas daļas pilsētas ainavu un apkārtni ielu perspektīvu skatu kartītēs. Ap 1900. gadu pabeigtais un neogotiskajā stilā iekārtotais greznais interjers (stud. arh. H. Melbārts, 1892.) iekļauts 1908. gadā iznākušajā tēlotājmākslas gadagrāmatā (“Jahrbuch für bildende Kunst in den Ostseeprovinzen”). Korporāciju ēku pārbūve sekmējusi arī sava laika būvvēstures izpēti virzību – Pulvertornim kā militārajai būvei veikta arī nopietna vēsturiskā izpēte. Par ēku iekštelpu iekārtojumu ziņas sniedz vēsturiskās

fotogrāfijas, tomēr to ir relatīvi maz, tās pārsvarā ir melnbaltas un no tām iespējams izlobīt ziņas galvenokārt par reprezentācijas telpu apdari. Veicot apdares zondāžas, arhitektoniskās izpēti ietvaros iespējama gan sākotnējās krāsojuma sistēmas, gan pārbūvju secības noskaidrošana. Piemēram, ēkā Miesnieku ielā 6 arhitektoniskajā izpētē, kas veikta 2006. gadā (Strupule V. – Rīga, 2006), zem vēlākiem apmetuma slāņiem paslēpušies kādas līdz šim neatšifrētas korporācijas telpas apdares fragmenti (4. att.). Sienas augšdaļā frīzes joslā sengrieķu vīna dieva Dionisa maskas mijas ar sakrustotiem rapieriem un vāpeņiem. Virs tās fragmentāri atsegtais gotiskā šriftā veidots uzraksts, domājams, citē latīņu teicienu – *In vino veritas, in aqua sanitas* (Vīnā ir patiesība, ūdenī – veselība). Tautiskās noskaņās ieturēti iekštelpu apdares fragmenti konstatēti arī Tālavijas nama Lāčplēša ielā 28 arhitektoniskajā izpētē. Var pieņemt, ka grezna apdare bijusi arī citu korporāciju ēku interjerā, kuru izpēte būtu tālākas nākotnes uzdevums. Ēkas tēls, kā arī iekšējās un ārtelpas arhitektoniskais noformējums ir līdzeklis, ar kuru arī korporācijas vēsturiski ir reprezentējušas sabiedrībā. Diemžēl jaunākā laika vienkāršotās apdares un ierindas aprikojuma tendences ir iespiedušas arī vēsturiski reprezentatīvajās korporāciju telpās. No arhitektonisko risinājumu viedokļa atzīmējama ir korporācijas Lettgallia nama Dzirnau ielā 36 pārbūve (arh. S. Nīkiforovs, 2007), kur vēsturiskā koka ēka tīri studentiskā garā ir uzcelta 4. stāva līmenī – risinājums, kas ir tikpat neordinārs, cik pādrošs un nebēdnīgs. Korporāciju konservatīvais un tai pašā laikā inovatīvais gars arī mūsdienās noteikti ir pelnījis izteiksmīgāku skanējumu gan fasāžu, gan iekštelpu arhitektoniskajos risinājumos.

1. attēls. Rīga, Stabu iela 17. Korporācijas Selonija vāpenis ārdurvju virsloga vitrāžā.
2. attēls. Korporāciju K!Dz! Rīgas centra plāns.
3. attēls. Korporācijas Fraternitas Lataviensis K!Dz! Rīgā, Aldaru ielā 7; plānojuma aksonometriskā shēma.
4. attēls. Rīga, Miesnieku iela 6. 1. stāva telpas apdares fragmenta teorētiskā rekonstrukcija saskaņā ar 2006. gada izpēti materiāliem.

SKOLOTĀJA MISIJA IR IESPĒJAMA

Autors: fil! Elina Šmite, slk! Imeria. Publicitātes foto

Izglītības programma “Iespējamā misija” Latvijā tika dibināta pirms sešiem gadiem, lai izceltu izglītības un laba skolotāja vērtību, dodot iespēju gan studentiem, gan profesionālajā jomā sevi jau apliecinājušiem speciālistiem strādāt par pedagogiem skolās vismaz divu gadu garumā. Taču “Iespējamās misijas” mērķis nav tikai entuziasma pilnu jauno skolotāju piesaiste skolai, bet arī ikviena programmas dalībnieka personības attīstība, akcentējot radošumu un vadības spējas. Kopš “Iespējamās misijas” dibināšanas ir sagatavots 91 skolotājs, no kuriem vismaz seši ir korporāciju biedri. Sarunās noskaidrosim, kas viņus pamudināja atsaukties izaicinājumam un kā viņu dzīvi mainījusi skolā iegūtā pieredze.

Taut! Inese Pelnēna, imeriete, ir “Iespējamās misijas” (IM) pirmā iesaukuma dalībniece, bijusi bioloģijas un

dabaszinību skolotāja, kā arī klases audzinātāja Mežciema pamatskolā, tagad – programmas Vēstnieku kustības un dalībnieku atlases vadītāja.

– **Latvijā ir “Iespējamā misija”, bet arī citās valstīs darbojas līdzīgas organizācijas.**
Inese Pelnēna: – IM ideja ir radusies ASV aptuveni pirms 25 gadiem, kad Vendija Kopa (*Wendy Kopp*) pedagoģijas maģistra darbā pētīja geto rajonu izglītības kvalitāti, secinot, ka bērni ir ļoti dažādi un mācīšanās apstākļi sarežģīti, tāpēc galvenā atslēga uzlabojumiem ir tieši skolotājs. Tā radās ideja šīm smagajām skolām, kur parasti pedagogi ilgi neiztur, piesaistīt motivētus jauniešus, citu jomu speciālistus. Pieņemot šo izaicinājumu, jaunie pedagogi iegūst vērtīgas prasmes savai turpmākajai izaugsmei. IM ir starptautiskā organizāciju tīkla “*Teach for All*” partnere, kas apvieno līdzīgas organizācijas 32 valstīs.

– **Vai neesat saskārušies ar viedokli – kāpēc nepieciešama atsevišķa iniciatīva, ja var ieguldīt pedagogos, kas šo profesiju apgūst augstskolā?**

– Statistika par jauno pedagogu ieiešanu skolās nav iepriecinoša. Pēc LIZDA datiem, pagājušajā gadā pedagoģijas studijas pabeidza 1587 jaunie pedagogi, no tiem lielākā daļa jeb 621 studēja par valsts finansējumu. No pusotra tūkstoša tikai 231 jaunais skolotājs šogad strādā skolā – no tiem 122 darbu uzsāka studiju laikā, savukārt 109 sāka strādāt pēc kvalifikācijas iegūšanas. Tātad par valsts finansējumu ik gadu skolotāja izglītību iegūst jaunieši, kuri nestrādā savā profesijā, vēl sliktāk – daudzi no viņiem nekad nav domājuši strādāt skolā – šajās studiju programmās vienkārši ir vieglāk iestāties valsts finansētajās budžeta vietās, savukārt ar iegūto izglītību ir plašas darba iespējas. IM katru gadu piesakās arī jaunieši ar pedagoģisko izglītību, un vairāki no viņiem ir arī programmā uzņemti. Viņi novērtē programmas piedāvāto atbalstu un mācības. Redzot, kā mūsu izglītības sistēmā pietrūkst, mēs sagatavojam skolotājus, dažādu jomu pārstāvjus, kuri skolā ienāk ar atšķirīgu pieredzi un ļoti lielu motivāciju. Dalībai piesaistām entuziastus, kas notic mūsu idejai un paši ir pieredzējuši, cik vispārējā izglītībā liela nozīme ir skolotājam.

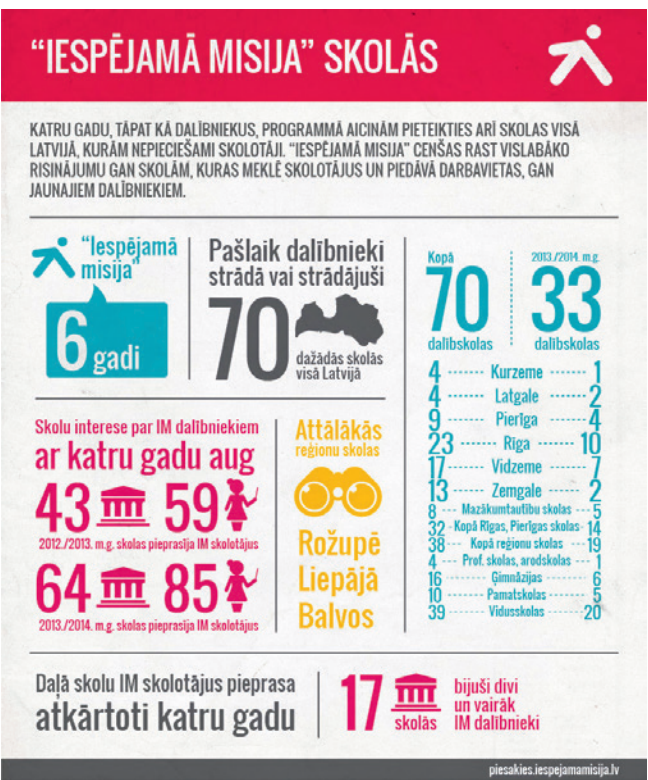
– **Kā, izturot atlases kārtas pavasarī, dalībnieks tiek sagatavots, lai septembrī varētu ieiet klasē?**
– IM trumpis slēpjas apjomīgajās un praksē balstītajās mācībās un kvalitatīvā atbalsta sistēmā. Pirmkārt, ir Vasaras akadēmija, kur sešu nedēļu garumā sniedz ne vien pamatzināšanas par mācību procesa plānošanu, vadīšanu, vērtēšanu u. tml., bet arī labu praktisko pieredzi, jo divas nedēļas notiek reāls darbs ar skolēniem. Tā ir pirmā pieredze darbā ar skolēniem, kad dalībniekiem vēl pirms 1. septembra ir iespēja praksē izmēģināt dažādas teorijas un analizēt, kas izdodas, kam vēl jāpievērš pastiprināta uzmanība. Divu gadu garumā, kamēr ilgst IM dalībnieku darbs skolās, katru otro nedēļu notiek mācības. Jaunajam skolotājam tiek piesaistīts mentors no skolas vides – kāds no pieredzējušiem skolotājiem, kā arī kurators no IM, kurš regulāri seko līdzi dalībnieka izaicinājumiem un izaugsmei, arī divas reizes

semestrī apmeklē stundas skolā. Ar katru gadu esam arvien labāk sapratuši, tieši kādu atbalstu jaunie skolotājiem vajag mācību gada laikā. Piemēram, novembris mēdz būt “nāves bedrē”, kad pēc rudens brīvlaika iestāties zināms atslābums, bet ir palicis mēnesis līdz semestra atzīmju izlikšanai. Laiks ārā ir tumšs – tad saprotam, ka noderīgāk par atbalstu stundu plānošanai ir nodarbības pašu dalībnieku personības attīstībai, motivācijas stiprināšanai un vienkārši uzmundrināšanai.

– **Vai vari salīdzināt, kā mainījušies tie cilvēki, kuri piesakās IM?**
– Dalībnieku atlasē strādāju tikai otro gadu, taču varu teikt, ka arvien vairāk piesakās cilvēki, kas par to domājuši jau ilgtermiņā. Arī mūsu bijušo dalībnieku skolēni, kuri jau skolas laikā novērtējuši, cik liela ietekme ir skolotājam. Piemēram, kāda fizikas 1. kursa studente pieteicās IM, jo bija to izlēmusi jau vidusskolā. Paplašinās to cilvēku loks, kurus uzrunā mūsu mērķi un idejas, un viņi programmu saredz kā iespēju darīt jēgpilnu darbu, īstenojot savus mērķus izglītībā.

– **Tu esi pirmā iesaukuma dalībniece, kad vēl nebija īsti zināms, kā IM īstenosies dzīvē. Kas bija Tava motivācija?**
– Biju tikko beigusi studijas bioloģijas bakalaura programmā. Man bija sajūta, ka nevēlos turpināt to, ko dariju līdz tam – strādāt laboratorijā. Sociālās aktivitātes un darbošanās idejas vārdā man vienmēr bijušas aktuālas, tāpēc, kad nejauši uzzināju par IM, man šī ideja ļoti iepatikās – lieliska iespēja izmantot bakalaura studijās gūtās zināšanas bioloģijā un aizraut skolēnus ar dabaszinātnēm. Kad stājos biologos, mamma jautāja – ko tu, bērniņ, dzīvē darīsi? Uz to es jau toreiz atbildēju, ka vienmēr varēšu strādāt par bioloģijas skolotāju! Tā arī sanāca! Sākumā man nebija milzīgas misijas apziņas kaut ko mainīt izglītības sistēmā, bet bija vairākas idejas, ko gribēju īstenot tieši bioloģijas un dabaszinību mācīšanā. To arī šobrīd meklējam savos dalībniekos – visiem nav jādoma vienādi, bet katram ir kāda doma – ko gribētu darīt un kāpēc tas ir svarīgi.

– **Ko laiks IM tev ir devis, un ko tas vispār var dot cilvēkam?**
– Katrs saņem to, kas viņam ir ir vajadzīgs, vai uzduras savām vajājām vietām, ar kurām jāstrādā. Viens no IM uzsaukumiem ir paštrinājums tavai izaugsmei, kurā slēpjas visi iespējamie ieguvumi. Intensīvā darba dēļ arvien ir jādoma par to, kā tu strādā, ko vēlies sasniegt un kā vislabāk to izdarīt, tad arī procesā saproti, kas vēl neizdodas tik labi, kā vēlētos, – ieklausīšanās citos, sadarbība ar skolēniem, kolēģiem, sava laika plānošana, prioritāšu izvirzīšana u. tml. Piemēram, kāds misijas dalībnieks pats apzinājās, ka ir liels plāpa, viņam patīk sākumā daudz ko sarunāt, un pēc

tam jādoma, kā to izstrēbt. Tagad, pirmajam gadam ejot uz beigām, viņš secina, ka ir iestāties zināms briedums. Skola ir vide, kur saņem to, ko pats esi iesējis, tāpēc saspringtajā procesā nākas daudzas lietas pārdomāt un izvērtēt. Cilvēks pats sevi var nofiksēt zināmas traucējošas īpašības, bet IM sniedz arī instrumentus, kā tās mazināt, palīdz strukturēt virziņšanos uz savu mērķi. Man IM palīdzēja pārdzīvot tādu kā jaunības maksimālismu, apzināties savas vērtības, saprast, par ko ir vērts uztraukties un par ko ne. Skatīties uz darāmo kā uz izaicinājumu un mērķi, mācīties piesaistīt citus kopīga darba paveikšanai, vadīt komandu vienota mērķa sasniegšanai. Iegūtās prasmes vēlāk palīdzēja arī seniores un audzinātājas amatā korporācijā, jo tur, protams, arī ir svarīga sadarbība, spēja vadīt un motivēt. Dalība programmā man visvairāk deva tieši cilvēciskajā ziņā – iemācījies klausīties citos, saredzēt kopsakarības, analizēt un izvērtēt. Sapratu, ka nav vērts nevienu nosodīt, jo mums visiem – lieliem un maziem – gribas būt labiem un laimīgiem cilvēkiem, kaut ne vienmēr rīkojamies tā, lai to veicinātu. Jāanalizē cilvēku rīcība, jāmēģina saskatīt būtība, nevis tikai plika rīcība. Tās visas ir it kā pašsaprotamas lietas, bet to nemaz nav tik vienkārši īstenot. Šie divi gadi ir ļoti piesātināti, sniedz plašu pieredzes klāstu. Kaut vai tas, ka esi visu nakti gatavojis stundas, pārguris, atnāc uz skolu, un ir sajūta, ka skolēnus nekas neinteresē, viņi grib tikai papļāpāt. Un rodas aizvainojums, bet caur šo procesu saproti, ka viss ir atkarīgs no tevis paša. Jāizdomā,

kā novadīt stundu, lai būtu interesanti, lai būtu saturs un rezultāts, iekļautas istās vērtības un lai netiktu aizmirst radošums. Misijā kļūsti par vadītāju, jo apzinies, ka esi galvenais atbildīgais par to, vai skolēni iemācīsies. Caur grūtībām un kļūdām ir iespēja nonākt pie mērķa.

– Cik daudz dalībnieku pēc divu gadu mācībām paliek skolās, cik aiziet kaut kur citur?

– Katru gadu vismaz 50% paliek skolā, kaut vai uz trešo gadu. Taču IM neuzstāj, ka palikšana skolā ilgtermiņā ir vienīgais un labākais, ko mūsu dalībnieki var darīt. Ir vairākas prioritātes, ko absolventi var iesākt pēc IM beigām – pirmais, protams, ir darbs izglītības laukā, paplašinot skolotāja funkcijas – strādāt ar citiem skolotājiem, vadīt tālākizglītības kursus, metodisko apvienību, izstrādāt

mācību materiālus. Otra prioritāte ir skolvadība – mums jau ir divi absolventi – skolu direktori. Viens –pašvaldības, otrs vecāku jaundibinātā skolā. Trešā prioritāte ir sociālās iniciatīvas izglītībā un uzņēmējdarbībā. Piemēram, absolvente Anna izveidojusi iniciatīvu “Iesakņotāji”, kas dažādos darbiņos saved kopā bērnus un pensionārus, kuri var viens otru iepazīt un izglītēt. Ceturtā prioritārā joma ir iesaistīšanās izglītības politikas veidošanā, arī kā ierēdņiem, ministrijas darbiniekiem. Augstākā pilotāja droši vien būtu izglītības ministrs, un vairākiem dalībniekiem ir arī šāds mērķis!

Jāteic, ka lielākais pienesums no dalībnieka pat nav tajos divos gados, kamēr viņš strādā skolā, jo sākumā viņš vispār tikai saprot, kas ir izglītības sistēma, izprotot visas iesaistītās puses – skolēnus, skolotājus, skolu, vecākus. IM absolventi būs tuvāk vai tālāk izglītības sistēmai, taču viņiem būs izpratne par izglītību un arī spēja formulēt, pamatot savu viedokli, kas ir būtiski jebkurā nozarē.

Nevar teikt, ka visi, kas beidz IM, var kļūt par, piemēram, bankas vadītāju, kā to dažkārt vēlas mūsu atbalstītāji. ASV, kur šai programmai ir vairāk nekā 20 gadu ilga vēsture, absolventi ir kļuvuši par ietekmīgiem politiķiem, uzņēmējiem, taču tas ir noticis divu desmitgažu laikā! Nevaram gaidīt, lai jaunieši 22 gadu vecumā pēc divu gadu pieredzes uzreiz kļūst par spēcīgu vadītāju, tik ātri tas nenotiek.

– Vai var novērtēt, kas ir mainījies izglītības sistēmā, kopš IM sākusi darboties?

– Pēdējos gados izglītības sistēmā vispār notiek daudz izmaiņu un tiek ieviesti jauninājumi, daudz vairāk domā par jaunām mācību metodēm, radošumu, tehnoloģijām. Arī valsts mērogā ir pārstrādāti mācību priekšmetu standarti, īpaši dabaszinātnēs.

IM pārstāvji piedalījušies ļoti daudzās darba grupās saistībā ar izglītību. Es kā misijas pārstāve strādāju arī Latvijas Universitātē, veidojot jaunu skolotāju programmu, atlasot dalībniekus. Augstskolas pārstāvji atzina, ka nevienā programmā nepilna laika studijās nav bijuši tik motivēti studenti, vairāk nekā 10 studenti beidza mācības ar sarkano diplomu, daudzi saņēma rektora atzinības rakstus. Daļēji tas ir arī tāpēc, ka izmantojam IM atlases modeli.

Skolotājs ir izglītības sistēmas atslēga, jo mums katram dzīvē ir bijis vismaz viens skolotājs, ko atceramies ar lielu prieku. Tātad arī viens skolotājs var izdarīt ļoti daudz, ietekmēt savus skolēnus. Dažos gados nespējam mainīt plašo izglītības sistēmu, bet varam dot lielisku skolotāju konkrētam bērnu skaitam. Domāju, ka IM ir ietekmīgs spēlētājs izglītības laukā Latvijā, jo jo bieži tiek lūgts mūsu viedoklis, mūs aicina iesaistīties dažādos izglītības veidošanas procesos.

IM darbība balstās uz uzņēmēju atbalstu, valsts finansējumu mēs nesaņemam. Tāpēc tā ir katra dalībnieka atbildība – īstenot programmas ideju par daudzu uzņēmēju ziedotajiem

lidzekļiem. Mūsu atbildība ir veikt atlasī, lai arī atbalstītāji mums tiešām ticētu. Darbojamies jau sešus gadus, domāju, tas ir labs rādītājs.

– Kuru priekšmetu skolotāji ir vispieprasītākie skolās?

– Angļu valodas un dabaszinātņu skolotāji, īpaši fizikas, arī matemātikas un latviešu valodas skolotāji – tie ir priekšmeti, ko mācās visas klašu grupas, ar lielu stundu skaitu. Jāatzīst, ka mazajām lauku skolām mēdz būt problēmas ar slodzes nodrošināšanu, jo samazinās skolēnu un līdz ar to klašu skaits. Vidējais skolotāja vecums Latvijā ir ap 50 gadu,

MANA MISIJA TOMĒR IR BŪT MAMMAI

Fil! Gundega Grīnberga, imeriete, “Iespējamajā misijā” nonāca, sava dzīves aicinājuma vadīta, mainot mārketinga

speciālistes karjeru pret skolotājas profesiju. Gundega ir bijusi ekonomikas un matemātikas skolotāja Rīgas 28. vidusskolā, bet pašlaik strādā žurnālā “Ir” un ir a/s “Cits medijs” izpilddirektore.

Gundega Grīnberga: – Par IM uzzināju jau no pirmā tās iesaukuma 2008. gadā, kurā bija iesaistījies mans brālis Viesturs. Es redzēju, cik pozitīvi viņu kā personību ietekmē darbs skolā un cik veiksmīgi iespējams uzlabot bērna attieksmi pret mācību priekšmetu. Savukārt, kad mans vecākais dēls sāka mācīties 1. klasē, sapratu, ka man nepatīk tas, kā notiek mācību process skolā. Nolēmu iesaistīties programmā pati, kas man nozīmēja profesionālās jomas maiņu. Biju strādājusi biznesa struktūrās, vairāk domājot par uzņēmuma apgrozījuma pieaugumu, tāpēc šķita, ka skolotājas darbs varētu apmierināt manu misijas izjūtu.

Divi gadi skolotājas profesijā nebija viegli – daudz ko nācās apgūt no jauna. IM ir ļoti augstas prasības pret

bet fizikas skolotājiem – ap 60, tātad skolotāja profesijā strādājošie strauji noveco, un ir jādodomā, kas strādās viņu vietā.

IM skolotāji parasti vada arī ārpusklases pulciņus, piemēram, žurnālistikas studenti palīdz veidot skolas avīzi, ekonomikas programmu absolventi – dibināt mācību uzņēmumus. Kāda puīša vaļasprieks bija virvju kāpšana, ko viņš arī pasniedza, ir bijuši arī filmu klubi, aktiermākslas un dabaszinātņu pulciņi. Skolas parasti ir ļoti atvērtas šādām aktivitātēm. Tā ir skolotāja pievienotā vērtība, viņš skolēniem parāda, ka ir cilvēks ar savām interesēm un vērtībām.

pasniegšanas kvalitāti, katrai stundai ir jāgatavojas pēc noteiktas shēmas, kas prasa ilgu laiku. Pirmajā gadā dažkārt darba diena beidzās divos trijos naktī. Enerģiju man deva izdevusies stunda, skolēnu labi uzrakstīti pārbaudes darbi, viņu interese par manu mācību priekšmetu, kad redzēju – viņi prot sastrādāties grupā, izteikt savu viedokli. Arī sīkas epizodes no darba skolā sniedz misijas apziņu, it īpaši tad, kad esi panācis kāda “neuzvedīgā un nesekmīgā” skolēna progresu kaut vai par vienu balli. IM prot radīt savos skolotājos pārliecību, ka katrs skolēns ir varošs.

Nonākusi skolā, es arī sapratu, ka esmu dzīvojusi kā oāzē – visiem maniem draugiem ir labi darbi, karjera, bērni ir motivēti un ieinteresēti mācīties, bet klasē vairumam bērnu vecāki bija aizbraukuši strādāt uz ārzemēm vai arī bija bez darba, lietoja alkoholu.

Ar laiku, strādājot skolā, sapratu, ka es nevaru globāli mainīt izglītības sistēmu, skolā gadu desmitiem veiktās iestrādes, kas nereti kropļo skolēnu priekšstatu par savu atbildību pret mācību sasniegumiem, bet varu ietekmēt konkrētu bērnu un jauniešu priekšstatus par izglītības lielo lomu viņu turpmākajā dzīvē. Centos ar savu piemēru parādīt, ka daudz ko var sasniegt, sistemātiski strādājot. Vēl tagad saņemu e-pastus no bijušajiem skolēniem, kas mācās augstskolā un lūdz padomu par uzdevumu izpildi. Tā ir laba sajūta, ka viņi joprojām redz mani cilvēku, kas var palīdzēt un dot padomu.

Pēc diviem gadiem skolā nolēmu atgriezties savā profesijā. Iemesls – laika trūkums ģimenei un bērniem. Kamēr es plosījos ar globāliem jautājumiem, man viņiem atlika ļoti maz laika.

Sākumā man šķita, ka divu gadu prombūtne no manas profesionālās jomas ir zaudējums – nozare mainījies, ienākušas jaunas tendences un tehnoloģijas. Taču tagad, atskatoties uz laiku skolā, saprotu, ka IM man devusi plašāku redzējumu uz procesiem, notikumiem. Misijā gūta pieredze ļoti palīdz manā esošajā darbā, kur vadu sešu cilvēku komandu.

Jāatzīst, ka man kā mātei gan palīdz, gan traucē IM pieredze. Es zinu, kā es gribu, lai mācās mani bērni. Diemžēl skolās

redzamais bieži vien ir tālu no tā. Tiek audzināta zināšanu sabiedrība, uzsvars ir uz iekalšanu, atkārtotību, nevis uz to, lai bērni zināšanas varētu praktiski lietot, kritiski un radoši domāt, lai skolēni spētu saprast lietu un notikumu kopsakarības.

JA IR MĒRĶIS, BŪS ARĪ REZULTĀTS

Taut! Dina Sarceviča, selga, bijusi dabaszinību un veselības mācības skolotāja Limbažu 3. vidusskolā un arī šobrīd ir

saistīta ar IM, darbojoties kā jauno skolotāju kuratore un IM Direktoru kluba koordinatore. Zinātne un pedagogija – Dinai tuvas ir abas jomas, jo viņa ir arī klīnisko pētījumu vadītāja Rīgas Austrumu klīnisko pētījumu institūtā.

Dina Sarceviča: – IM manā redzeslokā bija nonākusi jau vairākkārt, taču tā nopietni programmai pievērsu uzmanību, kad ievēroju, ka tajā iesaistījies man zināmais Gatis Narvaišs, kuram skolas laikā bija atzīstami sasniegumi olimpiādēs. Arī mani vecāki ir skolotāji, tāpēc vilkme strādāt pedagogijā man bija. IM trešajā iesaukumā iestājāmie kopā ar kursa biedreni Edīti. Dalība IM bija liels izaicinājums, jo sākumā, kad ir prieks un satraukums par visu jauno, nevar uzreiz novērtēt to, kā mainīsies dzīve. Man sākumā grūtākais bija vides maiņa, jo no Rīgas aktīvās sabiedriskās dzīves un daudzveidīgās komunikācijas nonācu Limbažos, kur bieži vien, vienatnē labojot mājasdarbus, nācās atgādināt sev, kāpēc to daru. Regulāri braukāju arī uz Rīgu, lai mācītos un tiktos ar draugiem.

Iespējams, ka jauns cilvēks no misijas iegūs vairāk, jo tā sniedz ļoti lielu personīgo izaugsmi, bet arī jau profesionālos panākumus sasniegušajiem cilvēkiem es ieteiktu piedalīties IM, lai paplašinātu savu redzesloku, un arī bērni no šādiem pieredzējušiem skolotājiem iegūst ļoti daudz.

Protams, pirmajā semestrī skolēni pārbauda robežas, cik daudz var atļauties, arī vidusskolas puiši, kuri par mani bija galvastiesu garāki, vērtēja, ko tad tā “jaunā meitene” var. Taču jūtot, cik daudz ieguldu stundu veidošanā, ka mani interesē tas, ko daru, un vēlos viņiem palīdzēt uzlabot rezultātus, arī viņi pamazām sāka to novērtēt. Šajos divos gados ir ļoti daudz jāstrādā pašam ar sevi, piemēram, jāpārvar slinkums vai sevis žēlošana, kad vēl jāsaprotavo piecas stundas. Ļoti būtisks jautājums – kā tu māki saplānot darbu un privāto dzīvi, jo īpaši pirmajā semestrī, kad ir jāapgūst tik ļoti daudz jauna, ka bez pamatīgas strukturēšanas tas nav iespējams. IM dod iespēju pašam analizēt savu darbu un pieņemt lēmumus, kā uzlabot savu darbību, un vienmēr saņemt palīdzību, ja tā ir vajadzīga. Misija nav tikai darbs ar skolēniem – vairāk tas pat ir darbs pašam ar sevi, savu šaubu, stereotipu pārvarēšana un iemācīšanās izdarīt lietas līdz galam, arī atbildības izjūta. Un tas nemaz nav viegli, jo ir jāmaina savi ierastie uzvedības modeļi, jācīnās ar paša pieredzes negatīvo seku nospiedumiem. Man pašai iesaistīšanās IM ir devusi pārliecību – ja es kaut ko gribu darīt, tad es to spēju paveikt. Esmu iemācījusies atstāt šaubas, izvēlēties rīcības modeli, lai sasniegtu iecerēto. Pirms misijas vārds “mērķis” man neko daudz neizteica, bet IM laikā iemācāmies, kā izvirzīt mērķus sev un skolēniem, nedēļai, semestrim, gadam. Tas maina domāšanu, palīdz izvirzīt prioritātes, zinu, kā strādāt ar problēmsituāciju, lai gan tas nenožīmē, ka man ikdienā vienmēr viss izdodas, kā iecerēts. Pēc diviem gadiem atgriezies Rīgā, jo braukāšana mani tomēr ļoti nogurdināja. Radās iespēja strādāt ar klīniskajiem pētījumiem “Gaiļezērā”. Parāleli turpināju arī bioloģijas skolotāja studijas, ko biju uzsākusi IM otrā darba gadā. Tādā veidā man bija iespēja salīdzināt, kas man tomēr patīk vairāk – bioloģija kā zinātne vai skolotājas darbs. Kļuva arī par jauno IM dalībnieku kuratori – tas nozīmē būt par jaunā skolotāja galveno atbalsta personu gan profesionāli, gan lielā mērā arī personiski. Kurators seko līdz dalībnieku katru nedēļu izvirzītajiem mērķiem, palīdz problēmsituācijās. Tas arī man ir jauns izaicinājums, jo jāmak kontaktēties ar katru, jāatrod atslēdžiņa, kā saprast, kas dalībniekam ir visvairāk vajadzīgs, jo varbūt problēmas cēlonis slēpjas pavisam citur, nekā viņš domā. Misijā piedalos arī Direktoru kluba veidošanā. Tā ir IM un “Swedbank” kopīga iniciatīva skolu vadītājiem,

lai pilnveidotu viņu kompetences, mācoties no dažādu uzņēmēju pieredzes. Pašlaik esmu arī šķ! Selga audzinātāja, un šajā darbā palīdz

arī IM laikā iegūtā pieredze. Mēģinu palīdzēt meitenēm izprast pamatvērtības, to, ka vienmēr katrs pats ir atbildīgs par to, ko dara un cik labā kvalitātē to paveic.

ENTUZIASMS PALĪDZ IEMĀCĪTIES

Com! Oskars Likops, lettonus, pirmo gadu ir dabaszinību un bioloģijas skolotājs, kā arī klases audzinātājs Mārupes

vidusskolā. Viņš mācās pats un prot iemācīt arī skolēnus mācīties.

Oskars Likops: – Studēju bioloģijas bakalaura programmā, tomēr sapratu, ka zinātne mani tik ļoti nevilina. Daudz dariju studentu pašpārvaldē, aktīvi piedalījos sabiedriskajā dzīvē, tāpēc mani uzrunāja IM ideja. Sapratu, ka šī programma daudz dos man kā personībai un, otrkārt, izglītība, manuprāt, ir tā, kas var izglābt valsti un pasauli. Tādējādi var iemācīt skolēnus pašiem mācīties, būt atbildīgiem, mainīt viņu pasaules uzskatu. Viss, ko māca IM, noder arī dzīvē, piemēram, mērķu izvirzīšana un izpratne par cilvēku domāšanu. IM stūrakmens ir arī nemītīga vajadzība izvērtēt savu darbu, līdz ar to regulāri analizēju, kas stundās nav tā, kā vajag, ko varu izdarīt labāk. Man ir pagājis pirmais gads skolā, domāju, ka lielu neizdošanos nav bijis. Es mācos strādādot – klasē, vērtēju, kā saskan dzirdētā teorija ar praksi. Piemēram, kā motivēt skolēnus – ja pasaku, ka tiksiet brīvi agrāk, kad izpildīsiet uzdevumu, tas noteikti viņu čaklumu palielina. Protams, ir stundas, kas vēl nerit pilnīgi gludi, bet vairums skolēnu

ir sapratuši, kas no viņiem tiek gaidīts, kādas ir manas prasības. Esmu gados jauns, tomēr pamatskolā nav grūti iegūt autoritāti, skolēnu acīs esmu pietiekami “vecs”. Savukārt vidusskolas klasēs skolēni brīžiem nejūt atšķirību, jo mūsu gadu starpība nav liela. Es ieturu distanci, lai gan man ir viegli ar viņiem kopā smieties, tomēr, manuprāt, tas dažreiz kavē apgūt mācību vielu, jo viņi nespēj nošķirt, kad ir joki, bet kad jāmacās. Tāpēc man ir diezgan stingras prasības. Skolēni bija aizpildījuši anketas par skolotājiem, un vairāki bija atzīmējuši, ka mana pozitīvā īpašība ir tā, ka es nekad neblāju. Tas nav vajadzīgs! Man gan ir svīpīte – kas patiesībā ir mēģene, kurā iepūšot, rodas spalga skaņa, jo nav jēgas runāt, ja ir liels troksnis. Noteikti nevaru piekrist apgalvojumam, ka mūsdienu bērni ir nekaunīgāki vai nedisciplinētāki salīdzinājumā ar mums. Katrā klasē ir tādi, kas traucē stundu, un ir uzcītīgāki, bet 95% skolēnu ir pilnīgi normāli. Jā, mūsdienu bērni ir “digitālāki”, viņi dzīvo telefonā. Bet tas nav slikti! Es bieži lieku meklēt informāciju internetā vai arī uzdodu izveidot video par noteiktu tēmu ar savu telefonu. Galvenais ir tehnoloģijas izmantot lietderīgi un radoši! Visas manas stundas ir veidotas kā prezentācijas, kuras skolēni var izmantot arī mājās. Bieži rādu video fragmentus, kas viņiem ļoti patīk un palīdz mācīties. Es stundām gatavojos iepriekš, tāpēc klasē man ir jādara maz, visu paveic paši skolēni – mācoties caur uzdevumu izpildi. Esmu arī 5. klases audzinātājs. Cenšos ikdienā iemācīt sadarbības un atbildības pamatprincipus, to, kāpēc tie ir svarīgi. Piemēram, bija jāsaprotavo priekšnesums par Mārtiņdienu, un mani audzēkņi iepriekšējā dienā stāsta, ka neko nezinot, ka nekas neesot izdarīts un es viņiem neko neesot teicis. Tad mēs pārrunājam – ja viņi par to zina, kurš par to ir atbildīgs? Un vai skolotājam ir jāauklējas ar skolēniem vai tomēr viņi paši var atcerēties savus pienākumus? Protams, tas, ka gribu, lai viņi daudz ko dara paši, noved pie tā, ka kādreiz kaut kas arī nav izdarīts. Tomēr, manuprāt, iemācīt atbildību par sevi dažreiz ir pat svarīgāk nekā izpildīt uzdevumu skaisti, bet ar skolotāja pieskatīšanu. Arī ekskursijas skolēni organizē gandrīz patstāvīgi, kas viņiem daudz ko iemāca, kaut vai saņemties, lai piezvanītu autobusa šoferim. Es vēl neesmu izlēmis, ko darišu, kad šie divi gadi beigsies. Šķiet, ka tikai stundu vadīšana man nav saistoša, jo vēlētos iesaistīties arī administratīvajās lietās. Domāju, ka direktora vietnieka amats man varētu būt piemērots.

fil! Līga Katrīna Kļaviņa un Renārs Omutovs no Nordea bankas stāsta par taupīšanas paradumiem.

SPĪDOLU TRAUSLAIS ZIEDS, KO SPĒCINA LATVISKĀS TRADĪCIJAS

Iespējams vārds Līga kādam saistās ar Līgo svētkiem, kādam citam ar latviskumu, bet mums, Spīdolām, šis vārds saistās ar tautieti Līgu Katrīnu Kļaviņu. Korporācijas aktīvajā dzīvē ar savu darboties gribu un latvisko dzīvesziņu viņa ir atklājusi, cik dziļa ir cilvēka dvēseles pasaule. Vērojot Līgas darbīgumu un sirsnīgo vienkāršību, gribas plūkt ziedus no viņas krāšņās ziedu pļavas un vīt margrietu, madaru, rudzpuķu ziedu vainagu arī sev!

KOPĀ AR LATVIEŠU TRADĪCIJĀM NO PAAUDZES UZ PAAUDZI

Tautiska un patriotiska – tāda ir visa Līgas ģimene. Viena no Līgas interesēm ir latvisks dzīvesveids un latviešu tradīciju godināšana. Jau no bērnības Līgas ģimenē lielākoties visi gadskārtu ieražu svētki svinēti ievērojot senlatviešu tradīcijas. Tas ir labs pamats uz kuriem jaunā ģimene – Līga un Viesturs Kļaviņi - tradīcijas audzina arī saviem bērniem – meitai Katei un dēlam Tomam. Kļaviņu mājās bieži skan latviešu folk mūzika, pie sienas lepni stāv kalendārs ar latviešu spēka zīmēm. Seno latviešu tradīciju godināšanu Līga apliecināja arī rīkojot meitas Kates un dēla Toma krustabas pēc senajām tradīcijām. Viens no Līgas mīļākajiem instrumentiem ir tik

latviskā kokle, kuras skaņa spēj apburt un aizvest senatnē ikvienu klausītāju.

LAIMĪGA SAVĀ VIETĀ, SAVĀ KOMANDĀ

Neraugoties uz spēcīgo, patstāvīgo peronību, Līga ir komandas spēlētāja. To viņa pierāda arī savā pamatdarbā strādājot Nordea bankā. Bankas kolēģu acīs visaugstāk tiek vērtēta viņas pozitīvā attieksme pret dzīvi un enerģija ar kādu Līga veic sev uzticētos darba pienākumus - viņa spēj pat lietainā dienā radīt sauli un iedvesmot!
„Līga nebaidās no grūtiem izaicinājumiem, viņa latīņu liek augstu,” tā viņu raksturo abas audžumeitas, taut! Līna Butāne

un meit! Gunta Latiševa-Čudare uzsverot, ka viņas viedoklis vienmēr ir argumentēts un korekts. Savukārt Līgas krustmāte t/l glob! sen! fil! Agnese Eglone ir apmierināta, ka atradusi sev tik līdzīgu cilvēku: „Pati esmu aktīvs un darbīgs cilvēks, mani piesaista ļaudis, kuri nav malā stāvētāji, bet darītāji. Jo tikai tādā veidā ir iespējama attīstība un izaugsme. Un Līga ir tieši tāda.”
„Apbrīnoju viņu kā stipru sievieti, kurai piemīt daudz vērtīgu un spēcīgu rakstura īpašību. Vienmēr smaidīga, radoša, enerģijas pilna un, šķiet, ka laimīga,” saka Līgas māsa meit! Daina Leščinska.

GODA VIETA GRĀMATĀM UN RAINIM

Ikvienam ir kāds liels sapnis. Līga savu sapni īsteno pamazām. Viņas dzīvē ir ienācis ne vien vīrs un bērni, bet arī tiek iekārtota ģimenes māja ārpus Rīgas steigas, skaļuma un drūzmas. Tajā Līga ir paredzējusi īpašu vietu grāmatu plauktam, kur goda vietā būs Raiņa radītā daiļliteratūra. Rainim ir būtiska loma arī korporācijas dzīvē, jo korporācijas vārds „Spīdola” ir latviešu izcilā autora radīts. Līga vienmēr ir uzskatījusi, ka ir ļoti svarīgi augt un garīgi bagātināties, tāpēc viņas dzīves moto ir viena no Spīdolu devīzēm „Mainīgā mainies uz skaidrību!”

KORPORĀCIJA KĀ IEDVESMA

Korporācija un tajā pavadītais laiks ir Līgas sirdslieta. Viņa ir ne tikai aktīva krāsne, bet uzskata, ka korporācijā var pilnveidot sevi un smelties iedvesmu savai ikdienai. Korporācijas ikdienā augstu vērtēts ir Līgas rakstnieces talants, kas ļauj kavēties atmiņās un atskatīties uz Spīdolas notikumiem, rakstot par tiem apskatus mājas lapā un apkārtrakstos. Savukārt t/l sen! Santa Buholce saka: „Līga spēj aizraut, saistoši stāstot gan par eksotiskiem, pašas piedzīvotiem ceļojumiem uz tālālām zemēm, gan par latviešu tautas tradīcijām un to pielietošanas praktiskajām pusēm. Līga spēj azartiski dzīvot līdz komandas sasniegumiem sporta spēlēs, teikt iedvesmojošas runas korporācijas svētku brīžos, spēj uzrakstīt sirsnīgu rakstu par kādu aizvadītu pasākumu vai vienkārši sniegt morālu un emocionālo atbalstu ne tikai amatpersonām, bet arī visām Spīdolām”.

BRĪVAIS LAIKS UN ZINĀŠANAS – FINANŠU IZGLĪTĪBAI

Neraugoties uz Līgas ikdienas tiešajiem darba pienākumiem Nordea bankā un darbu ar klientiem, viņa aktīvi iesaistījusies arī dažādos projektos, tostarp finanšu izglītības programmā „Nordea naudas skola”. Līga pati saka tā: „Nu jau 8 gadus strādāju

komercuizņēmumā – bankā – un finanšu sfēru aizrautīgi saucu par savējo. Tomēr patiesi ticu tam, ka kapitālisms tā tiešākajā izpratnē, pieprasījums un piedāvājums, kas regulē ekonomiku, ir pagātne. Pareizais nākotnes virziens, manuprāt,

fil! Līga Katrīna Kļaviņa iepazīstina spīdolas ar spēles noteikumiem.

Spīdolas grupu darba ietveros analizē savus tērēšanas paradumus.

ir sociālā uzņēmējdarbība, kad uzņēmuma pamatdarbība ir ne tikai peļņas gūšana, bet arī pievienotās vērtības sniegšana sabiedrībai. Man ir prieks, ka arī manai darba vietai tas ir svarīgi un, ka ir izveidots projekts Nordea Naudas skola, kurā es aktīvi darbojos kā finanšu trenere. Mūsu mērķis ir veicināt sabiedrības izglītības līmeņa paaugstināšanu finanšu jautājumos, jo tikai izglītotai, zināšanai un par sevi un savu izvēli pārliecinātai sabiedrībai ir nākotne un iespēja dzīvot labāk.”
Līga šī projekta ietvaros ar savām zināšanām dalījās arī Spīdolu literārajā vakarā, sniedzot iedvesmojošu prezentāciju par to, kā vairot savus panākumus nākotnē jeb „Kā uzcelt drošu tiltu pāri upei”.

SKRĪVERU DENDROLOĢISKAIS PARKS

Meit! Andas Meikališas (Kivi), 147. c., referāts nolasīts literārajā vakarā 2013. gada 15. maijā s!k! Dzintra C!Q! K. Valdemāra ielā 67–12, Rīgā.
Literārais prezidijs izvērtē akadēmiskā gada laikā meiteņu iesniegto un nolasīto referātu kvalitāti un izvēlas no tiem trīs labākos, autorēm pasniedzot atzinības rakstus un balvas. 2012./2013. akadēmiskajā gadā par labāko tika izvēlēts arī šis referāts.

IEVADS

Apmēram 80 km no Rīgas, Aizkraukles virzienā, šosejas Rīga–Daugavpils malā atrodas Skrīveru dendroloģiskais parks, kas nu jau vairāk nekā gadsimtu ir bijis cietējs un liecinieks tam, kas Latvijas teritorijā ir noticis 20. gadsimta laikā. Parks ir pārcietis revolūciju, Pirmo un Otro pasaules karu, Latvijas brīvvalsts periodu, ilgo padomju okupāciju un Latvijas neatkarības atjaunošanu.
Dendroloģiskais parks ir bijis mājvieta vairākām vācu muižnieku ģimenēm, kuru muižas atradās parka teritorijā, bet visievērojamākā no tām ir Siversu ģimene un Maksimilians fon Siverss, parka dibinātājs.
Parks vilina daudzus interesentus – gan dendrologus, biologus, gan vietējos iedzīvotājus un arī ekskursantus. Katram kokam ir savs stāsts, un apbrīnojami ir tie cilvēki, kuri šos stāstus zina. Katrā gadalaikā parks parāda ko aizraujošu, tikai ir jāzina, kur šīs skaistās lietas meklēt.
Bet, lai labāk izprastu šo unikālo, mākslīgi radīto dabas veidojumu, ir jāiepazīst persona, kura šo parku ir veidojusi – Maksimilians fon Sivers. Viņš nav bijis vienīgais muižkungs, kas dzīvojis parka teritorijā. Vēl pirms parka izveides tur dzīvoja barons Šulcs, kurš ir minams kā vecās pils saimnieks. Vecā pils Siversam nepatika, un viņš veidoja ne tikai parku, bet arī jaunu un ļoti bagātu muižu, kas diemžēl līdz mūsdienām nav saglabājusies. Pils tika iznīcināta Pirmā pasaules kara laikā. Referāta mērķis ir izpētīt Maksimiliana fon Siversa biogrāfiju un viņa devumu Latvijas dendroloģijā un Skrīveru pagasta izveidē un pilnveidošanā.

1. SKRĪVERU DENDROLOĢISKAIS PARKS

Skrīveru dendroloģiskais parks dibināts 1891. gadā, pateicoties baronam Maksimilianam fon Siversam. Tā platība ir 17 ha, bet kopā parks ar audzēm aizņem 389 ha kopplatību. Tā kā parks bija baltvācu baronu vizītkarte, tā izveidošanā savu

ieguldījumu devuši V. Engelharts un F. Lode, kas bija tā laika pazīstami arhitekti.
Parka centrā atradās liela divstāvu pils, kuru nodedzināja 1905. gada revolūcijas laikā. Pāri palikušas ir tikai ieejas kāpnes, torņa pamatnes fragments, kāršu galdiņš un strūklaka, kuras darbības nodrošināšanai bija speciāli izrakta ūdenstilpne – Kalna muižas ezeriņš.
Skrīveru dendroloģiskajā parkā aug 372 dažādas koku un krūmu sugas, no kurām 30 ir pasaulē reti sastopamas (pirms Pirmā pasaules kara gan šeit bija sastopamas kopumā 679 augu sugas un pasugas), un tas ir iemesls, kāpēc katru gadu šeit ierodas dendrologu delegācijas no dažādām pasaules valstīm.¹ Parks veidots ainavu jeb angļu stilā divās terasēs, kas sadalītas 20 ziemeļu puslodes floristikajos apgabalos, kur 20. apgabalu aizņem tikai Latvijas flora.
Parkā izveidotie floristiskie reģioni: Vidusjūra, Kolhīda un Tališs, Rietumeiropa, Austrumeiropa, Eiropas un Āzijas stepes, Kaukāzs, Donavas apgabals, Eiropas kalni, Ziemeļeiropa, Himalaji, Vidusāzijas kalni, Sibīrija, Ķīna, Japāna, Amūras apgabals, Kanāda, Ziemeļamerikas Klusā okeāna piekraste, Amerikas prērijas, Ziemeļamerikas Atlantijas okeāna piekraste.²

2. MAKSIMILIANA FON SIVERSA BIOGRĀFIJA

..
Maksimilians fon Siverss bija arī bagāts muižnieks, vienmēr zināja, ko vēlas. Viņa karieti vilka četri balti zirgi, kas tajā laikā bija varas un bagātības apliecinājums, jo kaimiņu barona karieti vilka tikai divi zirgi. Kopš 1861. gada 12. septembra cauri Skrīveriem ripoja vilciens. Egļu mežā atradusies stacija *Römershof*, un M. Siversam katru ritu uz rezerves sliedēm bijis nolikts bagāžas vagoni. Uz Rīgu no muižas vests ne tikai sviests un krējums, bet arī svaigs piens. Daudzos savos darbos Siversu un viņa jauno muižu ir aprakstījis arī Andrejs Upīts.
"Visi radi viņam igaunus, tādi nabaga vīreļi vien, muiželes un pusmuižziņas, vienam pat Valkā esot mājele ar dārzu. Bet mūsu

Maks fon Zīvers ir lepns – paskatieties, kad viņš brauc, ratu stūrī atzvelies. Par landrātu gribot tikt, viesi no Pēterburgas brauc, bet vecā pils kā tāds kovārņu pērklis Daugavas krastā, kā tur lai uzņem?
Naudas viņam vajadzīgs.
Tāpēc Maks fon Sīvers pie stacijas izdod pūrvietas mūža nomā, uz deviņdesmit deviņi gadi."³
Tāpēc, lai varētu pienācīgi uzņemt savus viesus, viņš nodarbojās arī ar jaunas pils celtniecību.

3. SKRĪVERU JAUNĀ PILS

Iespaidīgā neoromānikas stila pils uz augstas klinšu kraujas celta no 1881. līdz 1887. gadam. Ir dokumentāli neapstiprinātas ziņas, ka pils celtniecība pabeigta 1900. gadā. Pils no galvenās ieejas puses izskatījās nedaudz statiska, jo arhitekts visu uzmanību bija veltījis ainaviski efektīgākajai – pret Daugavu vērstajai fasādei. Uz Daugavas stāvā senkrasta radzēm būvētā pils ar saviem masīvajiem, kvadrātiskajiem torņiem un smago stabilo apjomu grupējumiem pauda īsti ziemeļniecisku skarbumu un mežonību un atstāja patiesi grandiozu iespaidu. Uz celtnes piederību neoromānikas stilam bez ģeometriskām pamatformām tuvinātajiem celtnes apjomiem norādīja arī daudzie pusaploces logi, īpatnējais poligonālais apjoms pret upi vērstajai fasādē. Atrasta ziņa, ka projektu izstrādājis arhitekts Engelhards (tas varētu būt Tērbatā praktizējošais Rūdolfs Engelhards), bet dokumentālu pierādījumu par to trūkst.
1905. gada revolūcijas laikā pils bija Vidzemes muižniecības *Selbstschutz* organizācijas štābs, tāpēc nonāca revolucionāru ielenkumā, tika ieņemta un nodedzināta. Pēc revolūcijas pili atjaunoja, taču Pirmā pasaules kara laikā to sagrāva vācu artilērija. Pils kara laikā ilgi stāvēja bez jumta, un pēc kara neviens to neatjaunoja. 20. gadsimta 30. gadu otrajā pusē Valsts prezidents Kārlis Ulmanis deva rīkojumu novākt visas drupas, kas atrodas gar lielu ceļu malām. Atbraukušas akmeņu maļamās mašīnas, un pāri palicis tikai vēl tagad redzamais torņa

Skrīveru jaunā muiža.
Fotogrāfijas avots: <http://www.latvia.travel/lv/skriveru-dendrologiskais-parks>.

fragments. Neskatoties arī skaistais pils balkons. Daudzas apkārtnē zemnieku mājas tolaik tika uzceltas no Siversa pils ķieģeļiem. Andrejs Upīts jauno pili ir aprakstījis savā grāmatā "Sūnu ciema zēni" kā melno muižu, un pils saimnieks esot bijis pilnīgs pretstats Siversam.⁴
Par pili skrīveriešiem ir vairāki nostāsti. Viens no tiem ir par tās celtniecību: "Leģenda vēsti, ka, pils celtniecībai ejot uz beigām, no meža iznācis sirms balts vecītis – senlatviešu priesteris – un pareģojis, ka pilij ilgs mūžs nebūs. Lielkungs esot iznīcinājis svētumu – upurakmeni, ko pavēlējis sacirst, lai uzmūrētu pils ieejas kāpnes. Tāpēc pils iešot bojā, bet kāpnes būšot mūžīgas. Akmens kāpnes joprojām stāv. Leģenda par senlatviešu priesteru pareģojumu, ka kāpnes būs mūžīgas, ar katru gadu kļūst jo ticamāka."⁵
Otrs populārākais nostāsts ir par jaunās pils alu: "Barons Siverss, ceļot jauno pili, izdomāja, ka vajag kaut ko noslēpumainu, mistisku, un izveidoja alu, kura sākās jaunajā pilī, gāja zem terases, tad varēja nonākt alā, no kurienes tālāk jau varēja iet zem Daugavas. 1905. gada revolūcijas laikā, kad dedzināja pili, muižnieki, baroni, pārgērbusies kalpotāju drānās, pa slepeno eju alā aizmuka uz Daugavas kreiso krastu. Ne tautas miliči tos redzēja virszemē, ne atrada pili."⁶

3.1. Pils kāpnes

Pils kāpnēm pavisam ir 66 pakāpieni. Lejup tos vietām izlauzis ledus. Atsevišķos gados zem palu ūdeņiem bijusi trešā daļa pakāpienu. Kāpņu kreisajā pusē stāvajā nogāzē ir Kaukāza floristiski ģeogrāfiskais apgabals, labajā – Donavas apgabals. Augšējās terases malā kreisajā pusē pie kāpnēm aug Krīmas priede, kas savvaļā sastopama Dienvidkrīmas kalnos 400–800 m virs jūras līmeņa. Nedaudz lejup labajā pusē aug Serbijas egle – viena no skaistākajām introducēto egļu sugām. Tā ir viena no visvecākajām egļu sugām, kas kādreiz bijusi izplatīta līdz Ziemeļu polārajam lokam. Tagad savvaļā sastopama nelielā platībā tikai Drīnas upes ielejas stāvās ziemeļu nogāzēs ar kaļķainām augsnēm. Apstādījumos ļoti reti. Egles stumbrs taisns un slaidi ar tumši brūnā pelēku, plēkšņainu mizu. Skujas plakanas, viegli pagrieztas uz leju. Čiekuri nelieli, 4–6 cm gari, iegareni olveida, gatavi – kanēļbrūnā krāsā.
Maksis lika izbūvēt tieši 66 pakāpienus, jo tā esot bijusi viņa iemīļotā kāršu spēle, kurā parasti Sivers ir uzvarējis, spēlojot ar kaimiņu muižkungiem.⁷

3.2. Izjādes aplis

Izjādes aplis ir saglabājies no Šulcu laikiem. Stāsta, ka pa to zirgi dzīti apkārt tik ilgi, kamēr seglos sēdošā dižciltība atguva dvēseles līdzsvaru un rīta kafija gājusi pie sirds. Izjādes apla iekšpusē M. Siverss neiestādīja nevienu svešzemju koku. Tur

1 <http://www.ecotour.lv/lv/apskates-vietas/dendrologiskie-parki/57-skriveru-dendrologiskais-parks.html>.
2 Skrīveru dendrārijs, kultūrvēsturisks apskats, 1991, 28. lpp.

3 A. Upīts, Zaļā zeme, [http://skriveri.lv/attachments/article/95/Skriveru_dendrologiskais_parks%20\(1\).pdf](http://skriveri.lv/attachments/article/95/Skriveru_dendrologiskais_parks%20(1).pdf).
4 Turpat.
5 Valodiņa raiti tek, 2012, 41. lpp.
6 Turpat, 39. lpp.
7 [http://skriveri.lv/attachments/article/95/Skriveru_dendrologiskais_parks%20\(1\).pdf](http://skriveri.lv/attachments/article/95/Skriveru_dendrologiskais_parks%20(1).pdf)

aug vietējās floras koki.⁸ Pirmie stādījumi parkā ir datēti ar 1891. gada pavasari, līdz ar to Skrīveru dendroloģiskais parks ir vecākais dendroloģiskais parks Latvijā.⁹ Makss fon Siverss bija iecerējis savākt vienkopus visus ziemeļu puslodes mērenā klimata joslas kokus un krūmus. Krievijas impērijā tāda dendrārija vēl nebija. Pēc universitātes absolvēšanas Siverss devās ekspedīcijā uz Vāciju, Austriju, Itāliju, Franciju un Šveici, lai iepazītos ar tur izplatītākajām koku un krūmu sugām. Iecerētā dendrārija sugu sortimenta projektu Maksis publicēja Rīgā 1892. gadā. Sarakstā bija 1735 sugas – 17 reižu vairāk nekā vietējā florā. Sugu atlases princips bija veidots, vadoties no tā, kā introducētās sugas pārcietis Baltijas ziemas.¹⁰ 1914. gadā parkā bija izvietotas jau 590 sugas.¹¹

4. KONCEPTUĀLIE NOTEIKUMI PARKA IERĪKOŠANĀ

1. Stādījumi jāierīko dabiskajā (angļu) ainavu parku stilā, nodrošinot grupu iekšējo slēgumu un katras sugas brīvu attīstību, kā arī mākslinieciski augstvērtīgu kopskatu.
2. Sugas jāgrupē ne tikai pa floristiskajiem apgabaliem, bet ievērojot to ekoloģiskās prasības.
3. Grupējot sugas, jāveido dabiskās augu sabiedrības, kas raksturīgas šo sugu dzimtenē (piemēram, dižskābaržu mežs, monotona egļu audze).
4. Floristiskie apgabali parkā jāizvieto atbilstoši to lokalizācijai uz Zemes, lai varētu parādīt pāreju no viena floristiskā apgabala uz otru – parka plāns jātuvina ziemeļu puslodes kartei.
5. Stādījumiem jāizmanto tikai tāds materiāls, kas saņemts no attiecīgās sugas dabiskā areāla stādu, spraudņu vai sēklu veidā.

Siverss secina, ka parkam vajag vismaz 100 ha. Tur pareizā samērā jābūt pakalniem un ielejām, klintīm un gravām, purviem un sausiem smiltājiem, ezeriem un upēm. Jābūt iespējām no iepriekš minētā arī mākslīgi radīt.¹²

5. SĒKLU SAGĀDE

Maksa fon Siversa apņemšanās bija sēklu materiālu dendrārijam sagādāt no savvaļā augošiem eksemplāriem. Viņš atraidīja piedāvājumus no starpniekiem – sēklu audzētajām firmām. Lai veiksmīgi varētu introducēt, jāņem vērā augšanas apstākļi dabiskajā areālā, un arī vietējo sugu pavairošanai jāizmanto uz vietas iegūtās sēklas. Piemēram, 1903. gadā Maksis secina: "... jau pēc 10 gadiem var ievērot, ka jaunie stādījumi, izaudzēti no Vācijas sēklām, zaru un liko stumbru ziņā krasi atšķiras no ideāli taisnajām audzēm, kas radušās no vietējām audzēm."

Sēklas Skrīveros sāk pienākt 1881. gada rudenī, bet nākošā gada pavasarī Vecās pils dolomīta žoga iekšpusē tiek ierīkota pirmā stādaudzētava – lecektis. Sēklas parkam tika piegādātas no reģioniem, kas atrodas starp Ziemeļu polāro loku un 30° ziemeļu platuma paralēli.¹³

6. IRIGĀCIJAS SISTĒMA

Koku audzēšanai Maksa izvēlētā teritorija nebija no labākajām, jo ļoti augstu atradās dolomīta slānis, augsnes virskārta augšējā terasē aizņēma kādus 15 cm, tāpēc, stādot kokus, dolomītā tika cirstas diezgan dziļas bedres, lai saknēm būtu vieta. Sivers izveidoja arī īpašu irigācijas un kanalizācijas sistēmu, kuras sastāvā ietilpa Kalna muižas ezers, kurš "Sūnu ciema zēnos" aprakstīts kā Apaļais ezers, strūklaka jaunās pils priekšpusē un cauruļu sistēma. Skrīveru muiža gadu simtiem ir dzīvojusi ūdens deficītā. Izrakt aku ar lāpstu nevar – dolomīts. Ūdens uz muižu novadīts no Kalnmuižas ezera. Senais ūdensvads esot bijušas koka siles (tā rakstīts A. Upīša romānā "Laikmetu griežos"). Siversa laikā tapusi jauna ūdensvadu sistēma – ar metāla, vietām keramiskām caurulēm. Ūdens uz strūklaku pa ūdensvadiem nācis no Kalnmuižas ezera, kas atrodas 17 m virs parka augšējās terases. Pie ezera vēl tagad redzamas akas paliekas, tur sācies ūdensvads. Jaunajā pili ezers devis ūdeni virtuvei, tualetei, vannas istabai, centrālpakurei. Pastāv uzskats, ka Jaunā pils Latvijas laukos tolaik bijusi vienīgā ar tādām ērtībām. Darbojies arī ūdensvads lecekšu un stādījumu laistīšanai parkā.

Strūklaka.
Fotogrāfijas avots: <http://www.latvia.travel/lv/skriveru-dendrologiskais-parks>.

7. STĀDĪŠANA

Parkā bijušas divas kokaudzētavas – mūru ietverti lecekšu kvartāli. Siverss ļoti karojis ar kurmjiem, kuri lecektīs nodarījuši lielu postu. Stāsta, ka muižā vienam kalpu zēnam maksāts vesels rublis par atnestu beigtu kurmi. Ļaudis brīnījušies, ka

tiek izgāzta tāda traka nauda, bet puika tā vien skatījies, kā savu kapitālu papildināt. Rublis tajos laikos bija liela nauda. Lai cīnītos ar kurmjiem, dendrārijā audzēti melnie plūškoki. Krūmiem ir stipra, nepatīkama smarža, kas atbaida kurmjus. Plūškoka zarus saliek alās, un kurmis bēg uz kaimiņu zemi, kur, iespējams, zari vēl nav salikti. Dārzniekam Pavasaram šim vajadzībām esot bijusi vesela plūškoku audze. M. Siverss sarkanos un melnos plūškokus daudzās vietās meža kultūrās sastādījis, jedomā, estētisku apsvērumu dēļ – rudenos plūškoka sarkanās ogas labi iederas meža krāsu gammā. Eiropā savvaļā aug 3 plūškoku sugas, no kurām 2 aklimatizējušās Latvijā un vietām pat pāriet savvaļā. Ziedi čemurveida, balti vai dzeltenīgi. Sarkanajiem plūškokiem augļi ir sarkani, bet melnajiem – melni violeti ar tumši sulīgu mīkstumu. Melnais plūškoks ir arī ārstniecības augs. Makss fon Siverss pats personiski esot vadījis visus parka iekārtošanas darbus. Viņš savā laikā bijis viens no kvalificētākajiem dendrologiem un mēģinājis ieaudzēt kokus un krūmus no sēklām, kas ievāktas sugas dabiskajā izplatības apgabalā (to dzimtenē), galvenokārt tādas svešzemju koku sugas, kuras nākotnē varētu dot daudz vērtīgas koksnes, jo mežu uzskatījis par peļņas avotu. Eksperimentējis galvenokārt ar Ziemeļamerikas un Sibīrijas koku sugām. Daļu no kokaudzētavā pārbaudītajām sugām stādīja mežā, otrpus šosejai, kur līdz Pirmajam pasaules karam 42,4 ha platībā auga aptuveni 50 introducēto koku un krūmu sugu. Pavisam meža izmēģinājumu stādījumi aizņēma 521 ha. Līdz mūsdienām šie stādījumi saglabājušies tikai daļēji.

Kā stāstījuši vecie skrīverieši, muižas parks esot veidots šādi: katram strādniekam bijis jāņem rokā attiecīgās sugas kociņu sainis. Bijis jāiemācās arī to latīniskais nosaukums. Tad visi bariņā devušies stādīt, pats Siverss gājis pa priekšu, papirosu dūmu apvīts, ielūkojies plānā, nosaucis koka vai krūma latīnisko nosaukumu, iespraudis savu spieķi zemē un teicis: "Hier!" (Šeit! – vācu val.). Strādnieks latīniski atsaucies, nolīcis saini zemē un stādījis svešzemnieku iekšā.¹⁴

8. DENDRĀRIJS PIRMĀ PASAULES KARA LAIKĀ

Karš pielika punktu M. Siversa darbībai. Dendrārijs divus gadus atradās frontes joslā. Tā teritorijā nostiprinājās krievu karaspēks. Parku izvagoja ierakumi. Lielākos kokus lejas terasē nocērt, lai būtu pārredzama Daugavas paliena. Ir nostāsti, ka zaldāti, saldami blindāzās, ierauga lapegli bez skujām, nopriecājas, ka tepat blakus ir sausa malka un gāž koku zemē. Ierakumi vairākās joslās ir arī meža kultūrās. Tur – artilērijas novietnes, munīcijas noliktavas. Liepu alejas beigās, labajā pusē, auga pelēkie riekstkoki. Riekstkoku audze tika nocirsta. Palicis tikai viens pats eksemplārs. Šajā vietā pēc kara iestādīja

spilvaugļu papeles. Meža kultūrās vēl tagad iezīmējas tranšeju kontūras, redzamas vācu artilērijas šāviņu izrautās bedres.¹⁵

9. DENDRĀRIJS STARP DIVIEM PASAULES KARIEM

Terase, kas saglabājusies pēc jaunās pils nojaukšanas 20. gs. trīsdesmito gadu vidū.
Fotogrāfijas avots: <http://www.panoramio.com/photo/41000017>.

Parka teritorija 20. gadsimta 20. gadu pirmajā pusē tika sakopta. Parkam un meža kultūrām nodibina kārtīgu meža sardzi. Nodibinoties Latvijas Lauksaimniecības akadēmijai, parks un meža kultūras kļūst par studentu mācību bāzi. Te tiek vākti herbāriji, iegūti materiāli disertācijām. 1938. gadā tiek izdots "Ceļvedis pa Skrīveru dendroloģisko parku". Autors J. Rozentāls. Neliela, zaļos vākos iešūta brošūra ar 20 lappusēm un cenu Ls 0,10. Tur dota parka reģionu shēma. 30. gadu beigās lejas terasē notiek ievērojamas pārmaiņas. 1939. gadā ekspluatācijā nodod Ķeguma HES. Ūdens līmenis Daugavā ceļas par 3–4 metriem. Augsnē paceļas gruntsūdeņu līmenis. Ūdens režīma izmaiņas Daugavā katru pavasari rada plūdus. Uz 10–15 dienām lejas terase applūst. Fotoarhīvos ir bildes, kur redzams, ka ūdens pacēlies līdz nogāzes vidum. Puse no akmens kāpnēm ir zem ūdens. Plūdu laikā iet ledus, ledus gabali, rīvējoties gar kokiem, bojā mizu. Tā bija katru gadu, līdz pat sešdesmito gadu vidum, kad uzbūvēja Aizkraukles HES.¹⁶

10. DENDRĀRIJS PĒC OTRĀ PASAULES KARA

Četrdesmito gadu beigās turpina pirmskara gados uzturēto kārtību. Parkā izvieto koku nosaukumus trijās valodās. Vēlāk plāksnītes saloka, zog un samaina vietām vandaļi. 1967.–1969. gadā notiek dendrārija inventarizācija, kuru veic A. Zvirgzds. Pēc viņa ievāktajiem datiem tika konstatēts, ka parkā atrodas desmit sugu vienīgie eksemplāri Eiropā, 16 tādas

⁸ Turpat.
⁹ Skrīveru dendrārijs, kulturvēsturisks apskats, 1991, 6.–7. lpp.
¹⁰ R. Cinovskis, A. Mauriņš, A. Zvirgzds, Skrīveru dendrārijs, 1991, 7. lpp.

¹¹ A. Mauriņš, The Dendrology Inheritances of Friedrich Maximilian Sivers.
¹² Turpat.
¹³ Skrīveru dendrārijs, kulturvēsturisks apskats, 1991, 25.–26. lpp.

¹⁴ [http://skriveri.lv/attachments/article/95/Skriveru_dendrologiskais_parks%20\(1\).pdf](http://skriveri.lv/attachments/article/95/Skriveru_dendrologiskais_parks%20(1).pdf).
¹⁵ Skrīveru dendrārijs, kulturvēsturisks apskats, 1991, 31.–34. lpp.
¹⁶ Turpat.

sugas, kas savvaļā vairs neaug. Ir četras tādas sugas, kas pasaulē aug tikai četrās vietās.¹⁷

11. KOKI PARKĀ

Kanādas papele. No vienas saknes izauguši 4 (tagad palikuši 3) stumbri – pats vecākais koks parkā. Kā vēsti nostāsti, to 1884. gadā par godu M. Siversa dēla Herberta piedzimšanai vecā barona uzdevumā stādījis muižas kučieris. Koks atrodas parka centrālajā daļā, netālu no strūklakas.¹⁸

Balzama baltegle. Savvaļā aug Ziemeļamerikas austrumu daļā līdz pat Labradorai. Balzama baltegle ir vienīgā balteglu suga Ziemeļamerikas ziemeļaustrumos. Latvijā introducēta jau 18. gadsimtā. Jauniem kokiem pelēka, gluda miza ar daudziem sveķu pūslīšiem. Veciem kokiem miza tumša ar plēkšņu krevi. Pumpuri mazi, ar violetu nokrāsu, sveķaini. Čiekuri nelieli, pirms nogatavošanās sarkanvioleti. Tumši zaļas, spidīgas, lineāras, plakanas, mikstas un ļoti smaržīgas skujas, tāpat kā pumpuri. Balzama baltegles skujas Kanādā esot iecienījuši lāči – liekoties ziemas guļā, viņi kārtīgi piepildot vēderu ar baltegles skujām.¹⁹ Skuju ekstrakts sargājot no slimībām. Par Kanādas balzamu sauc lipīgu bezkrāsainu šķidrumu, kas saskarē ar gaisu pakāpeniski sacietē. Kanādas balzams ir speciāli attīrīti balzama baltegles sveķi, kas uzkrājas šī koka gludajā mizā nelielās sveķu tilpnēs (aīlēs). Šīs sveķu aīles kā ieapaļi izcilniši labi redzami uz mizas gludās virsmas. Pārspiežot izcilnīti, iztek dzidri, ļoti smaržīgi sveķi. "Šī koka sveķi maksā dārgi – 1 kg pat 1800 ASV dolāru. Sveķus attīra, polimerizē, tad no tiem gatavo limi augstvērtīgai, tā sauktajai svina optikai. Limei un stiklam ir vienādi gaismas laušanas koeficienti, tāpēc optiskajās ierīcēs nevar redzēt pāreju no vienas lēcas uz otru. Pasaules praksē vēl neesot atrasta cita limēšanas tehnoloģija optikai (L. Antons)." **Dižziļu ozols.** Savvaļā aug Ziemeļamerikas austrumu daļā. Parkā augošais dižziļu ozols ir lielākais un vecākais Latvijā. Ozols aug slīpi, jo 20. gs. 50. gados ledus sastrēgumu laikā apakšējā terasē daudzi koki tika noliekti, arī šis ozols.²⁰

Cukura kļava. Savvaļā izplatīta Ziemeļamerikas austrumu daļā un Apalaču kalnos. Viens no skaistākajiem un slavenākajiem Ziemeļamerikas kokiem, Kanādas nacionālais koks. Šīs kļavas lapa attēlota Kanādas valsts karogā. Saldā sula satur daudz cukura, to tecina tāpat kā pie mums bērzu sulu, un iztvaicējot iegūst vērtīgo kļavu sirupu. Rudenī lapas krāsojas zelt dzeltenas un oranžos toņos, bet var būt arī karmīna krāsā. Apstādījumos ne tikai Baltijā, bet arī Eiropā sastopama ļoti reti, jo vēl 19. gs. Kanādā pastāvēja šīs sugas sēklu izvešanas aizliegums. Viens no kokiem dendrārijā ir ar vairākiem stumbriem. Tā ir piemiņa no 1944. gada, kad, vācu armijai atkāpjoties, te tika rakti ierakumi un cirsti koki labākai pārskatāmībai.²¹

Melnais riekstkoks. Savvaļā aug Ziemeļamerikas austrumos.

Latvijā sastopams ļoti reti, tikai atsevišķās kolekcijās. Atšķirībā no citām riekstkoku sugām lapas sīkākas (25–50 cm garas). Auglis (rieksts) lodveida, kauliņa apvalks brūni melns, ļoti biezs. Rudenī gandrīz tenisa bumbiņas lieluma sūnu zaļi rieksti atrodami zālē. Riekstam mikstums ir plāns, brūngani eļļains, un, ja ilgi lupina nost no kauliņa, tad pirksti kļūst kodīgi aromātiski un brūni (brūnums pazūd tikai pēc vairākkārtējas mazgāšanas). Tā ir laba dabiskā krāsviela, kuru Amerikas indiāņi izsenis izmantoja smalkādu miecēšanai un krāsošanai. Bieži izmanto lieliskas riekstkoka koksnes ieguvei – no tās iznāk krāsaini svitrots mēbeļu finieris. Skrīveru dendrārijā iegūts valrieksts aug Andreja Upīša memoriālā muzeja dārzā. A. Upīts par to rakstījis: "Rīgas apstādījumos viens no dekoratīvākajiem ir tā saucamais valrieksta koks. Maksis fon Zīverss savā lieliskajā mežkopībā arī tos šur tur iestādījis, paaugušies tie pieaudzējuši ļoti daudz sīku pēcteču. Ulmaņa laikā mēs desmit soļus aiz šosejas, pretī dendroloģiskajam dārzam, Kalnamuižas ceļa malā, izmaucām divus riekstkoka mazuļus, zīmuļa resnu rīkstišu lielumā, zem svārkciem papogātus, es tos atstiepu mājās. Viens kaut kad nonika, otru jūs tagad varat redzēt."²²

Snuķaugļu lazda. Savvaļā aug Ziemeļamerikā. Atšķiras no parastās lazdas ar īpatnējiem augļiem – riekstiem. Riekstiem ir vikals, tās ir lapiņas, kas sedz riekstu. Šīs lapiņas ir veselas, stobriņveida, 2–3 reizes garākas par riekstu, cieši sakļāvušās garā stobrā, klātas ar sarveida matiņiem.²³

Japānas katsura. Savvaļā aug Japānas vidusdaļā. Dēvē par Japānas naudas koku. Skrīveru dendrārijs ir pirmā vieta Latvijā, kur mēģināts šo reto sugu ieaudzēt. Dziļi vagota miza. Lapas olveida līdz apaļas ar sirdsveida pamatu un robainu malu. Virspusē zilgani zaļas ar karmīnsarkanu nokrāsu, it īpaši pavasarī plaukstot, tāpēc – vara nauda, savukārt rudenī dzeltē vai kļūst oranžsarkanas – tāpēc zelta nauda. Pirms nobiršanas lapām veidojas brūna apmalīte un tās smaržo kā cukurgailītis (citiem šķiet, ka pēc piparkūkām). Ziedi atveras neilgi pirms lapām, koši karmīnsarkani. Augļi 15–20 mm gari, sēklas brūnas.²⁴

Eiropas efeja. Savvaļā aug Viduseiropā, Vidusjūras reģionā līdz Kaukāzam. Latvijā plaši bijusi izplatīta atlantiskajā laikā (aptuveni pirms 4–6 tūkstošiem gadu), kad klimats bija siltāks un nokrišņu bija vairāk nekā tagad. Mūsdienās saglabājusies galvenokārt Kurzemes dienvidaustrumos kā augsnes sedzēja noēnotās vietās, sevišķi kapsētās. Liela, spēcīga liāna ar gaisa saknēm – piesūcekņiem. Var kāpelēt kokos, klintīs un pa ēku un sienu mūriem līdz pat 30 m augstumam. Ja vasarām seko maigākas ziemas, tā nedaudz paceļas uz augšu pa koku stumbriem. Savukārt, ja ziema ir barga – viss, kas ir virs sniega, nosalst. Ādainas, virspusē tumšzaļas lapas. Efeju audzē dārzos kā dekoratīvu augu kopš tālas senatnes. Grieķijā Dionisa svētkos un Romā Bakha svētkos efeju vainagus lika galvā dzejniekiem

un dziedātājiem. Arī mūsdienās efeja ir iecienīts krāšņumaugs, daudzās Eiropas valstīs ar tām apaudzē mūra sienas un žogus, kā arī kapu kopiņas.²⁵

SECINĀJUMI

1. Skrīveru dendroloģiskais parks ir vecākais dendroloģiskais parks Latvijā.
2. Parkā atrodas desmit sugas, kas ir vienīgie eksemplāri Eiropā, 16 tādas sugas, kas savvaļā vairs neaug. Ir četras tādas sugas, kas pasaulē aug tikai četrās vietās.
3. No parka kokiem un krūmiem ir ņemtas sēklas, lai varētu pavairot koku stādījumus. Sēklas tika vestas uz Nacionālo botānisko dārzu, kur tika ieaudzēti jaunie stādi, kas vēlāk tika izmantoti Rīgas apstādījumu veidošanā.
4. Parkā tika introducēti ziemeļu puslodes koki. Sēklas parkam tika piegādātas no reģioniem, kas atrodas starp Ziemeļu polāro loku un 300 ziemeļu platuma paralēli.
5. Parks veidots ainavu jeb angļu stilā, divās terasēs, kas sadalītas 20 ziemeļu puslodes floristiskajos apgabalos, kur 20. apgabalu aizņem tikai Latvijas flora.
6. Maksimilians fon Siversss bija izveidojis unikālu irigācijas sistēmu stādījumiem.
7. Muižkunga izveidotā jaunā muiža bija modernākā tā laika ēka 19. gadsimta beigās, jo tajā bija ierīkota kanalizācijas sistēma.
8. Siversss veicināja Skrīveru novada tagadējā centra izveidi, jo iznomāja zemi savas muižas zemniekiem.
9. Andrejs Upīts savos literārajos darbos "Zaļā zeme", "Sūnu ciema zēni" ir aprakstījis Maksimilianu fon Siversu un viņa muižu.

PIELIKUMS

Citāti no A. Upīša grāmatām par Maksi fon Siversu un viņa jauno pili.

"Lielskungs vēl dzīvoja vecajā pilī. Jaunā tālāk pašā Daugavas kraujā, lielumis uzcelta, stalažas gan tāpat vēl visapkārt. Lielais tornis pacēlies augstu, ļaudis runāja, ka no tā viņš varot pārskatīt visus savus mežus, līdz pat Randāniem. Trīs mazāki slējās apkārt no krusta būvēm un savādiem izlokiem. Daugavas pusē stiepās sienā iebūvēta galerija ar sešiem pusloka spraišļiem savienotiem stabiem gar malu. Logu caurumi ar smailiem virsgaliem vēl rēgojās tukši, bet iekšā plīvoja uguns, tur kaut ko kausēja un kala, visa celtnē pilna jūklainu trokšņu. Apkārt radžu, ķieģeļu un grants gubas, izmētāti dēļi un dzelzs sijas. Taisni prom pret mežu izrakts dziļš, šaurs grāvis, ūdensvadam no Kalnamuižas ezeriņa. Brīnišķīga ainava pavērās no šī krasta lejā uz Daugavu, Klidziņas lejasgalu un tālāk pāri uz Kurzemes siliem" ("Zaļā zeme").

"Baltijas muižnieki prata tikai izdzīt savus vergus un iepirktos zemniekus, laupīt, kur vien tika klāt. Gaužām reti kāds atstājis arī ko vērtīgu, kā Zīvers," – tādu atziņu izteicis rakstnieks Andrejs Upīts.

"Kungu mājās vēl guļ, bet šodien ir liela diena – Apares lielskungs brauks precībās pie Palejas muižiņas preīlenes. Ierodas mežsargs ar ziņu, ka ganībās redzēts zaķis. Muižā viss sagriežas virpuli – kādas te vairs precības! Iet vaļā medības!" (Novelē "Medības" kaisli uz medībām savam tēlam Apares lielskungam Upīts aizņemas no Maksa fon Siversa.)

"Paslaids pasausnējs cilvēks, parētainu seju, pašķidru, iesarkanu bārdiņu un tādiem pašiem, gludi atsukātiem matiem. Viena acs viņam stikla, tādi pati dzeltena kā tai pūcei, nemirkstoša un tikpat īgna. Toties šauriņa piemiegta otrā..." ("Zaļā zeme".)

"Tagad vairs nevar tā kā agrāk – Maks fon Zīvers saka. Nav vairs tie laiki. Tagad vajag tā, lai nauda nāk. Tagad vajag mācēt – Maks fon Zīvers saka. Ar mežiem vajag, kur tā lielā nauda gul iekšā. Vecos mežus iztīrīs, izgrāvos, sastigos, manta tur augs. Un tad – pavisam jaunus sēs" ("Zaļā zeme").

"Rītausmā Melnā Muiža kā biedēklis rēgojās pret balti apsarmojušo mežu. Garais tornis bij paslējies virs egļu galotņu robiem, isākais tikai labai acij saskatāms zilganā krēslā. Pāri mūrim divas uguntiņas spīdēja kā veca vilka acis. Muižas lielās zāles krāsnī sprakšķēja un čulāja zaļi egļu zari. Griestu aīlēs uguns nesniedzās, tur bij tumšs kā rijā. Krāsainie logu stikli lāsmoja drīz zili, drīz sarkani. Guļas vieta sienas iedobumā nokrauta segām un spilveniem, zemē paklāta lačāda, gar sienām ozola krēsli ar augstām atzveltnēm" ("Sūnu ciema zēni").

IZMANTOTO INFORMĀCIJAS AVOTU SARAKSTS

1. Arturs Mauriņš, The Dendrology Inheritances of Friedrich Maximilian Sivers
2. R. Cinovskis, A. Mauriņš, A. Zvirgzds, Skrīveru dendrārijs, 1991
3. Skrīveru dendrārijs, kulturvēsturisks apskats, 1991
4. Valodiņa raiti tek, 2012
5. [http://skriveri.lv/attachments/article/95/Skriveru_dendrologiskais_parks%20\(1\).pdf](http://skriveri.lv/attachments/article/95/Skriveru_dendrologiskais_parks%20(1).pdf) [Atsauce 05.05.2013]
6. <http://wisplants.uwsp.edu/scripts/detail.asp?spcode=CORCORsCOR> [Atsauce 10.05.2013]
7. <http://horti.lv/lv/shop/lapu-koki-un-krumi-segsekli/katsuras/japanas-katsura> [Atsauce 10.05.2013]
8. <http://www.uwgb.edu/biodiversity/herbarium/gymnosperms/abibal01.htm> [Atsauce 05.05.2013]
9. <http://www.ecotour.lv/lv/apskates-vietas/dendrologiskie-parki/57-skriveru-dendrologiskais-parks.html> [Atsauce 05.05.2013]
10. <http://www.zudusilatvija.lv/objects/object/7776/> [Atsauce 10.05.2013]
11. <http://www.latvia.travel/lv/skriveru-dendrologiskais-parks> [Atsauce 10.05.2013]
12. <http://www.panoramio.com/photo/41000017> [Atsauce 10.05.2013]

¹⁷ Turpat.

¹⁸ [http://skriveri.lv/attachments/article/95/Skriveru_dendrologiskais_parks%20\(1\).pdf](http://skriveri.lv/attachments/article/95/Skriveru_dendrologiskais_parks%20(1).pdf).

¹⁹ <http://www.uwgb.edu/biodiversity/herbarium/gymnosperms/abibal01.htm>.

²⁰ [http://skriveri.lv/attachments/article/95/Skriveru_dendrologiskais_parks%20\(1\).pdf](http://skriveri.lv/attachments/article/95/Skriveru_dendrologiskais_parks%20(1).pdf).

²¹ Turpat.

²² Turpat.

²³ <http://wisplants.uwsp.edu/scripts/detail.asp?spcode=CORCORsCOR>.

²⁴ <http://horti.lv/lv/shop/lapu-koki-un-krumi-segsekli/katsuras/japanas-katsura>.

²⁵ [http://skriveri.lv/attachments/article/95/Skriveru_dendrologiskais_parks%20\(1\).pdf](http://skriveri.lv/attachments/article/95/Skriveru_dendrologiskais_parks%20(1).pdf).

LEONĪDS BREIKŠS - LIRISKAIS MANTOJUMS

Autors: z! Kaspars Reinis, korp! Fraternitas Lataviensis

IEVAD-HIMNISKĀ APCERE

Laiks nemitīgi rit uz priekšu, un nu jau mūsu valstij pienākusi lielā 95. gadu pastāvēšanas (ne neatkarības) reize. Šis referāts būs tiešā un netiešā veidā saistīts ar atceri, tas būs par vienu no patriotiskākajiem Latvijas dzejniekiem, par personību, par viņa lirisko mantojumu un latvietību, kas strāvo dzejā. Nē, šis referāts nebūs par cilvēku (kā JānisSudrabkalns), kura dzeja tika dažnedažādi grozīta un pielāgota 50 gadu sarkanajam mērim, tas nebūs referāts par Aleksandra Čaka brīvības cīņu patosiem, vai arī Aspazijas un Raiņa neaptveramo Jaunās strāvas laiku mantojumu. Tas būs par kādu ļoti latvisku dzejnieku, par cilvēku, kas īpaši arī Fraternitas Lataviensis brāļiem, tas būs par mūsu brāļa, fill! Leonīda Breikša lirisko mantojumu.

Šogad 8. aprīlī Breikšam apritētu 105 gadi. Katrā ziņā viņa mūža gājums lieliski parāda visu to, kam Latvija izgāja cauri savā tapšanas laikā, savā ziedonī un ,visbeidzot, kā tā pārtapa par ideālu un redzējumu laikā, kad spēcīgu lielvaru plāni bija nolēmuši pārraut brīvības stīgas. Pārtrūka arī Leonīda 34 pavasaru garā dzīvība. Tomēr tam visam cauri, pāri un plūstošā skanējumā - dzeja, dzīve un darbi. Šoreiz gan akcentu likšu uz dzeju, kas mani mudināt mudinājusi izprast patriotismu mazliet citādā gaismā, nekā to kaldina šodienas skolmeistari, valdības beņķu deldētāji un sapņu pasaulē dzīvojoši tūdaliņi. Patriotiskā un pastorālā dzeja ir Breikša svētais mantojums, kas gluži kā Norviļa mūzika spēj aizskart dziļi latviskas stīgas. Taču, lai tas nezustu, tas jāstiprina pamatos, jādara zināms pasaulei, jāatkārto un jāizceļ tā nozīmība. Būtībā, jāsāk viss no gala-jāveido ievads Breikša dzejas izpratnei, tā jālasa, jāskaidro, un jāmaca. Nevar atstāt latviskuma meistara dzeju par parastu sava laika liecinieku, pelēku akmeni, kas neko neizteic, kā vien savu drūmo atmiņu.

Kaut kā tik ik pāri gadus no izbijušās trimdas tautiešiem nāk mudinošs grūdiens, kādas publikācijas vai grāmatas veidā, kas cenšas Breikša daiļradi noturēt „virs ūdens”, proti, atgriezt viņa vārdu līdzās citiem pirmās brīvvalsts dižgariem, Skalbem, Čakam, Skujiņai, Grotam, Virzam, Eglītim un citiem. Tomēr ne īpaši veiksmīgi. Ja nebūtu Imanta Kalniņa un Ievas Akurateres, tad visticamāk vai maz kāds latvietis spētu atsaukt atmiņā kādu Breikša frāzi. Pateicoties trešajai Atmodai, *Lūgšana* ir kaldināta par simbolu mūsu valsts atjaunošanē.

Katrā ziņā, tas tikai parāda, ka Breikša dzejai ir spēcīga simboliskā nozīme.

Šajā referātā galveno uzsvāru veltīšu Leonīda Breikša dzejas

tēmām, literārajiem izpausmes līdzekļiem, dzejas simboliskajai nozīmei un mēģināšu sniegt tai jaunu skatījumu nākotnes nodrošināšanai. Tomēr, lai runāt par dzeju, ir nepieciešams izskaidrot, kas tad īsti ir šī daiļliteratūras forma. Ir svarīgi izprast tās iezīmes un savdabās īpašības, lai varētu veikt formālu analīzi. Izmantoju skolā gūtās zināšanas un interneta vietnēs pieejamos skaidrojumus, formālās analīzes veikšanai [4.,5.,6.]. Referāts rakstīts literāri-esejiskā formā, tādējādi nepakļaujas standartizētam pētījuma modelim. Par zīmīgu atskaites punktu, es pieņemu divas bijušās trimdas latviešu publikācijas, proti, Mārtiņa Blistera un Beatrises Cimermanes literāro versiju, kā arī Romāna Pussara apceri [1.,2.,3.]. Šis, īpaši pirmā pieminētā, ir vienīgie pieejamie, visnotaļ detalizētie un pārskatāmie materiāli par Leonīdu Breikšu. Pateicoties Bilstera ieguldītajam darbam, ir apkopota un izdota plaša Breikša daiļrades daļa, tomēr liela daļa publicistikas darbu vēl joprojām slīgst aizmirstībā. Lai nu kā, bet svarīgi ir izprast dzejas dažādās šķautnes un skaidrības. Šo izpratni veido apziņa par dažādām

«PATRIOTISKĀ UN PASTORĀLĀ DZEJA IR BREIKŠA SVĒTAIS MANTOJUMS, KAS GLUŽI KĀ NORVIĻA MŪZIKA SPĒJ AIZSKART DZIĻI LATVISKAS STĪGAS»

dzejas tēmām un motīviem. Par tēmu runānot- tā ir apskaidrība, par ko dzejojums ir, ko tas vēstī. Motīvs gan būtu tā mazākā forma, kas atkārtojas kā viegls rok raksta vilciens ik uz soļa, ik rindiņā, ik pantmērā. Šajā referātā uzsveršu pāris dzejas tēmu nozīmību. Centīšos izcelt dažus motīvus, kas gluži kā dārgakmeņu šķautnes rotā Breikša dzeju: mīlestība, nāve, ticība, ceļš, nemiers, patriotisms u.c. Protams, nenodarbošos ar sausu uzskaitījumu, kas diemžēl bieži sastopams literatūras grāmatās. Daudz derīgāka un vajadzīgāka ir šādu dzejas daļiņu iesaistīšana sarunā ar auditoriju, lai veidotos dialogs, kas balstīts uz izpratni, ne uz faktu izklāstu.

Ko tad Leonīda Breikša dzeja spēj dot mūsdienām? Atbilde noteikti nav viennozīmīga, un tā atkarīga no skatupunkta, tomēr nepārprotami viņa dzejā ir vispārīgas cilvēcīgās, latviskās un esības (eksistenciālās) vērtības. Taču, ko dod vērtības, ja tās netiek pārcilātas un iztirzātas, netiek iedibināta saruna ar iespējamo lasītāju? Tad tās vērtības paliek gluži kā augu herbārijs, sauss, aprakstošs un apputējis. Ir svarīgi atgādināt,

iedzīvināt un atjaunot Breikša dzeju, lai tā spētu sniegt savu vēstījumu, kurš visnotaļ savu ievēribu nebūs zaudējis gadu gaitā. Breikšs savā daiļradē ar vienkāršu valodu ir centies pievērst ikdienas latvieti svarīgām nacionālajām tēmām, kuras zaudē savu asumu un sadzīves nozīmību laikos, kad miers atvēlējis vietu pavisam parastiem politiskajiem ķīviņiem, sikmanīgai lielrūpnieku un afēristu darbībai, vienveidīgam dzīves ritējumam un svētku sajūtas trūkumam. Jā, svarīga ir arī svētku sajūta, ļoti svarīga ir latviskas svinības izjūta dien-dienas gaitās, un to Leonīda Breikša dzejojumi un publicistika paaudzī vistiešākajā veidolā.

1. „KAS JŪS ESAT, LEONĪD?”, JEB ĪSS BIOGRĀFISKS ATSKATS

Nepārprotami, kā minēju ievadā, Leonīds Breikšs var tikt saukts par patriotu un dzejnieku, par spožu pirmās brīvvalsts darboni un piemēru Padomju Krievijas visskaukrākajām represijām. Tomēr viss jāsāk pa soliņiem, bez iemesla par viņu nerakstu, bez talanta dzeja nebūtu vērtā neko vairāk, kā skolnieciskas izpausmes, bez latviskuma nebūtu arī Breikša. Pētera un Amālijas Breikšu ģimenē, 1908. gada agrā 8. aprīlī piedzima dēls -Leonīds. Jāteic, ka viņš nepiedzima Latvijā, jo tolaik tēvs kalpoja par muižas pārvaldnieku Maskavas guberņā Volokolamskas apriņķī, un līdz ar to ģimene dzīvoja Krievzemes plašumos. Kristīts luterānis, audzis dievticīgā ģimenē Leonīds iemanto spēcīgu ticību un augstu ētisko kalumu, kas viņu pavada visu mūžu. Viņam bija māsa Adele, brālis Pēteris un māsa Tamāra-Aina. Bērnu aukles pienākumi uzticēti dievticīgai krievu meitenei. Vide, kurā auga jaunais cilvēks, bija dziļi krieviska un ticīga bizantiskā tradīcijā. Kā tikko jaušama atblāzma, šī vīrakotā tradīcija ar mistisko dziļumu iegraužas arī viņa dzejas daiļradē un attiecībā pret Dievu.

Spožā atmiņā un vēlāk arī visu viņa dzejas kalvi pavadījusi 1913. gada vasaras brauciens uz Vecpiebalgu. Lai arī tikai pieci gadi, taču iespāids un vectēva mājas „Vītiņi”, kurās saimniekoja tēva brālis, viņa dzejā bieži vien atgriežas kā dabas un vienkāršības uzplaisnījums. Šajā vasarā māte Leonīdu un bērnus aizvedusi pie Matīsa Kaudzītes, kurš prātīgi norādījis, lai bērnus neaudzinot par krieviem, lai mācot tiem latviešu valodu. Māte to labi apzinājās, taču, kur lai plašajā Krievzemē runā dzimtajā valodā, ja visur saziņa norit krieviski?

Īsi pirms Pirmā pasaules kara mirst Leonīda māsa Tamāra-Aina, kurai viņš vēlāk atrod vietu savā dzejas daiļradē, padarot atmiņu mūžīgu. Par spīti jukām un grūtiem laikiem, 1915. gadā piedzimst māsa Tamāra Anna. Karš pāiet, mirst māsiņa Adele, ģimenei nav viegli, vien cerību pēc revolūcijas un vēlākām šausmām vieš ziņa par Latvijas dibināšanu. 1920. gadā Breikši pārceļas uz Rīgu.

Pirmā valoda, ko viņš apguva bija krievu, tas gan vēlāk, atgriežoties jaundibinātajā Latvijā, viņam sagādās grūtības,

taču tikai caur grūtībām raksturs rūdās un valoda top brīva no jebkādiem saistīkļiem. Itin agri māte pamana, ka dēls izsakās vārmās, tur pauz savu dziļāko izjūtu un pārdomas. Māte bija tas cilvēks, kam Leonīds uzticējās par visu vairāk, un pat vēlāk ir teicis: „Tā dzeja, ko neesi lasījusi, māt, man ir kā nekristīts bērns.” Pirmais dzejolis publicēts žurnālā „Cīrulis” 13 gadu vecumā, otrs jau drīzi vien laikrakstā „Kurzemnieks”.

Iesākumā paraksta savu dzeju ar pseidonīmu *Sirijs*. Mātei padomu, stimulēt dēla dzejošanas talantu, deva *Voldemārs Maldonis*, tā laika filozofijas un teoloģijas profesors *Latvijas Universitātē*.

Skolas gados valoda bija jau izslīpēta, un Leonīds, kā labākais domrakstu rakstītājs Rīgas pilsētas 1. ģimnāzijā, ieguva sava literatūras skolotāja, rakstnieka Viļa Plūdoņa atzinību.

Radošums auga augumā, to sekmēja vasaras Ogres krastos un dabas tuvums, un ilgas pēc laukiem, laikā, ko pārsvarā pavadīja pilsētā. Dzejā strāvo izteikta, sirsnīga, latviska vienkāršība:

*Krēsla biezē palsās mākoņrokās,
Novakars jau kastaņzaros dus;
Jūs ar kuplu ziedu klēpi rokās,
Glaužat pusplaukušos ceriņus.*

Breikšu ģimene ir materiāli nodrošināta, tēvs strādā par Latvijas Dzelzceļa virsvaldes pārvaldnieku, vēlāk par ierēdni Satiksmes ministrijā. Viņi dzīvo dienesta dzīvoklī-Gogoļa ielā 3. Leonīdam ir savs kabinets ar masīvu ozolkoka rakstāmgaldu un Continental markas rakstāmmašīna. Šeit tad top viņa raksti, proza un dzeja.

1928. gadā Leonīds iestājās Latvijas Universitātes Tautsaimniecības un tiesību zinātņu fakultātes Tiesību nodaļā, drīzi vien, 1929. gadā, viņš pievienojas studentu korporācijai Fraternitas Lataviensis. Leonīdu piesaistīja korporācijas rīkotie literārie vakari, kuru uzdevums bija padziļināt studentu interesi par literatūru, mākslu un kultūru, kā arī izkopt latviešu valodu. Šajos literārajos vakaros viņš bija gan klausītājs, gan runātājs. Studijas un korporācijas dzīve paplašināja viņa redzesloku un ļāva izprast studējošo jaunatni, kurai vēlāk veltījis vairākus rakstus publicistikā.

1928. gadā viņš tika iesvētīts Jaunajā Ģertrūdes baznīcā. Šī diena viņam deva mūža zvērestu un ticību dzīvot pēc Dieva likumiem. Tas deva mieru dzīves grūtos brīžos un atbildes uz mokošiem jautājumiem.

Dzejnieka pirmais krājums „Skanošie ūdeņi” iznāk 1931. gadā. Autoram ir vien 23 gadi, tomēr sevi dzejā viņš piesaka kā spēcīgu un nobriedušu dzejnieku. Krājumu veido dabas lirika, apceres un gadalaiku maiņa, taču kā augstākais punkts ir patriotiskais dzejojums-„Svēts mantojums”, kam Jānis Norvilis radīja melodiju. Lai ar daudziem Leonīda Breikša dzeja ir sveša, tomēr šī dziesma, dzeja ir zināms zenīts. Tā saglabājas kā vakarjunda, kurai spēcīgi ticēja latvieši visā pasaulē, laikos, kad Latviju mīlēt un pieminēt bija liegts, kad to varēja vien

vistuvāko vidū, vai arī vistālākajos pasaules plašumos. Trīsdesmito gadu sākumā Breikšs sāka strādāt laikrakstā „Latvis”, sekoja daudzas nozīmīgas publikācijas, raksti. Nemierpilnā un radošā gaisotne sekmēja romāna „Maldugunis” tapšanu; 1935. gadā kļājā nāk krājums „Mana sapņu zeme” un prozas grāmata „Mana ģimene”. Dzejnieks sevi ir pieteicis kā spožs darbonis un ir pamanīts pie Latvijas literatūras debesīm. Studijām laika paliek arvien mazāk, arī atsvešinās no korporācijas vides. Ir tik daudz jāuzraksta, jāpasaka: „Ikviens no mums ir tikai tautas karavīrs un savas tautas dzīvības sargs. Un ikviens no mums ir tikai tik daudz vērts, cik viņš palīdz un cik viņš dara tautas spēkā-tātad visas tautas dzīvības labā. Bet, kas kalpo vienīgi pats savai patvaļai, aizmirsdams likt tautas dzīvību pāri pār visu, tas ir velti dzimis.” Leonīds necieš sīkmanīgo partiju ķīviņus un bodnieku domāšanu, tamdēļ 1934. gada maija apvērsumu uzņem ar lielu gandarījumu, ka nu tautas priekšā stāv vīrs, kam tautas un valsts labklājība ir pats svarīgākais. Kārlis Ulmanis arī savās runās pievērsa uzmanību Breikša daiļradei: „Dzejnieks Breikšs ir kādā vietā rakstījis: „Vai jūs dzirdiet, kā zemi šķeļ lemess? Vai jūs dzirdiet, kā rokas akmeņus veļ? Dzirdiet: tur mūžībai pretī latvieši nākotnes tiltu ceļ!”” Ulmanis savās runās arī atsaucās uz patriotisko himnu - Svēts mantojums, un no tā tautās iegājies dziedāt „Par zemi šo mums galvas jānoliek”, nevis kā autors rakstījis „Mums šajā zemē galva jānoliek”. Leonīds dienēja Latvijas armijā 1937. gadā un ieguva kaprāļa pakāpi. Mācību laikā viņš pat lasīja lekcijas saviem brāļiem-karavīriem literatūrā. Tas bija kas ļoti svarīgs, jo tādējādi Breikšs apliecināja savu latvisko piederību. Tieši 30-to gadu otrā puse bija darbīgs un īpašs periods viņa dzīvē, jo tika iepazīta arī topošā dzīvesbiedre Anna Bildere. 1940. gada 25. maijā abi mija gredzenus. Tiek kārtots jauns krājums, bet diemžēl vēstures krustcelēs un dzelžos tiek kalta Latvijas brīvība, līdz ar to arī ļauna vēstoša ausma pārlist pār Breikšu ģimeni. Gara darboņi bija bīstami elementi, pretvalstiski un sabiedrības morāli graužoši. Jaunā un postošā Padomju vara izrēķinājās ar Latvijas intelligences ziedu - Aleksandru Grīnu, Ernestu Brastiņu, armijas spožākajiem kadriem, valstsvīriem, patriotiem, publicistiem, visiem, kuru dzīve atgādināja par 22 gadiem, kurus Padomju Krievija gribēja izslaucīt no cilvēku atmiņas, pārveidot un padarīt par buržuāzijas un fašisma laikmetu. Ģimenes bažas un domas apstiprinājās, sekoja 1941. gada 17. aprīlis. Breikšu arestē vien nedaudz vairāk kā nedēļu pēc viņa 33 dzimšanas dienas. Savu pirmdzimto dēlu viņš tā arī nekad nesatika, jo mira apcietinājumā 1942. gada rudenī, izejot cauri visnecilvēcīgākajām mocībām. Tomēr arī šādos necilvēcības apstākļos izveidojas draudzība, kas ilgst pāri laikam un nāvei. Pateicoties Mārtiņam Bisteram, kurš, toreiz vien 16 gadus vecs, nonāca turpat Astrahaņas cietumā, Breikša mantojums un arī viņa mūža pēdējās gaitas ir zināmas. Tomēr tas jau ir cits stāsts. Daudz varētu rakstīt un stāstīt par to, kam cauri gājusi

latviešu tauta, taču nepārprotami, Leonīda Breikša mūžs ir piemērs tam, kā Padomju Krievija iznīcināja Latvijas inteligenci, gara un kultūras darboņus. Pārāk daudz bija prasīts, izdzīvot vai mirt, par daudz bija toreiz būt latvietim. Bet to nevarēja nodot, Leonīds nenodeva savu latviskumu, tamdēļ piedzīvoja svēto mocekļu cienīgas šausmas. Spīdzināšana, bads, slimības, līdzbiedru un draugu nāve, neziņa, posts un pēdējā cerība, stariņš gaismas - atmiņas un ticība Latvijai, Dievam un rītdienai. Ne uz brīdi Leonīds neizrāda nogurumu vai bailes. Viņā mājā stingra pārliecība par to, ka arī šie baisie laiki paies un atkal latvieši celsies, jo gars paliks brīvs:

*„Un nebaidos, ka kādreiz svešais ienaidis
Pie zemes negaidīti mani notrieks.
Es droši zinu vienmēr tikai vienu:
Var manu miesu nokaut netaisns ienaidis,
Bet gars būs vienmēr brīvs un neaizskarams.”*

2. DZEJA-ANALĪZE UN TEORĒTISKI
NIECIŅI

Dzeja ir daiļliteratūras veids, kura parasti ir rakstīta saistītā valodā, tai raksturīgs ritmiskums, dalījums rindās, personīgu pārdzīvojumu paudums, plašs un bagātīgs mākslinieciskās izteiksmes līdzekļu un simbolu jeb retorisku figūru izmantojums. Dzejnieks ir vārda mākslinieks, viņš spēlējās ar vārdiem, radot dažnedažādas formas un žanru daudzveidību. Dzejas aizsākumi visticamāk meklējami Senajā Grieķijā vai arī tai līdzvērtīgajās senajās civilizācijās. Tā atvasinājusies no senākām reliģiskām dziesmām, lugām un bardu jeb dziedoņu dziesmām. Ir stāstījuma dzeja, lirika, liroepika, dramatiskā dzeja, satīriskā dzeja, balāde, u.c. Lielākoties Breikša daiļradē atrodam liriku un pāris balādes. Sīkāk detaļās neaprakstīšu dzejas žanrus, bet fokusēšos uz liriku un balādēm. Lirika un balādes lielākoties raksturīgas ar savu dziesminiecisko noskaņu. Lirika ir visu dzeju pamats, tas ir aizsākums no laikiem, kad dzeja bija dziesma. Ne velti Breikšs savus krājumus dēvē par dziesmu krājumiem. Lirikai un balādēm ir raksturīgas atskaņas un izteikts ritms. Dzeju var analizēt dažādi, var veikt dzejas strukturālo analīzi, analizējot tieši dzejas vārdšķiras, to daudzveidību, struktūru un savstarpējo mijiedarbi. Var analizēt dzejas elementus, tādus kā uzsvarus, pantmērus, intonācijas, atskaņas, aliterācijas, formu un izteiksmes veidus, tādējādi salaužot dzejojumu smalkos gabaliņos un izsakot spriedumu balstoties uz atsevišķiem elementiem. Šāda veida analīzes lielākoties palīdz klasificēt dzeju un izprast autora rokrakstu dzejā. Tomēr es šādu pieeju nesaskatu par nepieciešamu, lai uzsvērtu tieši Breikša daiļrades mantojumu un tā nozīmību. Dzejas analīze ir filoloģijas disciplīna, kas paredz daudzveidīgu

teksta analīzi, to var izteikt dažādās formās- zinātniskā vai brīvā stilā jeb esejas formā. Tās pamatuzdevums ir saprast no kā veidots pamatteksts, kā tas rada katarsi jeb augstāko kulmināciju, kāda ir tā vēsture un šī dzejoļa vietu kultūrtelpā. Analīzei ir svarīga mērķauditorija: skolā to māca, lai iemācītu izprast dzeju, tās uzbūvi un nozīmi, lai radītu izpratni; dzejnieki un rakstnieki to lasot pilnveido sevi vai veido analītisku kritiku, toties ierindas lasītājam tā var piedāvāt dziļāku izpratni par dzeju un tās nozīmi kultūrtelpā. Šajā gadījumā dzejas analizē ietverta: motīva nosaukšana, raksturošana, liriskā „Es” pārdzīvojuma apraksts, panta formas izskaidrojums, ritma atpazīšana, dzejas tēlu apraksts, mākslinieciskās izteiksmes līdzekļu skaidrojums, dzejoli paustā pārdzīvojuma un aktualitātes, kā arī kultūrvēsturiskā laikmeta nozīme. Es neveikšu skaniskā zīmējuma noteikšanu, jo uzskatu, ka tas daudzos gadījumos nav viennozīmīgs, kā arī stipri pakļauts individuālai interpretācijai un lasītāja runas manierei. Motīvs ir jebkura literārā darba visvienkāršākā sastāvdaļa, maza vienība struktūrā. Motīvs ir simbolisks vai tiešs, tekstā pielietots vai vairākkārtīgi pielietots elements, kas ataino literārā darbā pausto ideju jeb tēmu. Motīvs palīdz atklāt tēmu un dzejoļa jēgu, tas var būt tieši nosaukts, var parādīties tēlaini un uzreiz netverami. Tas var būt notikums, vārds, skaņa, atkārtots elements, aina, tēls, vieta, principā jebkas, kas autoram šķitis par derīgu esam, lai atklātu būtiskāko dzejas domu. Tā var būt situācija, notikums, pārdzīvojums, vārds, skaņa. Dzejas varoni dēvē par lirisko „Es”, tas var būt tiešā veidā nosaukts varonis vai klāt neesoša persona, kas pārdzīvo tekstā paustās sajūtas, notikumus un idejas. Liriskais „Es”, pašsaprotami, sastopams tikai dzejā un ar to saistītajos žanros. Dzejā, līdzīgi kā citās daiļliteratūras disciplīnās, sastopama kompozīcija, tā raksturo veidu, kā izkārtotas daiļdarba daļas. Svarīgu loma dzejā, teikšu, ka nozīmīgāku kā citos literatūras veidos, ir mākslinieciskās izteiksmeslīdzekļiem. Metaforas atļauj piešķirt pārnestu nozīmi, vadoties pēc asociatīvās līdzības. Piemēram, teiciens: „Raibs kā dzeņa vēders”, parāda, ka kaut kas ir ļoti daudzveidīgs, vārds raibs šajā gadījumā nenorāda, ka tas saistīts ar pleķainu raibumainību, bet ar daudzveidību, kas ir tieša raibumainības asociācija. Spožu zelta lomu dzejā ieņem epitēti. Vārds „spožs” iepriekšējā teikumā ir epitets, tas ir apzīmētājs, kas tēlaini raksturo kādu īpašību vai priekšmetu, būtni, utml. Personifikācija ir kādas cilvēciskas īpašības pārņemšana uz nedzīvo vai dzīvnieku dabu, vai gluži otrādi. Piemēram, „Jānis rūc kā lācis”, rūkt kā lācim cilvēkam nemaz ar’ nav iespējams, bet šāds izteiciens eksistē, tātad tā ir personifikācija. Dzejā nozīme ir paralēlismam, kas visbiežāk izpaužas dabas paralēlnostatījuma ar cilvēka īpašībām vai likteni. Piemēram- „Ziedēja pļavas, dziedēja meitas..”, norāda uz skaistumu. Darbos var atrast anaforas un epiforas, proti, vārdu atkārtojumu sākumā vai beigās. Katrā ziņā, dažādi mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi tiek plaši izmantoti dzejā, tamdēļ devu

nelielu skaidrojumu, par to, kas tad tie īsti ir. Protams, šie ir tikai populārākie, pastāv ļoti gara un plaša terminoloģijas vārdnīca, ko gluži šoreiz neskaidrošu.

3. ŠĶETINĀSIM BREIKŠA DZEJU

Lai parādītu dzejas analīzes iespējas un nozīmību, esmu nolēmis analizēt dzejoli, kura izvēle nav gauži nejauša. Šķetināšu skaidrojuma pavedienu par svēto mantojumu kļuvušo dzejoli Himmna, kas tiek uzskatīts par vienu no Leonīda Breikša daiļrades virsotnēm. Divus akcentus vēlos uzlikt uz dziesminieka dzejas izpaušmi, proti, tuvāk izklāstot nelaimīgu mīlestību dzejoli Elēģija, un savīt Latvijas likteni ar dzeju un Breikša mantojumu viņa dziļajās atklāsmēs, dzejoli Latvieša ticība, kurš rakstīts tad, kad jau pār Latviju bija savilkušies drūmi mākoņi.

3.1. Dzejoļa *Himna* analīze

*Svēts mantojums šī zeme mūsu tautai,
Un svētīts tas, kas drošs par viņu krīt,
Lai mūžu mūžos zelt un plaukt Dievs ļauj tai,
Un saulei liek pār mūsu druvām līt.*

*Te tēvu tēvi sviedros vagu dzina,
Šī saule pirmā svētījusi mūs,
Lai takas tās, ko pirmais solis mina,
Redz gaitā pēdējā reiz ejam mūs.*

*Nekur vīrs zemes neapsveiks tik silti
Vairs mūs neviens kā apsveic druvas šīs,
Gar kurām augšup slejas bērzu ciltis
Un alkšņi šalcot veras debesīs.*

*Par visiem svētumiem, ko sirdī nesam,
Lai šo ikviens sev pirmā vietā liek:
No zemes šīs mēs izauguši esam,
Mums šajā zemē galva jānoliek.*

Spēcīgā dzejoļa tēma ir dzimtenes mīlestība, patriotisms. To atklāj dažādi motīvi: zeme kā svēts mantojums tautai; tēvu darba tikums (otrā panta pirmā puse); dzīves ritums un ceļš (otrā panta otrā puse;), dzimtenes skaistums (trešais pants); svētās patriotisma jūtas, nāve (ceturtais pants). Vadmotīvs ir patriotisms visdažādākajās tā izpaušmēs. Šajā gadījumā liriskais „Es” ir kāda trešā persona, kas stāsta šo svēto ziņu, kas sludina šo lūgšanai līdzīgo himnu. Liriskais „Es” ir pravietisks, tas izklāsta iemeslus, kamdēļ šī zeme (Latvija) ir svētais mantojums. Šķietami no šī dzejoļa ir absolūti nošķirts cilvēks kā stāstītājs, to veicina liriskā „es” stāstoša izteiksme, kas stipri saistītā valodā runājot, pauz atziņas tādā kā Jaunlatviešu izauklētajā tautas tradīciju un senatnes laiku stilā.

Panta forma ir visvienkāršākā četrrinde, taču ritma plūdums to attālina no četrrindes reizēm banalizētā un tautas dziesmas vienkāršībai līdzīgā ritējuma, proti, katrai rindai raksturīgs divdaļu ritms ar uzsvaru uz katras pirmās daļas beidzamo vārdu un pēdējās daļas pirmspēdējo vārdu. Proti, pirmajā rindā uzsvars uz vārdu „mantojums” un „mūsu”, otrā rindā „tas” un „par viņu”, trešajā rindā „mūžos” un „Dievs”, ceturtajā rindā neliela atšķirība, pirmais uzsvars gluži kā parasti uz pirmo daļas beigu vārdu „liek”, taču, lai pastiprinātu dzejoļa lādiņu, pēdējais uzsvars ir uz pēdējo vārdu. Šādi tas atkārtojas arī tālāk. Autors to dara apzināti, lai izceltu starp tā jau spēcīgajiem vārdiem tos, kurus viņš uzskata par visu svarīgākajiem. Tālāk sekojoši analizēju tēlus. Katrā pantā ir trīs tēli. Tiešā veidā dzejas tēli nedarbojas, tos pravietiski uzskaita liriskais „Es”. Pirmajā pantā ir mantojums, tauta, Dievs. Mantojums ir svēts, tā ir zeme, kas dota mūsu tautai. Tauta

« NO ZEMES ŠĪS
MĒS IZAUGUŠI ESAM,
MUMS ŠAJĀ ZEMĒ
GALVA JĀNOLIEK »

ir ciešā mijiedarbībā ar Dievu, jo viņš svētī šo zemi, tādējādi sasaistot tēlus svētā trīsvienībā. Otrajā pantā tēli ir tēvu tēvi, saule un takas. Nozīme šiem tēliem ir līdzīga kā pirmajā pantā, tie uzrunā lasītāju, norādot viņa tiešo sasaisti ar priekštečiem un darba tikumu. Saule var tikt vērtēta kā senlatviešu dievībai un arī kā balva, kas dota tautai par grūto darbu. Taka simbolizē ceļa motīvu, tā norāda uz dzīves gājumu, tā nozīmību un latvisko šajā ceļā. Trešā panta tēli ir tīri aprakstoši, tie ir druvas, bērzu ciltis un alkšņi. Autors ar šiem tēliem uzsver dzimtenes skaistumu un dzimtenes nozīmi katra dzīvē, norādīdams, ka nekur citur tā nebūs. Ceturtais pants atkal ir pravietisks, tas saslēdz svētā trīsvienībā svētumu, zemi un galvu. Tiek uzsvērts, ka zeme, proti, dzimtā zeme Latvija, ir visaugstākā balva, svētums, par kuru ir vērts arī mirt. Mākslinieciskās izteiksmes līdzekļu ziņā šis dzejolis ir bagātīgs ar metaforām, un personifikācijām. Metaforas: saule list, saule svētī, bērzu ciltis slejas, galva jānoliek - tās visas ir pārnestas nozīmes, kas bagātina skanējumu un piešķir mītisko nokrāsu. Personifikācijas ir druvas apsveic un alkšņi veras, proti, piešķirtas cilvēcīgas īpašības dabas elementiem, tādējādi parādot dabas un cilvēka mijiedarbību, līdzsvaru un nozīmību. Šo dzejoli himnisku dara tieši daudzo apzīmētāju klātbūtne: svētī, droši un mūžu mūži utml. Ja vajadzīgs kāds skaidrojums, kā tieši mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi darbojas, tad vislabāk iedomāties mākslinieku, kam ir otas un katrs izteiksmes līdzeklis ir krāsu tūbiņas, ko var jaukt, smērēt un visādi citādi izņemties uz sirds patiku. Tie ir dzejnieka pamata instrumenti, kas dod viņa valodas krāsu, vieglumu un dzejas noskaņu. Tie ir visu pamatu pamati vārda mākslai - literatūrai. Šis dzejolis klaji pauž pārdzīvojumu un rosina cilvēkos -

tautiešos patriotisma jūtas. Tā mērķis ir uzrunāt un uzsvērt mūsu vēstures un darba tikuma nozīmību, kā arī dabas daili, kas viss tiek savīts dzimtenes mīlestībā. Vārdu un paustās domas aktualitāte ir nebeidzama, tā ir patiesi himna mūsu tautai, kas uzrunā itin dziļas, intīmas un svētas patriotisma jūtas. Šāda dzejoļa analīze ļauj gūt nelielu ieskatu vārda meistara Breikša rokkrakstā, jo cenšas atklāt sīkas iezīmes un likumsakarības, kas veicina dziļāku sapratni par dzeju un personību.

3.2. Dzejoļa Elēģija analīze

*Klusa debess
Visu klusi piedos.
Kas reiz dzimis,
Tam reiz jānomirst.
Tikai nevajaga
Ievas ziedos
Ievas ziedos
Nevajaga cirst.*

*Diezgan prieka
Esmu dziesmās līcis:
Tāpēc šī
Lai drusku skumjāk skan.
Laikam visu,
Kas reiz tuvs man ticis,
Nolemts vienmēr
Atkal aizmirst man.*

*Vēl ne vienreiz
Zemi krēslā sirmā
Pāršalks marts
Un aprīlis, un maijs...
Kas par to,
Ka, nebūdamis jums pirmais,
Nemācēju
Būt pēdējais?*

*Klusa debess
Visu klusi piedos.
Kas reiz dzimis
Tam reiz jānomirst.
Tik – kam vajadzēja
Ievas ziedos,
Kam tās ziedos
Vajadzēja cirst?*

Šis gandrīz vai dziesmai līdzīgās dzejas tēma ir tikpat mūžīga kā pasaule - tā ir par mīlestību. Tiešā tekstā nav tēma nav izpausta, taču to palīdz atklāt dažādo motīvu klātbūtne dzejolī. Pirmajā pantā motīvs debesu piedošana rada dievišķā

klātbūtni, atainojot un pastiprinot nāves motīva klātbūtni. Nāves motīvs ir savīts ar trausluma motīvu, kas atklāj tēmas šķautni - nelaimīgas mīlestības pilnveidā. Tālāk sekojošie panti tikai pastiprina skumjā ievadmotīva klātbūtni, norādot uz prieka pārtapšanu skumjās tieši šīs nelaimīgās mīlestības dēļ. Trešajā pantā ievijas rezignēts ceļa motīvs, kas tēlots ar pavasara mēnešu ritumu, norādot uz tādu kā turpināmību, atklājot pavasara motīva simbolisko nozīmi dzejā, proti, pavasaris ir ne tikai ziedonis, bet arī dzejnieku gadalaiks, šajā skumjajā dziesmiņā tas teju ir pārtapis no ziedošas sajūtas par auksta sniega elpu. Katrā pantiņā tiek uzsvērtā nelaimīgās mīlestības loma iekšēju, dvēselisku sāpju, skumju veidā. Taču šīs skumjas ir vieglas, nostalgiskas, tām ir tāda kā atpakaļ skata sajūta, it kā liriskais „Es”, kas ir nelaimīgs mīlētājs, atskatās uz savu dzīvi, tāda mazliet pirmsnāves miera izjūta. Tomēr pārdzīvojums turpinās ar pirmā pantiņa parafrāzi, norādot uz to kādu, kurš salauza trauslo mīlestību, proti, jautājot: „Tik – kam vajadzēja ievas ziedos (...) cirst?” Šo efektu autors panāk pielietojot gredzenveida kompozīciju, liekot liriskajam „Es” piepildīt savus vārdus. Panta forma ir brīva, redzamas 8 rindiņas pantā, taču tas veidots ar pavisam pāris vārdu klātbūtni, sava veida minimālismā. Ritms ir plūstošs ar pārmaiņu raksturu, jo ne visos pantos pakļaujas stingrai ritma pēdas klātbūtnei. Ritms rada uzsvaru tieši priekšpēdējām divām rindām, un pēdējā rindā ļauj intonācijai nokrist, dodot brīvu atelpu. Tēli cieši saistīti ar motīvu: debess, cilvēks, ievu ziedi, mēneši, daba. Šie tēli vairāk vai mazāk darbojas kā simboli, kas atklāj tēmas nozīmību caur motīviem, kuros tie iesaistīti. Šis klāt neesošais cilvēka tēls dzejā, sevī iemieso lirisko „Es”. Pārējie tēli sasaistās ar cilvēka mijiedarbi un atklāj šī dzejoļa skumjo dabu. Bez jau ierastiem mākslinieciskās izteiksmes līdzekļiem, *Elēģijā* jūtama ļoti spēcīga, taču pastarpināta, paralēlisma klātbūtne, to pastiprina retais vārdu skaits. Ievu ziedu rūgtums, reibums, trauslums tiek paralēli nostatīts cilvēka, iespējams, mīlotās sievietes, jūtām. Tas pats ir ar mēnešu un laika ritējumu, tas norāda uz to, ka piedošana nāk ar laiku, cilvēka mūža ritums ir tikpat neapturams kā nebeidzamā mēnešu maiņa. Epitetu šoreiz nav, tas izskaidro arī spožuma trūkumu dzejolī, parastu apzīmētāju klātbūtne arī teju jūtama. Ir tikai paši svarīgākie vārdi. Metafora atklājās kā mēneši pāršalc mēneši, un nosirmo krēsla. Divreiz pielietota epifora, lai uzsvērtu ievas ziedu nozīmi, pastiprinātu ritma zīmējumu un noslēgtu kompozicionālo gredzenu. Šis dzejolis ir kā spogulis jauna cilvēka mīlas skumjām. Tas atklāj pierasto pārdzīvojumu pavisam rezignētā un mierīgā manierē. Milas lirika nezaudē savu aktualitāti pāri laikam, jo mīlēja toreiz un, cerams, mīl arī šodien. Breikšs prasmīgi liek lasītājam iejusties šī pievilušā jaunekļa (varbūt jaunkundzes) ādā, ļaujot atskatīties uz pieļautajām kļūdām un visu pārdzīvojumu ar tādu kā ticībā rodama mierinājuma vieglumu. Manuprāt, šajā dzejolī var just nedaudz no šīs

miglotās, mītiskās Bizantiskās pareizticīgo baznīcas tradīcijas. Pārdzīvojums rosina katarsi un tādējādu atbrīvošanos no ciešanām, kas pavada domas un izjūtas. Kāpēc Bizantisku? Tamdēļ, ka šī tradīcija ir saglabājusi seno Grieķijas principu par atbrīvošanos no sāpēm un mierinājuma gūšanu no Dieva tieši caur ciešanām un atskatu uz tām. Rietumu baznīcā nožēla arī ir ļoti svarīga, taču mierinājumu parasti dod Dieva piedošana, nevis tieši nožēlas laikā pārciestās mokas.

3.3. Dzejoļa Latvieša ticība analīze

*Daudz vētru mums reiz pāri gājis,
Un, ja vēl daudz mums viņu būs,
Dievs aicinās kā aicinājis
Arvienu atkal saulē mūs.*

*Cauri laiku laikiem Viņš pa pēdām
Tik tāpēc latvju tautai nāk,
Lai reiz pēc posta un pēc bēdām
Tā celtos spēkā varenā.*

*Lai tāpēc māte bērnam saka,
Lai dzird no tēva lūpām dēls:
No katras tumsas droša taka
Mūs pretī saulei vedīs vēl.*

*Mēs varam iet caur visām mokām,
Mēs varam ciest vēl briesmīgāk,
Jo pacels Dievs uz savām rokām
Mūs tad, kad mūsu diena nāks.*

Šis ir ļoti īpašs dzejolis, jo tapis laikā, kad jau Padomju spēki kropļoja Latviju 1940. gadā. Sava veida paredzējums un arī stāstošā maniere, kādu var atrast dzejoli Himna. Liriskais „Es” kārtējo reizi ir dzejas stāstnieks, tēls, kas pats dzejā tiešā veidā nav uzrādīts. Dzejas tēma ir ticība nākotnei, ko pastiprina dievbijīgu motīvu klātbūtne. Visu tumšo noskaņu, ko rada posts un baisas nākotnes vīzijas, mierina ticības motīvs, ticības Dievam un labākai nākotnei. Trešajā pantā izcelts mantojums un tā nodošanas motīvs, proti, tas, ko jāmācās no vecākiem. Atkal spoži redzams ceļa motīvs, kas vijās cauri Breikša darbiem. Visbeidzot, pēdējais pants, pilnīga katarse visticšākajā veidā, nāves un augšāmcelšanās motīvu savīšanās ar tautu un dievišķo. Uzvirmo pārliecība, ticība un izturība. Doma vien, ka varam ciest vēl briesmīgāk, parāda dziļu un skaidru ticību Dievam. Dievs un ticība ir ļoti svarīgi motīvi Leonīda Breikša daiļradē, un šajās rindās tas redzams un izjūtams visā pilnībā. Liriskais „Es”, kā jau minēju iepriekš ir stāstnieks. Šajā dzejolī tas ir kā mācītājs, dvēseles miera vadonis, kas caur spēcīgajiem vārdiem pauž pārliecību, par to, ka viss ir Dieva rokās, ka viss beigu beigās būs labi, būs augšāmcelšanās un tauta izdzīvos. Šo pārliecību un ticību liriskais „Es” nodod saviem lasītājiem.

Panta forma ir vienkārša četririnde, taču ritmiskais plūdums ir akcentēts (protams, atkarīgs no katra daiļlasītāja prasmēm), lai izceltu zīmīgos vārdus. Pirmā pantā ir svarīgi vārdi - vētra, pāri iešana, Dieva aicinājums saulē. Tos vārdus labi uzsver ritms, tamdēļ ir labi lasot dzeju mēģināt izprast, kurus vārdus autors par svarīgiem ir noteicis. Tad arī lasot skaļi, valoda viegli vijās un dzeja atklāj jēgu visā tās būtībā. Otrā pantā svarīgi ir vārdi - laikiem, pēdām, latvju tautai, posta, bēdām, celtos. Šī panta paustā doma ir skaidra. Akcentēta tieši Dieva loma latviešu tautā, tās izredzētība un tas, ka tā celsies no jauna, lai arī kas būtu.

Trešajā pantā nolasāmi šādi formas izcelti vārdi- māte saka, dzird dēls, droša taka, vedis vēl.

Jau izrakstot vārdus no rindiņām, tie itin labi veido sakarīgu teikumu. Lai gan var šķist tādi mazliet naivi vārdi kā „taka” un „saule”, bet tieši to vienkāršība izlīdzsvaro dzejoļa smagumu ar tādu ikdienišķu vieglumu.

Dzejas tēli savijās ar domu un palīdz izkristalizēt vēstījumu, ko sludina klāt neesošais liriskais „Es”. Šajā dzejā tēli ir Dievs, vētras, tauta, māte, tēvs, dēls, taka. Dievs šai dzejā ir vadošais tēls, vadošais motīvs un pati galvenā parādība, tas virza visu darbību. Vētras simbolizē grūtības un postu, kam tautai ir nācies iet pāri. Tēvs, māte un dēls reprezentē tautu un tās

JO PACELS DIEVS UZ SAVĀM ROKĀM MŪS TAD, KAD MŪSU DIENA NĀKS

turpināmību, mantojumu, ko nodod no paaudzes paaudzē. Taka, tēls, kas parāda ceļa motīvu, kas nodrošina gājumu un nemītīgo ritumu pretī labākai dzīvei zem saules. Breikšs ar šiem tēliem cenšas norādīt, ka latviešu tauta ir izturīga, ja vien pieturēsies pie savas ticības.

Izteiciens - iešana pretī saulei - ir aizgūts no folkloras un dziļi senām, latviskām tradīcijām. Tas simbolizē labklājību un mieru. Dzejoli nav daudz mākslinieciskās izteiksmes līdzekļu, ir metafora - „vētra iet” un „taka ved”, bet to nozīme nav liela. Svarīgais vēstījums tiek pausts ļoti vienkāršā, tautas dziesmas vārdu krājumam līdzīgā veidā. Spēcīgi izcelts simbols - saule un nonākšana saulē.

Tas norāda uz tiešu labāku laiku klātbūtni, kas sagaidāmi pēc visām mokām. Mākslinieciskā ziņā dzejolis ir vienkāršs, taču tur arī slēpjas tā burvība. Tas uzrunā tik tuvu un saistošu valodā, gluži kā apliecinādam, ka caur ticību un cerību arī visas mokas un grūtības paies, pienāks gaišākas dienas, kad Dievs pacels tautu visam pāri.

Breikšs šajā dzejojumā pauž dziļu ticību un cerību nākotnei. Ciešanas un šausmas ir pārvaramas ar ticības spēku. Jāatminas, ka šis dzejolis top laikā, kad Latvija tik tikko ir nonākusi zem Padomju Krievijas jūga. Savā veidā praviētiski parāda to, ka izdzīvosim, lai arī priekšā stāv prātam un cilvēcībai

neaptveramas mokas. Dzejolis iedibina turpināmību starp pagājības grūtībām, plaukumu un tagadnes mocībām, kuras vēl tikai varēja apjaust. Līdz ar to tiek parādīta tautas nolemība iet cauri šausmām un briesmām, lai atkal nonāktu saulē, proti, piedzīvotu labākus laikus, plauktu spēkā, godā un latviskumā.

BREIKŠS - LIRISKS MANTOJUMS, JEB LITERĀRA APCERE NOBEIGUMA VIETĀ

Šī nu ir tā reize, kad vēlos izteikties, kad vēlos uzrādīt atbildes un raisīt diskusijas.

Šajā sadaļā lielākoties varēs atrast atbildes uz jautājumiem, kurus aizsāku ievadā. Kā jau solīju, šis darbs nav strukturēts sevišķi zinātniskā formā. Ievads un šī daļa vairāk gan ir kā divas esejas, kas vienu otru papildina, taču trīs daļas pa vidu, proti - pārstāsts par Breikša dzīves gājumu, piebildes par literatūras teoriju un dažu dzejoļu analīze, ir tuvākas zinātniska rakstu priekšmetiem.

Breikša lirika ir ļoti dziedoša, tā lieliski pakļaujas mūzikai. Pārsteidzoši, ka tikai nedaudzas dziesmas, darinātas ar viņa dzejas vārdiem (pēdējais - Ēriks Ešenvalds „Kas Viņš?”). Leonīda liriskais mantojums ir apbrīnojams: vairāki simti dažādu, skaistu dzejoļu, kas pauž citu patriotismu. Tie pauž nesavtīgu savas dzimtenes, zemes, tautas, dabas un latvietības mīlestību. Tur nav itin nekā uzspēlēta. Tā ir visaptveroša, strāvo kā no avota, pašsaprotama kā elpa - tā ir patiesa mīlestība. Tur netiek izdalīts un nodalīts, nav kašķu un domstarpību, vien praviētiski bridinājumi: „Tēvijas sargi ir ne tikai tie, kas ar ieročiem savas zemes robežas sargā. Tēvijas sargi ir tie, kas bez šās sargāšanas zina un saprot arī kādu citu: tautas domu skaidrības un pareizības sargāšanu, tautas pareizo, godīgo un taisnībai kalpojošo uzskatu un pārliecības sargāšanu. Sargāt tautu nenožīmē tikai - sargāt viņas zemi, viņas mantu, viņas miesu. Sargāt tautu - nozīmē: sargāt viņas domas, viņas garu, lai tur neieperinātos, lai tur nevaldītu un nevadītu tie, kas ir valsts ienaidnieki un valsts spēka dragātāji - savā garā. Jo - kas tautas garu sagandē, maldīgus uzskatus sēdami, tie grauj valsti.

To valsti, kuru aizstāvēt - pat nāves nebaidoties - ir aicināts ikviens karavīrs”.

Savā īsajā mūžā viņš ir spējis redzēt un noteikt tik daudz patiesu atziņu, kuras nenovecos laikam ejot. Tās ir patiesības, ideāli uz kurām viņš balsta savu dzīvi, saredz nākotni un piepilda savas domas darbos. Kritiskums pār miera laiku politisko apātiju, partiju ķīviņiem, krāpnieciskām afērām un jaunatnes morāles pagrimumu, spēcīgi izteikts viņa domās. Lai arī dzeja šķiet dabas ainu bagāta un liriska, tomēr savos atzinumos Breikšs ir kritisks. Nav vidusceļa, ir tikai būt vai nebūt. Jaunatnes morāles pagrimums - šāds vārdu salikums ir raksturīgs pirmās brīvvalsts laika runas manierei,

mūsdienās ar to jāsaprot jaunatnes neieinteresētība, nesapratne un nevēlēšanās būt un kalpot savas valsts un nācijas ideāliem.

„Ikviens no mums ir tikai tautas karavīrs un savas tautas dzīvības sargs. Un ikviens no mums ir tikai tik daudz vērts, cik viņš palīdz un cik viņš dara tautas spēkā - tāvad visas tautas dzīvības labā. Bet, kas kalpo vienīgi pats savai patvaļai, aizmirsdams likt tautas dzīvību pāri pār visu, tas ir velti dzimis. (...) Ja kādreiz studenti ir sargājuši mūsu neatkarīgās zemes robežas, tad šodien viņiem jāuzņemas pienākums - sargāt latviešu gara robežas pret tām vēsmām, kas vēl arvien pa nezināmiem ceļiem ieplūst no ārienes vai - tumšu dvēseļu un roku radītas un aizstāvētas - ceļas mūsu pašu zemē”.

Diemžēl daudzas Leonīda Breikša atziņas un dzejas lirika grimst aizmirstībā. To nemāca skolās, to nelasa ierindas cilvēki. Savā ziņā, vēl joprojām ir šī Padomju laika izdzestā paaudze, šie dižie intelīģences pārstāvji un literāti, kuri tā līdz galam nav ieņēmuši savu vietu līdzās vēlākiem sava talanta brāļiem kā Vācietis vai Ziedonis. Kurš var ar goda prātu teikt, ka ir izlasījis Jāņa Grota „Vēstules Solveigai” vai Edvarta Virzas „Straumēnus”? Kas apzinās mūsu literatūras un filozofijas dižgares Zentas Mauriņas atstāto mantojumu? Grūti spriest, domāju, ka daudzu dzejnieku, rakstnieku un domātāju izcilie darbi pārklājas ar pelēku laikmeta plīvuru, literatūras stundās iedzītu nepatiku un nepietiekamu novērtējumu izglītota latvieša acīs. Protams, nevar sagaidīt, ka visi lasīs visu, tas visnotaļ ir gaumes jautājums, taču zināmu daudzumu latvietības vajag prasities pacelt no grāmatu plaukta, nevis sniegties pēc kārtējā vispasaules bestslera (dižpārdokļa). Atbildes, kāpēc daudzi latviešu dižgaru darbi nokvēp un pagaist no plauktu pirmajām rindām, sniegt nav viegli. Tomēr uzskatu, ka nepieciešams veicināt dialogu starp latvieti un literāturu, kultūru un latviskumu. Tas ne tikai jādara daudz nopietnāk skolās, bet arī vēlāk dzīvē, tā ir sociālo tīmekļu, televīzijas un citu līdzcilvēku atbildība. Tas cik ļoti latviski mēs katrs esam, ir atkarīgs no tā, cik latviskas ir mūsu domas un darbi savai un savas valsts dzīvei.

Un te nu ir tā reize, kad Breikša liriskais mantojums būtu jāceļ gaismā. No mazām dabas ainiņām ar skaistu lauku un latvisku cilvēku domām, beidzot ar svinīgu un lepnu svētku svinēšanu. Svētki ir jāsvin, jālepojas ar savu brīvību un tautas gara bagātību, to izceļ Breikša daiļrade. Bet ik uz soļa jābūt modram, jābūt gatavam savu galvu nolikt, un tas nebūt nenožīmē karot vai mirt, tas nozīmē būt uzticīgam savai valstij, savai tautai un savai ticībai. Ņemsi viņa mantojumu, pieņemsim mūsu tautas mantojumu, leposimies ar to, par ko ir vērts lepoties, pieminēsim tos, kuri cietuši un atcerēsimies, vienmēr godā turēt savu māti Latviju! Darīsim godu un cieņu tiem tautas gara varoņiem, kas atstājuši mums tik plašu kultūras bagātību.

Vēlos savu domu pabeigt ar to, ko manuprāt Leonīds Breikšs teiktu par šodienas Latviju:

*Sauciens, sauciens skaņš cauri naktij iet
Celies augšā, senā baltu cilts!*

... Esam šodien

Izkaisīti

Saujās.

Esam šodien

Pilni svešas rūsas.

Jānāk laikam,

Kad mēs atkal brīvi

Jaunā spēkā

Krāšņi paceltos.

LITERATŪRA

1. Bisters, M., Bērsone, I. Leonīds Breikšs dzīve un darbi I- Rīga: „Enigma”, 1998.- 387 lpp.
2. Bisters, M., Bērsone, I. Leonīds Breikšs dzīve un darbi II- Rīga: „Enigma”, 1998.-441 lpp.
3. Pussars, R. Leonīds Breikšs Mūsu svētais mantojumsdzejoļu atlase un apcere- Rīga, 1998.-46 lpp.
4. Putniņa, S. Metodiskais materiāls teorētiskajām nodarbībām latviešu valodā un literatūrā [Elektronisks materiāls] –Tiešsaistes pakalpojums. – Jēkabpils, Jēkabpils Agrobiznesa koledža, 2007. – Nosaukums no tīmekļa lapas. – Pieejas veids: tīmeklis WWW. URL:<http://www.jak.lv/e%20materiali/teoretiskie%20materiali/teoretiskie%20materiali%20latviesu%20valoda%20un%20literatura%20Putnina.pdf>– Resurss apskatīts 2013.gada 3. Novembrī.
5. 5Skolenam.lv, Palīgs skolēnam mācībās, Literāro darbu izteiksmes veidi [Elektronisks materiāls] –Tiešsaistes pakalpojums. – Rīga, 2010 – Nosaukums no tīmekļa lapas. – Pieejas veids: tīmeklis WWW. URL: <http://www.skolenam.lv/lv/darbi/literatura/literaro-darbu-izteiksmes-veidi>– Resurss apskatīts 2013. gada 3. Novembrī.
6. Skribents007.1s.lv, Emuārs, Literāro darbu, arī dzejas, analīze. Viss tas, ko drikstam gaidīt no latvju mūsdienu dzejas, bet reti sagaidām [Elektronisks materiāls] – Tiešsaistes pakalpojums. –2013 – Nosaukums no tīmekļa lapas. – Pieejas veids: tīmeklis WWW. URL:<http://skribents007.1s.lv/101-literaro-darbu-ari-dzejas-analize-viss-tas-ko-drikstam-gaidit-nolatvju-musdienu-dzejas-bet-reti-sagaidam/> – Resurss apskatīts 2013. gada 3. Novembrī.

TĀ TAS SĀKĀS JEB KO STĀSTA DZINTRAS ARHĪVU LAPPUSES

Autors: fil! Ilze Borodkina, dzintara et indlaensis

Foto: no s!k! Dzintara arhīviem un com! Sofija Grīnvalde, Dzintara

Ir 1924. gada 20. maijs, ābeļziedu laiks. Jau esošajām divām studenšu jeb, kā tā laika prese raksta, studentu korporācijām pievienojas trešā – Dzintara. Pirmais protokols Konventa protokolu grāmatā gan ir no 1924. gada 18. septembra konventa, kurā pirmos ar korporācijas dzīves organizāciju saistītos lēmumus pieņem vienpadsmit tās komilitones. Tiek ievēlētas amatpersonas, kas attiecīgajā brīdī šķiet nepieciešamas – prezidijs, ekonoms, kasieris un beigu beigās arī audzinātāja. Jaunās un tobrīd vienīgās dzintaras lieki netērē laiku un uzreiz atlasa sarakstu ar, viņuprāt, gana cienījamiem ļaudīm, savā starpā sadalot pienākumu uzrunāt katru no viņiem kā nākamā goda filistru. Vēl tiek atrisināti arī tādi sadzīviski sūkumi kā konventa norises diena un laiks, biedra nauda un soda nauda par neierašanos. Nepilnus divus mēnešus vēlāk dzintaras ir nobriedušas nākamajam svarīgajam solim – savu pirmo meiteņu uzņemšanai – un nobalso, ka tādas būs pavisam astoņas.

DZINTRA TAPŠANAS PROCESĀ

Tā soli pa solim, lēnām un apdomīgi, Dzintaras ikdienas dzīve papildinās ar arvien jauniem elementiem. Protokoli rada iespaidu – tolaik dzintaras ļāvušās savdabīgai straumei. Vajadzības gadījumā nonākot pie lēmuma kaut ko iekļaut savā ikdienā, jau nākamajā citētajā konventā tika sakārtotas visas lietas, kas tam nepieciešamas. Piemēram, kopīgi atlasot dziesmu sarakstu, kas katrai dzintarai obligāti jāzina, rodas vajadzība pēc kāda, kas nodrošinātu, ka iemācītās dziesmas tiešām tiktu dziedātas, un tiek radīts jauns amats – “dziedāšanas vadītāja”. Mazliet vēlāk, pieņemot lēmumu par krāsu piešķiršanu pirmajai meitei, krāsneses attapsies, ka, lai to izdarītu, būtu vēlams izstrādāt tradīciju šim nolūkam. Kad pirmo reizi bija jārealizē Goda tiesas princips, nojaušamu iemeslu dēļ tika pieņemts lēmums, ka, saņemot uzaicinājumu uz Goda tiesu,

uz to vispār ir jāreaģē un tas jādara trīs dienu laikā. Arī citas mūsdienu korporācijās pašsaprotamas lietas neregulējās tikai ar laiku. Gan internajā, gan eksternajā dzīvē dzintaras sastapās ar lietām, kuras uzskatīja par pietiekami svarīgām, lai atrunātu tās komānā, un tolaik Dzintaras komāns, gluži kā Rīga, diez vai cerēja kādreiz būt gatavs.

Tāču meiteņu *komangs* bija jau pārskatīts un uz to brīdi sakārtots, un 1925. gada 5. februārī Dzintara varēja uzņemt pirmo jauno meiteņu coetu un dzintaras acīmredzami lepojās ar šo notikumu. Tikai četras dienas vēlāk notika konvents, kurā tika pieņemts, ka “meitenēm nozīmes jānēsā obligatoriski augstskolā un ir vēlams viņas nēsāt arī ārpus augstskolas un korporācijas”. Meitenes acīmredzot arī tiek mīlētas un lolotas, jo vai gan citādi audzinātāja jau pēc divām nedēļām varētu ziņot, ka visas ir tikušas pie krustmātēm. Tāču reizē ar to dzintaru krāsneses pavisam reāli novērtē arī praktisko labumu no fukšu esamības korporācijā. Kad savienība “Pulkveža Kalpaka bataljons” aicina piedalīties ziedojumu vākšanā, dzintaras konventā nolemj, ka ziedojumus vākt tiks nosūtītas... astoņas meitenes.

Viena no viņām acīmredzot bijusi īpaši čakla un apzinīga ne tikai ziedojumu vākšanā, bet arī visos citos aspektos, jo par krāsu piešķiršanu viņai lēma tā paša gada maijā, tikai trīs ar pusi mēnešu pēc uzņemšanas. Toties bez krāsām palikušie konfukši no audzinātājas saņēma pa pušķītiem neaizmirstulīšu. Vēl vismaz semestri viņām nebija lemts uzzināt konventa lēmumu “vecākās meitenes nelaist vēl krāsās, lai sadraudzējas ar jaunajām”, kas lielos vilcienos šķiet vienīgais iemesls, kāpēc viņām nācās turpināt meiteņu gaitas. Arī audzināšanas stundas nolemj organizēt vecajām meitenēm kopā ar jaunajām. Savukārt par obligātām noteiktās dziedāšanas stundas konvents uztver pavisam nopietni – tiek algots dziedāšanas skolotājs. Iesākumā stundu, vēlāk divas stundas nedēļā. Konvents nopērk arī klavieres. Dažas gan raksta lūgumrakstus atbrīvot viņas no dziedāšanas stundām (retāk – no dejošanas). Lūgumus lielākoties atbalsta, bet, kā konvents lēmis, “dziesmas jāzina arī tām, kas nedzied”. Tād, kad konventa telpās beidzot būs gana daudz vietas, dzintaras varēs lepoties ar atsevišķu Mūzikas istabu.

DZINTRA SAVĀ KONVENTA DZĪVOKLĪ

Tāču reizē ar jaunu locekļu uzņemšanu radās arī jaunas vai vismaz iedomātas atbildības, ar to domājot ne tikai tiešu audzinātājas atbildību par meitenēm un to izglītošanu korporācijas jautājumos. Šādas atbildības izjūtas neievērošana varēja novest līdz visai nopietnām sadursmēm – kāda no literārajām maģistrēm pat rakstīja atlūgumu, lūdzot atbrīvot sevi no amata, jo jutās ignorēta – konvents bija piešķīris krāsas meitenēm, nevaicājot viņas viedokli par šo meiteņu referātu kvalitāti. Tāpat dažādos lēmumos jūtama kolektīva atbildība vienai par otru un visām kopā – par Dzintaras tēlu, arī vizuālo un sevišķi ārējām nozīmēm. Kad studenšu korporācijas centās

vienoties par kopīgu galvassegas modeli, dzintaras pirmajā piegājienā noraidīja visus piedāvājumus, savukārt otrajā vienam piekrita tikai ar noteikumu, ka tajā tiks veiktas viņu ierosinātās izmaiņas.

Arhīvā atrodamie dokumenti parliecina, ka vecāko filistru stāstītās leģendas par to, cik stingri viss kādreiz bijis un cik ļoti gādāts par ikvienas dzintaras tikumu un disciplīnu, nav tikai leģendas. Katrs Sodū grāmatas ieraksts atklāj ne tikai kādas dzintaras neveiksmi, bet arī vērtības, kuras Dzintara sargāja kā konvents.

Krāsu atņemšanu varēja izpelnīties pat bez liekas piepūles – kādai gadījās, ka no rokām izkritusi krāsu lente, un cita to uzrādījusi kā necienīgu krāsu glabāšanu, cita, papildus ciešanām par nozagtu somiņu saņēma arī šo sodu par to, ka somiņā bija lente vai krāsu broša, kā nemainīgi tiek dēvēts krāsu stienītis. Varam tikai minēt, ko nozīmē salīdzinoši populārs pārkāpums “krāsu pārraušana” un kā tieši tas paveicams, vai kā izpaudās “netieša krāsu bojāšana”.

Traki klājās arī jaunajām krāsnesēm, kurām līdz ar nonākšanu krāsu pasaulē, viss bija tik jauns, tik jauns, ka nereti gadījās pa likstai – iešūt deķeli krāsas otrādi vai aiz liela prieka sajaukt puses un nez kāpēc krāsu lenti uzlikt pār kreiso plecu. Līdz galam nenoskaidrota, bet ne nesodīta palika kāda lieta, kurā com! nebija ne jausmas, kā tieši viņas krāsu lente no viņas mītnes uz veselu dienu nokļuvusi pie kāda studentu korporācijas com!.

Disciplinētas tika arī slinkākas rokdarbnieces – neiešujot deķeli monogrammu laikā, bija liela iespēja tikt izstumtai uz 16 stundām ar piebildi – kamēr monogramma tiek iešūta. Sēdi savā nodabā un šuj. Tā teikt, kad iešūsi, tad arī runāsim. Arī tik skaists pasākums kā dalība S!P!K! korī varēja kļūt par draudu – trīskārtīga iztrūkšana varēja tikt atalgota gan ar 10 latu naudas sodu, gan krāsu atņemšanu uz diviem mēnešiem. Koris ziņo, konvents lemj, māksla prasa upurus. Kases grāmatas rāda arī reāli iekasētas soda naudas par konventā pieņemto dziesmu nezinašanu – ja ņem vērā, ka noteiktā takse bija 20 santīmi par latviešu dziesmu un 10 santīmi par nelatviešu dziesmu, var tikai minēt, cik intensīvi kādai com! bija jāignorē dziesmu mācīšanās, lai tiktu pie naudas soda 10 latu apmērā.

Dažkārt gan sūdzētgribēšana pārvērtusies teju kuriozās situācijās, kuras pārdomājot, līdz pašai sūdzēšanai dažādu iemeslu dēļ tā arī nenonāca. Piemēram, 1935. gadā filistru biedrības sēdē kāda no filistrēm sašutusi ziņoja par kāršu spēli lentēs komerša izbraukumā, atklātā vietā, kā vagonā, tā kādā Cēsu kafejnīcā ar iereibušiem kungiem. Filistru biedrība nolēma iesūdzēt spēlētājas tiesā, lai lieta tiktu rūpīgi izmeklēta. Filistre turpina ziņojumu, ka spēlētājas patiesībā zināmas un ka starp tām bijušas... t/l audzinātāja un vēl kāda com!, pārējās vēl jānoskaidro. Cita filistre iesaistās ar paziņojumu, ka kārtis spēlējusi arī viņa, ka kungi nu gan nemaz nav bijuši iereibuši, toties viņas labi paziņas gan. Viss beidzās ar lēmumu konventā aizrādīt spēlmanišām, ka kārtis un lente nav īsti savienojamas lietas.

Uz konventiem dzintras ieradās cītīgi, un viņām bija ko teikt ne tikai tad, kad bija jālemj par kādas sodīšanu – gan kopīgās, gan individuālās diskusijās. Divdesmitajos gados klātesošo skaits allaž ir stipri līdzīgs kopējam krāsnešu skaitam. Trīsdesmito gadu protokolos sekretāres vairs pat necenšas uzskaitīt visas ieradušās, un kas gan viņām pārmetis nevēlēšanos frāzi “78 pilntiesīgās tautietes” aizstāt ar šo tautiešu vārdiem, uzvārdiem un studiju nozarēm. Kādā no filistru biedrības sēdēm filistres savā starpā bēdājas par to, ka “konventa sēdēs trūkst disciplīnas, kommitones sarunājas tā, ka lielā trokšņa dēļ nav iespējams sekot sēdes gaitai”. Droši vien tāpēc ar laiku protokolos parādās jauna sadaļa, kas, jāatzīst, allaž aizņem vismaz dažas rindiņas – “apsauktās”.

Vēlāk filistres savā sanāksmē vienojas, ka turpmāk konventā allaž būs jābūt klāt kādai no viņu vidus, lai visas būtu lietas kursā, kas tad tur notiek. Pārējā filistru biedrības ikdienā ļoti izteikti bija atdalīta no aktīvā konventa, par ko liecināja arī viņu lielākie pirkumi. Pārsteidzoši bieži tie domāti tieši filistru biedrības istabu izdaiļošanai (ieskaitot franču paklāju, kura cena bija līdzvērtīga filistru biedrības iemaksai “konventa nama fondā”, vai vāzi, ar kuru, ja pārrēķina latos, varētu nomaksāt pusi konventa nama mēneša ires maksas). Taču tas netraucēja filistrēm izrādīt savu attieksmi arī pret konventā notiekošo, tā ieliekot ļoti spēcīgu pamatu tradīcijai, ka filistres ir tās, kas pieskata, lai Dzintras sadzīves pamati nemainītos.

Viena no spilgtākajām ainām – 1935. gada komeršs, kurā aktīvais konvents nolēmis atdalīt gadasvētku aktu no dibināšanas komerša, pēc filistru domām, “tā laužot desmit gadus pastāvošo konventa tradīciju. Filistru biedrība izsaka savu protestu, un vienbalsīgi lemj komeršā nepiedalīties. Lēmums obligatorisks visām filistrēm”. Jānorāda gan, ka par komerša tradīciju kā tādu pirmās ziņas protokolos atrodamas 1926. gada 17. marta protokolā, kad konvents pieņem lēmumu to vispār sākt izstrādāt, bet ej nu strīdies par tradīcijas vecumu ar filistru biedrību, kuras sastāvā ir arī visas dibinātājas. Taisnības labad jāpiemin arī fakts, ka attieksmes izrādīšana nekavēja filistres rūpēties par konventa labklājību (jubilejas dāvanu aktīvais konvents saņēma tāpat) vai to vienkārši pieskatīt.

DZINTRA ĀRPUS SAVA KONVENTA DZĪVOKĻA

Ne mazāk aktīva un piepildīta bija Dzintras eksternā dzīve – lai arī sabiedrības daļa, kas nebija korporācijās, uz visām studenšu korporācijām skatījās kā uz vienotu veselumu, korporāciju pasaulē tās bija ieguvušas savu īpašu raksturojumu. To ik pa laikam ieraudzīja arī tā laika prese, gan nopietnā, gan dzeltenā. Dzintras labprāt uzņēmušas viesus gan no korporāciju vides, gan starptautiskus. Jau pašos pirmajos konventos pēc dibināšanas tika apzinātas studenšu organizācijas Somijā. Vēlāki protokoli liecina par viesiem no Lietuvas, Igaunijas,

Norvēģijas, Amerikas. Tā Lietuviešu–latviešu tuvināšanās dienās “viesi sirsnīgās pārrunās uzkavējās ērtajās, mājīgajās Dzintras telpās” un “Dzintras bija klājušas galdus, pacienājot viesus ar pašgatavotiem cepumiem un kafiju”. Taisnības labad gan jāatzīmē, ka tālaika kases grāmata rāda – cepumi bija drīzāk pašu rūpīgi izvēlēti nekā gatavoti. Tortēm, kļīģeriem, cepumiem dzintru kasē nauda bija vienmēr un arī atsevišķiem pasākumiem – pat dzīvokļa ires mēnešmaksas apjomā. Šad tad tiem līdzās uz galda bijis arī kas eksotiskāks, piemēram, kādam krāsu vakaram konvents gādājis apelsīnus.

Tāpat dzintras aktīvi iesaistījušās sabiedrības procesos un reaģējušas uz tiem – gan tādos, kas tiešāk ietekmējuši viņu kā studenšu dzīvi, proti, Studentu padomes darbībā, gan kā organizācija – dažādās plašākās aktivitātēs. Aktīvais konvents vairāk iesaistījās notikumos, kam bija nepieciešami cilvēkresursi – labdarība, ziedojumu vākšana, izrikojumu organizēšana, kamēr Filistru biedrība relaksēti lēma par naudas summu ziedošanu vai piešķiršanu. Tā tika gan “Draudzīgajam aicinājumam”, gan kā dāvana “Valsts prezidenta 60 gadu dzimšanas dienas gadījumam, izlietojot summu pēc Prezidenta ieskatiem” (kas būtībā nozīmēja ieskaitīt atvēlētos 50 latus attiecīgajai valsts institūcijai). Tā arī neuzceltajā Uzvaras parkā maza daļiņa finansējuma būtu nākusi no Dzintras, tāpat savu roku Dzintra ir pielikusi arī Latvijas Universitātes ērģeļu iegādē. Pagaidām nenoskaidrotu iemeslu dēļ īpaši dzintru filistres mīlējušas kara aviāciju, tai ziedojot pat vairākkārt.

Taču, tāpat kā citām korporācijām, arī Dzintrai savu eksterno dzīvi nākas dzīvot vidē, kuru par ļoti draudzīgu korporācijām nosaukt grūti, un mūsdienās mēs varam tikai minēt, cik patiesībā tur pie vainas pašu korporantu uzvešanās, bet cik – korporācijās neesošo fantāzijas. Vispārpieņemts ir uzskats, ka stereotipus par to, ka korporācijas sastāv no dzeršanas un dzeršanas, un reizēm adīšanas, radījusi padomju vara, vēlēdamās diskreditēt šīs organizācijas. Ja pašķirsta korporāciju ziedu laikā iznākušus laikrakstus, kļūst skaidrs, ka stereotipi ir krietni vecāki par padomju varu pat Krievijā un arī dzintru krietni spēcīgi. “Latviešu tautai nevarot derīgas būt korporācijas, kuras kavējot jauneklā garam svabadi attīstīties, un tam allaž jāpadodas vecu buršu varmācīgi uztieptiem uzskatiem, “ Lettonia 25 gadu jubilejai veltītā slejā raksta izdevums “Jūrnieks”, kuru korporāciju tēma vispār interesē tik, cik Krišjāņa Valdemāra saistība ar tām. Turklāt tikko minētais citāts esot tieši Valdemāra izteikts. Vēlāku gadu dzeltenā prese no sirds apliecina, ka ar avīzi var nosist mušu, cilvēku un krietni daudz arī organizāciju, un netaupa savus sitienus – savu tiesu dabū gan burši, gan buršiņas, tajā skaitā arī dzintras. “Intīmā Rīga” un “Aizkulises” viņas attēlo kā gandrīz tikpat jautras un populāras kā imērietas – viesu vakaru laikā tās kandidātes, kas caurkrit pie imērietēm, gājušas pie dzintrām, jo daugavietēs un gundegās jau stājās tikai konservatīvās vai vecāko semestru studentes. Tiesa, lasot šo pašu, jāuzsver, dzelteno, izdevumu sniegtos imēriešu aprakstus, nevilus gribas domāt, ka varbūt labi vien ir, ka vismaz atsevišķos raksturojumos dzintras viņas

tomēr nav pārspējušas. Pietiek jau ar to, ka “uz dzintrām greizi skatās liela daļa pārējās korporācijas, jo viņas pārāk bieži izlecot un reklamējot sevi – vietā un nevietā”.

Tajā pašā laikā, kad Saeimā tiek spriests par vispārējām izglītības problēmām, kā liecina kāda stenogramma, līdzās nekvalificētam akadēmiskajam personālam un problēmai, ka vidusskolas klasēs ir stipri par maz skolēnu, kā valstiskas nozīmes jautājums tiek pacelts kāds korporāciju rīkots pasākums. Tas bijis karnevāls, kurā korporanti dzēruši pār mēru, un korporantes ne mazāk – turklāt pie vainīgajām tiek uzskaitītas gan konservatīvās daugavietes un gundegas, gan, protams, dzintras. “Jums jau tā vide labāk zināma, jūs arī varēsiet labāk komentēt,” viens deputāts zīmīgi saka otram, droši vien kādas korporācijas filistram, bet stenogramma kopumā galīgi neliek domāt, ka viņa filistra statuss šajā brīdī nāktu par labu. Alkohols ir mīla tēma arī dzeltenajai presei. Līdzās vairākkārtējai ķīķināšanai par dzintru silti tuvajām attiecībām ar Švarca kafējnicu, tik tuvajām, ka tajās notiekot pat audzināšanas (bet ko padarīsi, ja dzintrām allaž ir patīcis mieloties pie gardi un smalki klātiem galdiem), “Intīmā Rīga” raksta: “.. no ārienes un konventa telpās simulē godīgas meitenes, bet, kad tiek krogos, parāda, cik var izdzert.” Cik tieši tas ir – viņa glāze vai muca alus – to “Intīmā Rīga” neprecizē. Taisnības labad jāsaka, ka viens ieraksts Sodū grāmatā uzskatāmi parāda – par dzeršanu un sliktu uzvedību varēja saņemt arī bargāko sodu, izslēgšanu uz 99 gadiem. Vairāk šādu ierakstu pāršķīrstot neizdevās ieraudzīt – jādodomā, ka vēstījums bija skaidrs.

Taču par spīti vai tieši šo raksturojumu dēļ dzintras par vientulību nav varējušas sūdzēties, varējušas pat atļauties būt izvēlīgas – viņas bijušas ne tikai sabiedrības dvēseles, bet, atkal jācīt dzeltenā presei (kas gan cits arī mūsdienās visprecīzāk atspoguļo, kā kurš izskatījies), kā korporācija sastāvējusi no “daudz neuzkrītoši elegantu, daiļu kommitoņu”.

Ar līdzīgām atmiņām vēl salīdzinoši nesen dalījās k! Patria pirmskara laika filistrs Andrejs Grīnbergs. Ikreiz, kad 21. gadsimta dzintras viesojās pie 21. gadsimta patriem, viņš mēdza atrast kādu fuksīti, kam izstāstīt, ka tolaik, viņa fuksēšanas gados pirms kara, dzintras tāpat vien mājās no deju stundām laist nevarēja. Dzintras bija vai nu jāpavada, vai, ja vien varēja, jāaizved ar auto līdz durvīm. Arī Dzintras filistre simtgadniece Mirdza Galviņa to apliecina. Viņas laikā, un tie bija pēdējie semestri pirms kara, dzintras jau nu ar šādiem tādiem korporeļiem neesot dejujušas, viņām partneros bijuši smukie, staltie, uzvedīgie kadeti. Protokolos laiku pa laikam atrodamas dilemmas, kuras risināt nācās aktīvajam konventam tieši saistībā ar savu popularitāti. Piemēram, reiz audzinātāja konventam ziņojusi, ka Ventonia un Tervetia konventi uzlūguši uz deju stundu noslēgumu – abi tieši 31. janvārī. Iecerēto datumu savā rīcībā toreiz ieguva terveči, jo ar viņiem bija dejots ilgāk. Ventoniem nācās paciesties vēl trīs dienas – līdz 3. februārim, kad Dzintras kalendārā atradās vieta arī viņu piedāvājumam.

NOSLĒGUMĀ

Protams, līdzās visam iepriekš dzirdētajam gan filistres simtgadnieces, gan citu dzintru pūros ir arī pavisam citādi stāsti – kā dzintra 1940. gada jūnijā, iebrucot no laukiem, nav zinājusi par korporāciju slēgšanu un gandrīz arestēta par krāsu nēsāšanu, kā liktenis dzintru aiznesa uz pavisam citu pasaules malu vienā vai otrā virzienā un kā tur nācās cīnīties par sevi, savu latvietību un arī savu korporāciju, arī par izdzīvošanu tepat, Latvijā. Tie lai paliek citai reizei. Spāņu sociologs Hosē Ortega i Gasets krietnas rindkopas ir veltījis idejai, ka mēs katrs esam **visu** savu iepriekšējo paaudžu summa, ne tikai pāris pēdējo. Tāpēc gribas ticēt, un patiesībā gandrīz desmit gadi konventa ikdienas ir mani pārliecinājuši, ka, rakstot šodienas dzintras matemātisko formulu, kā summas saskaitāmos mierīgu prātu var ievietot gan nesenāku paaudžu pienesumu – pamatīgumu, sīkstumu un dzīvotspēju, gan to pašu pirmo dzintru uzņēmību, taču reizē arī vieglumu, dzirkstošumu, gaisīgumu un nebeidzamas jautrības dzirksteli, kas dzintru padara par dzintru.

Vivat, crescat, floreat Dzintra in aeternum.

B!T!K! VĒSTURE

Autors: P!K! t/l I šarž! fil! Elviss Strazdiņš, korp! Latvia
Foto no arhīvu materiāliem

Komeršu tradīcija korporācijās vienmēr bijusi populāra. Parasti tās ir svinības ārpus pilsētas vienas dienas garumā. Tiek uzskatīts, ka Baltijas Tautu komerša tradīcijas sakne ir tautu komerši, kas tika rīkoti katra gada 21. aprīlī par godu Tērbatas universitātes dibināšanai. Tautu komeršus jeb *Völkerkommers* sāka rīkot XIX gadsimtā, un to galvenais mērķis bija vienot studentus no dažādām Baltijas provincēm. Līdz ar Molotova – Ribentropa pakta parakstīšanu un Eiropas sadalīšanu faktiski korporācijas Baltijā savu darbību bija spiestas pārtraukt, un daudzi burši pameta Baltiju, lai saglabātu korporāciju tradīcijas ārpus tās.

Pēc Hitlera režīma sabrukuma padomju impērijas nekontrolētajā Rietumvācijā pamazām sāka atdzimt korporāciju tradīcijas. Galvenais Baltijas studentu korporāciju tradīciju atdzimšanas pamatakmens bija Baltu savienības jeb *Baltische Gesellschaft* ietvaros 1963. gadā izveidotā komiteja,

kuras uzdevums bija noorganizēt kopīgu pasākumu visām Baltijā dibinātajām korporācijām. Pirmais komeršs norisinājās 1964. gada 1. maijā Heidelbergā restorānā “Philosophenhöhe”, un tajā piedalījās 92 filistri. Heidelbergā bija atbilstoša vieta komerša noturēšanai, jo tā bija Vācijas Federatīvās Republikas centrs, līdz ar to arī ērta pilsēta apmeklētājiem no citām valstīm, kā arī pilsēta, kas ir bagāta ar studentu korporāciju tradīcijām. Turklāt tajā atrodas viena no vecākajām Eiropas universitātēm – 1386. gadā dibinātā Heidelbergas universitāte.

Laikam ejot, situācija Baltijā mainījās, un visas Baltijas valstis atguva neatkarību. B!T!K! Heidelbergā norisinājās 30 gadus, taču līdz ar Baltijas valstu atdzimšanu pasākums 1994. gadā atceļoja uz Baltiju. Šajā gadā tas notika Tartu, Igaunijā, un to rīkoja korp! Vironia. Šī bija lieliska iespēja 25 filistiem, kas bija piedzīvojuši laikus pirms trimdas, atbraukt uz Baltiju un padalīties atmiņās ar jaunajiem buršiem.

Uzreiz pēc Tartu, 1995. gadā B!T!K! notika Rīgā, un to rīkoja Fraternitas Metropolitana. Līdz ar B!T!K! norisināšanos Baltijā, tika iedibināta tradīcija komeršu katru gadu rīkot pamišus – Vācijā, Igaunijā un Latvijā, un to rīkoja attiecīgās valsts prezidējošā korporācija. B!T!K! pasākums Baltijas valstīs atguva otro elpu, un tas kļuva tik populārs, ka tajā sāka piedalīties arī Baltijā dibinātās poļu korporācijas, un jau 2011. gadā B!T!K! pirmo reizi notika Polijā, Varšavā.

Šogad B!T!K! notiks jau 51. reizi, Rīgā to organizē Latvia un Gundega, un tajā piedalīsies korporanti no gandrīz visām 57 Baltijā dibinātajām korporācijām. Kā ierasts, pasākumi norisināsies trīs dienu garumā, un pasākumu cikls sāksies ar akadēmisku balli kultūras pili “Ziemeļblāzma”. Nākamajā dienā paredzēta plaša svētku programma, kas sākas ar dievkalpojumu Svētā Jāņa baznīcā un tam sekojošo gājieni līdz Brīvības piemineklim, kur taps tradicionālā B!T!K! kopbilde. Dienas turpinājumā Latvijas Universitātes Lielajā aulā notiks Svētku akts, un pasākuma kulminācijā – pats komeršs, kuram līdztekus norisināsies Studenšu vakars. Jautras mūzikas pavadīts, B!T!K! noslēgsies ar restaurācijas brokastīm svētdienas rītā korporācijas Latvia konventa dzīvokļa pagalmā.

Fil! Linda Gerra-Inohosa, s!k! Dzintra, saņemot doktora diplomu no Latvijas Universitātes rektora profesora Mārča Auziņa 2013. gada 21. maijā

CELŠ UZ BIOLOĢIJAS DOKTORA GRĀDU

Autors: Fil! Linda Gerra-Inohosa, s!k! Dzintra

Man bija tas gods aizstāvēt disertāciju un iegūt bioloģijas doktora zinātnisko grādu ekoloģijā 2013. gada 21. maijā Latvijas Universitātes Bioloģijas fakultātē. Manas disertācijas tēmas aktualitāte bija saistīta ar lapu koku mežu izpēti un to nozīmi dabas aizsardzībā un skanēja šādi: “Mežaudžu struktūrelementu un sūnu sugu bagātība apsaimniekotā meža ainavā”. Aizstāvot maģistra darbu, mans darba vadītājs piedāvāja iespēju turpināt pētījumus un iestāties doktorantūrā. Lai arī pirmajā gadā es netiku uzņemta, tomēr turpināju darboties zinātniskajā jomā un krāt punktus. 2008. gadā mani uzņēma budžeta grupā. Tā kā savu bakalaura un maģistra darbu izstrādāju par sūnu sugu ekoloģiju uz mirušas koksnes, tad vēlējos turpināt pētīt sūnaugus arī doktora darbam. Tomēr tēmu nācās mazliet pamainīt, un mans darbs lielākoties bija par mežiem – to pašreizējo kvalitāti, par mežu vēsturi un to attīstības gaitu. Studiju laikā visinteresantākie man likās lauku darbi, proti, dzīvošanās pa mežu. Kuram gan nepatīk atrasties svaigā gaisā? Trīs vasaras pavadīju, ievācot datus – veicot dažādus mērījumus un ar zīmuli (jo, ja list, viss, kas rakstīts ar pildspalvu, izplūst) pildot pierakstus kladītēs. Protams, tas bija grupas darbs. Ja es to darītu viena pati, tad vēl aizvien sēdētu zem kādas egles un aprakstītu tās mērījumus. Ievācām arī datus, kurus vēlāk

apstrādāju laboratorijā, proti, noteicu koku vecumus pēc urbumiem un pētīju mikroskopā sūnu sugas, kuras nevar pateikt lauku apstākļos. Vasara botāniķiem ir īstais darbošanās laiks. Lai gan jāatzīst, ka sūnas ir ideālas, jo tās ir zaļas arī ziemā. Bet ar kokiem un krūmiem gan grūtāk. Ziemas sezonā veicu darbus laboratorijā un visas citas lietas, tādas kā matemātiskā datu apstrāde, datu prezentēšana un rakstu rakstīšana, kas varbūt tik ļoti mani neaizkustināja. Visgrūtāk man gāja ar rakstu rakstīšanu un to publicēšanu. Tagad saprotu, kāpēc mans darba vadītājs, novēlot laimīgu Jaungadu, vienmēr novēlēja arī daudz zinātnisko rakstu. Bet, kad tas ir izdarīts un redzi sevi kā pirmo autoru publicētam rakstam – tiešām ir prieks, un visas lielās pūles ir bijušas tā vērtas. Manuprāt, dabas zinātnēs raksts ir kas unikāls. Milzum daudz laika un darba (liela mēroga pētījums) apkopojas pāris lappusēs, ko var izlasīt visā pasaulē. Man doktorantūra bija liela sevis izglītošana četru gadu laikā. Ja salīdzināju savus darbus ar citu veiktajiem pētījumiem – tad bieži vien nāca domas, ka tas, ko es daru, jau tāds nieks vien ir. Tādos brīžos pie sevis nodomāju, ka lielā zinātniskā upe sastāv no mazām ūdens pilītēm kā mans pētījums. Tāpēc man liels prieks par sevi, un es lepojos ar saviem panākumiem.

Fil! Laura Ķevere, s!k! Dzintra, 2013. gada 6. jūnijā Rīgas Stradiņa universitātē ģimenes locekļu un darbu vadītāju lokā pēc sekmīgas promocijas darba aizstāvēšanas

MANS CELŠ LĪDZ MEDICĪNĀS ZINĀTNU DOKTORA GRĀDAM

Autors: Fil! Laura Ķevere, s!k! Dzintra

Mans stāstījums ir jāsāk ar nelielu atkāpi par šo rakstu...

Kad Kristux (fil! Kristīne Patmalniece, s!k! Dzintra) mani aicināja uzrakstīt par šo notikumu manā dzīvē, ar sajūsmu piekritu. Taču pēc tam sāku domāt, par ko un kā rakstīt. Un tajā brīdī sapratu, ka promocijas darba aizstāvēšanas procesā «vēl tik ļoti esmu iekšā», ka bez jūtām un spēcīgām emocijām, distancēti – man par to uzrakstīt ir grūti. Joprojām, atceroties pēdējās dienas un nedēļas pirms promocijas darba aizstāvēšanas, pārņem tāds kā lampu drudzis. Bet viss sākās pirms gadiem sešiem... Gatavojos jau beigt rezidentūru, domāju, ko iesākt tālāk – strādāt tikai praktizējoša ārsta darbu vien negribējās. Man laimējās, ka jau tajā laikā biju iepazinusies ar farmakoloģi docenti Santu Purviņu. Vienā pēcpusdienā runājām par psihiatriju, ko Latvijas apstākļos varētu pētīt. Santa Purviņa savu disertāciju rakstīja par kardioloģiju, tāpēc radās doma pētīt vienu no kardioloģijā plaši pētītām aminoskābēm, proti, homocisteīnu, – vai tam varētu būt kāda loma arī psihiatrijā? Sākām veikt analīzes pacientiem ar garastāvokļa un psihotiskiem traucējumiem. Pirmie rezultāti bija interesanti, arī literatūrā parādījās publikācijas par šo tēmu, sapratām, ka darbs ir aktuāls un tas būtu jāturpina. Pēc kāda laika arī mēs sākām publicēt sava pētījuma datus, uzstājāties dažādās konferencēs. Mans «lielākais notikums» zinātnē bija, kad Pasaules bērnu psihiatru asociācijas rīkotajā kongresā Pekinā man bija jālasa mutisks ziņojums par savu

pētījumu. Protams, ka bija liels uztraukums, bet arī gandarījums par paveikto bija liels!!!

Tā nu pamazām pienāca doktorantūras beigas un laiks sagatavot savu darbu aizstāvēšanai. Lielākās grūtības bija ar starptautisko recenzentu atrašanu. Ir sagadījies tā, ka kopš Latvijas neatkarības atjaunošanas esmu pirmā bērnu psihiatre, kas Latvijā ieguvusi doktora grādu, kā arī biju pirmā, kas savā darbā apvienoja trīs mūsdienu medicīnā svarīgas nozares – bērnu psihiatriju, bioķīmiju un ģenētiku.

Galu galā viss beidzās labi, un 2013. gada 6. jūnijā Rīgas Stradiņa universitātes Internās medicīnas promocijas padomes sēdē es sekmīgi aizstāvēju savu darbu.

Lielākais paldies man jāsaka ģimenei, kas visu laiku mani atbalstīja un bija kopā. Protams, liels paldies arī maniem darba vadītājiem un konsultantiem – asoc. prof. Santai Purviņai, prof. Mintautam Caunem, prof. Raisai Andrēziņai un manai darba vietai – Bērnu slimnīcas psihiatrijas klinikai.

Ko vēl varu teikt?

Varu iedrošināt citus doktorantus un zinātniskā grāda pretendētus ar vienu domu, kas man ļoti palīdzēja... To vienkārši vajag izturēt, nepadoties! Vienmēr jāatceras, ka vairāki procesi un notikumi jūsu dzīvē var atkārtoties, var būt jāpārdzīvo atkal un atkal, bet disertācija un tās aizstāvēšana gan ir tikai vienu reizi dzīvē!

JAUNĀS DOKTORES - IMERIETES

taut! Dace Šulmane

fil! Agnese Gailite

2013. gada 28. septembrī Latvijas Universitātes Lielajā aulā norisinājās Doktoru promocijas ceremonija, kurā apliecinājumu par doktora grāda iegūšanu saņēma arī divas imerietes:

fil! Agnese Gailite, 104.c. ieguva bioloģijas zinātņu doktora grādu par promocijas darbu „Fizioloģiskie un ģenētiskie aspekti Igaunijas rūgtlapes (*Saussurea esthonica*) saglabāšanā” (2012), un taut! Dace Šulmane, 141.c. ieguva tiesību doktora zinātnisko grādu par promocijas darbu „Tiesību normu efektivitātes problemātika un aktualitāte XX un XXI gadsimta tiesību socioloģijā” (2013).

Jaunās doktores saņēma ne tikai fotogrāfijā redzamo apliecinājumu, bet arī skaistu Latvijas Universitātes nozīmīti un elegantu zīda šalli ar Universitātes simboliku, ar ko varēs rotāties konferenču un svinīgo pasākumu laikā.

ARĪ DAUGAVIETE PAPILDINA JAUNO BIOLOĢIJAS DOKTORU SAIMI

Taut! Inese Cera, slk! Daugaviete biedrene no 19.10.2009. Dzimusi un augusi Jaunpiebalgā, kur arī vidusskolas laikā, pateicoties bioloģijas skolotājas entuziasmam un savai interesei, pievērsās bioloģijai. Bakalaura un maģistra darbi tika izstrādāti Latvijas Universitātē par kāpu zirnekļa faunu. Doktora zinātnisko grādu ieguvusi Daugavpils universitātē –bioloģijas doktora zinātniskais grāds zooloģijas apakšnozarē (Dabas zinātņu un matemātikas fakultāte). Doktora darba tēma “Abiotisko un biotisko faktoru ietekme uz zirnekļu sabiedrībām piekrastes biotopos”, kurā tika apskatīta piekrastes biotopu zirnekļu fauna, novērtēta dažādu faktoru ietekme, meklētas biotopu indikatorsugas vides stāvokļa novērtēšanai. Doktora darbam zirnekļi tika ievākti Ziemupes dabas lieguma pelēkajās kāpās, Engures ezera dabas parka piekrastes biotopos un Randu pļavu dabas liegumā. Kopumā konstatētas aptuveni 300 zirnekļu sugas (Latvijā ir ap 470).

AR IZCILĪBU INŽENIERZINĀTNĒ

Fil! Oskars Ozoliņš, Fraternitas Lettica 2005-II doktora grādu ieguva 2013. gada 23. maijā. 2004. gadā absolvējis Krāslavas ģimnāziju, no 2005. -2007. gadam Vītola fonda Īras un Pētera Bolšaitis stipendiāts, 2007. gadā ieguvis bakalaura grādu elektrozinātnē. 2009. gadā Oskars ar izcilību iegūst maģistra grādu telekomunikācijās. 2013. gadā viņš iegūst inženierzinātņu doktora zinātniskais grāds elektronikas un telekomunikāciju nozares apakšnozarē Elektrosakari.

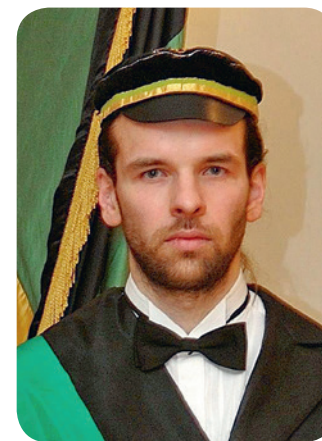
Filistrs Ozoliņš strādā RTU ETF Telekomunikāciju institūtā par pētnieku un lektoru Pārtraides sistēmu profesoru grupā. Viņu interesējošās pētījuma jomas ir šķiedru optika, viļņgarumdales blīvēšanas sistēmas, viļņa garuma filtri, šķiedras Brega režģi, mikroriņķa rezonatori, plāno kārtiņu filtri, optiskie parametriskie pastiprinātāji.

2014. gadā Fil! Oskars Ozoliņš saņēmis „Werner von Siemens Excellence Award” par promocijas darbu „Viļņa garuma filtru analīze un realizācija šķiedru optikas pārtraides sistēmās” («Analysis and Realization of Wavelength Filters in Fiber Optic Transmission Systems»).

Īss promocijas darba kopsavilkums: ņemot vērā strauju kopējo patērētāju datu apjoma pieaugumu, kas pēc Cisco pētījumu prognozēm pieaugs par 32% katru gadu un 2016. gadā sasniegs 82 560 PB mēnesī, nepieciešams meklēt jaunus risinājumus optisko sakaru sistēmu parametru uzlabošanai. Sakarā ar straujo optisko sakaru sistēmu attīstību nepieciešams noskaidrot ekspluatācijā lietoto viļņa garuma filtru pielietojumu ierobežojumus, kā arī meklēt efektīvākus risinājumus, lai viļņgarumdales blīvēšanas sistēmas padarītu elastīgākas. Promocijas darbs veltīts esošo viļņa garuma filtru izpētei un parametru analīzei viļņgarumdales blīvēšanas sistēmās, kā arī jauna veida viļņa garuma filtru iespēju un ierobežojumu novērtējumam pilnīgi optiskās sakaru sistēmās. Rezultātā promocijas darbā ir apkopots pabeigts pētījumu posms, kurā viļņa garuma filtru pielietošanas iespējas novērtētas gan pašreizējās, gan nākotnes optisko šķiedru sakaru sistēmās.

JAUNA METODIKA VANŠU TILTU PROJEKTĒŠANĀ

Com! Venera Straupes, frater academicus, 2013. gada 22. novembrī aizstāvēto promocijas darbu inženierzinātņu doktora grāda iegūšanai RTU Būvniecības fakultātes Transportbūvju institūtā. Darba nosaukums "Pastāvīgās un mainīgās slodzes ietekme uz vanšu tiltu nesošo elementu kopdarbību".

Īss promocijas darba kopsavilkums. Pēdējos gadu desmitos pasaulē notiek

strauja vanšu sistēmas tiltu attīstība. Palielinās vanšu tiltu skaits, dažādojas to konstruktīvie risinājumi, pilnveidojas dažādu vanšu sistēmu aprēķina metodika. Ieviešot jaunus materiālus, ir

iespējams pārsegt aizvien garākus laidumus. Vienlaikus vanšu tilti kļūst ekonomiski izdevīgāki, samazinot materiālu patēriņu. Sarežģītu vanšu sistēmu projektēšana prasa aprēķina metožu pilnveidošanu (vispārīnāšanu), lai atrastu no ekonomiskā viedokļa racionālus risinājumus, vienlaicīgi nesamazinot konstrukciju drošību. Stiepes spēku regulēšana vantis ir veids, kā samazināt piepūles vanšu tilta pārējos nesošajos elementos – stinguma sijā un pilonos, līdz ar to atvieglojot to konstruktīvos risinājumus un samazinot izmaksas. Darba mērķis: Izstrādāt vanšu tiltu nesošo elementu kopdarbības teorētiskas analīzes jaunu metodiku, kas ļauj novērtēt ģeometrisku un mehānisko parametru ietekmi uz konstrukcijas darbību un nestspējai izvirzītiem kritērijiem. Atšķirībā no tradicionālām analīzes metodēm, iegūtajām likumsakarībām jābūt nepārtrauktām un diferencējamām funkcijām visā vanšu tiltam reāli iespējamu parametru apgabālā; tām jāatbilst pārbaudes kritēriju izmaiņas ātruma atkarību no ģeometrisku un mehānisko izejas lielumu variācijām.

BURŠI RĪGAI

Autors: taut! Agnese Treinovska,
foto no koru arhīviem

Kādā sarunā Latvijas Mūzikas akadēmijas docents, Džeza katedras vadītājs Indriķis Veitners, viens no spilgtākajiem Latvijas džeza mūziķiem, man atklāja, ka džeza ir improvizācijas māksla un komunikācija, īpašs sarunas veids ar klausītāju, kurš liek aizdomāties par dzīves vērtībām, to svarīgo īpašo ikviena dzīvē.

Klausoties laba limeņa džeza mūziku – tā bieži viens sakārto domas, noliek lietas pa plauktiņiem, tādējādi nepieciešamības gadījumā tiek rasts risinājums kādai problēmai, kas prātā neliek mieru, – tā projekta “Burši Rīgai” idejas autors fil! Arnis Pauris, Terv., izsakās par džeza mūziku. “Burši Rīgai” ir divu koru – P!K!V!K! un S!P!K! kora – un mūziķu kopdarbs, iedziedot un ieskaņojot latviešu populārās dziesmas džeza manierē. Ideja par šādu kopdarbu Arnim radās pavisam ikdienišķā dienā, braucot automašīnā no Valmieras uz Staiceli un klausoties par godu Rīgas 800 gadu jubilejai Ivara Cinkusa, Kaspara Putniņa, Ingas Martinsones un Daces Pūces ieskaņotu tvartu – senas, pazīstamas estrādes dziesmas 60./70. gadu džeza manierē, kuras aranžējis viens no visu laiku izcilākajiem latviešu džezmeņiem Gunārs Rozenbergs. Pavisam nevilus tapa doma, ka šādu projektu varētu veidot un realizēt tikai burši, ar domu par B!T!K!, par to, ka Rīga 2014. gadā nes Eiropas galvaspilsētas vārdu. Ar šādu pamatdomu tad arī tika uzrunāta lielākā daļa buršu, kuri izprot mūziku – viens no vadošajiem aranžētājiem fil! Edgars Linde, fr. Acad.; fil! Jānis Matulis, Latv., (klavieres), Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmijas profesors; fil! Uģis Krūskops, Latv., (sitamie instrumenti), kurš ir viens no labākajiem sitamo instrumentu speciālistiem Latvijā; com! Arturs Gailis, fr. Liv., ilggadējs “Simfonietta Rīga” altu grupas koncertmeistars; fil! Mārcis Kūlis, Vendia, (bass klarnete), kurš ir viens no izcilākajiem Latvijas klarnetistiem; com! Oskars Upenieks, fr. Lett., (kontrabass); apskaņošanā piedalās fil! Mārtiņš Eglītis, fr. Acad., kā vokāliste tika uzrunāta fil! Lorija Vuda, daugaviete, kā arī abi buršu dziedošie kora kolektīvi – P!K!V!K! un S!P!K! koris. Arnis komentē, ka projektu uzsākt un realizēt nemaz

S!P!K! koris 2013. gada Dziesmu un deju svētku laikā.

nebija tik viegli – šādā mūzikas stilā dziedāt un izjust džeza harmoniju un ritmus būtībā pašdarbnieku kolektīviem iesākumā bija diezgan sarežģīti, taču, pamazām izjutot un iedziļinoties džeza mūzikā, ritmi aizrāva un beigu beigās sanāca godam! Arnis stāsta, ka projekta finansējums ir gan no P!K!, gan no viņa personiskajiem līdzekļiem.

Projekta “Burši Rīgai” CD repertuārs:

1. *Silavas valsis* (Ventas Vigantes vārdi, Induļa Kalniņa mūzika, Edgara Lindes kora aranžējums);
2. *Cauri pilsētai* (Alfrēda Krūkļa vārdi, Elgas Īgenbergas mūzika, Edgara Lindes kora aranžējums);
3. *Daugavas bērzs* (Alfrēda Krūkļa vārdi, Raimonda Paula mūzika, Edgara Lindes kora aranžējums);
4. *Gadi iet* (Alfrēda Krūkļa vārdi, Aļņa Zaķa mūzika, Edgara Lindes kora aranžējums);
5. *Rīgas bulvāri* (Alfrēda Krūkļa vārdi, Elgas Īgenbergas mūzika, Edgara Lindes kora aranžējums);
6. *Rīgas leģenda* (Alfrēda Krūkļa vārdi, Raimonda Paula mūzika, Edgara Lindes kora aranžējums);
7. *Rīgas taksi* (Ziedoņa Purva vārdi, Jāņa Sildega mūzika, Edgara Lindes kora aranžējums);
8. *Bildinājums* (Alfrēda Krūkļa vārdi, Raimonda Paula mūzika, Edgara Lindes kora aranžējums);
9. *Ziemas vakars* (B. Reimeres (?) un Laimoņa Vāczemnieka vārdi, Raimonda Paula mūzika, Edgara Lindes kora aranžējums);
10. *Atlantijas viļņos* (Alfrēda Krūkļa vārdi, Raimonda Paula mūzika, Edgara Lindes kora aranžējums).

Tā kā šogad B!T!K! norisināsies Rīgā, tad 2014. gada 7. jūnijā Latvijas Universitātes Lielajā aulā svētku aktā uzstāsies P!K!V!K! un S!P!K! koris un priecēs klātesošos ar šīm dziesmām, izpildītām džeza manierē.

Latvieši ir un būs dziedātāji. To apliecina gan mūsu vēsture, gan tradīcijas (kā korporācijas, tā arī ikdienas), kuras nav iedomājas bez dziesmas, to pierāda arī skaistie Dziesmu un deju svētki ik pēc četriem gadiem. Viens no lielākajiem šīs vasaras notikumiem koriem Latvijā būs Pasaules kora olimpiāde, kurā vairākās tematiskās kategorijās, tādās kā sakrālā mūzika (a capella un ar pavadījumu), tautas mūzika/folklora, džeza, laikmetīgā mūzika, populārā kora mūzika u.c., sacentīsies kori no vairāk nekā 70 valstīm. Arī mūsu P!K!V!K! un S!P!K! koris piedalīsies šajā kora olimpiādē.

Eseja

MĀKSLA – DZĪVES UN MĪLESTĪBAS SASTĀVDAĻA

Autors: taut! Daina Leščinska, s!k! Spidola

Mostos es, mosties Tu, mostas Māra Zālite, bet ir arī tā, ka vairs nemostas. Tāpēc man vajag pamosties arī Imanta Ziedoņa, Aspazijas un citu rakstnieku vietā, lai rakstītu. Lai rakstītu to, kāpēc es mostos. Šorīt, atverot acis, aizķeros dzīves sīkumā un uz brīdi apstājos, lai domātu par to, kāpēc dzīve visiem sākas vienādi – ar kliedzienu. Sākas un beidzas vienādi, tomēr viss pārējais galīgi nevienādi. Interesanti. Citāda mums katram māksla. Māksla, kā just, domāt, mīlēt, cerēt, sapņot, smieties un izpaust sevi. Pirmkārt, šķiet, mūsdienu māksla sajukusi kopā ar to, ko isti par mākslu nosaukt nevar, ar to, kas neiedvesmo, bet tikai ir. Ir, lai būtu. Otrkārt, mums katram sava dzīve kā teātra izrāde, kā glezna vai dziesma. Arī māksla, vai ne? Treškārt, mīlestība. Katram citāda, bet mums visiem tik ļoti vajadzīga. Mākslinieciska un radoša.

Bezgalīgais laika trūkums, kurš riņķo cauri dienām un naktīm, laikam arī iezadzie mākslas priekšnamā. Pakarinājis savu mēteli un iekārtojies uz ilgāku palikšanu. Dzer tēju. Vai tiešām ir tā, ka patiesai, istai un baudāmai mākslai cilvēkiem pietrūkst laika? Pietrūkst kā skatītājiem un kā radītājiem. Bet varbūt labāk neradīt nekā radīt tikai radišanas pēc? Varbūt nevajadzētu saukt katru otro par istu mākslinieku? Vai tieši otrādi – vajadzētu? Būtu interesanti izzināt, kur ir robeža starp mākslu un ne-mākslu. Man māksla ir īpaša, ekskluzīva un vajadzīga. Vajadzīga, lai mācītos, aizdomātos un iedvesmotos. Bet šaubos, ka, piemēram, dziesma, kura uzrakstīta tikai rakstīšanas pēc, spēj īstenot visas manas vēlmes. Ir skaisti, ja mūzikai ir vārdi, kuri apvienojumā ar melodiju stāsta stāstu, uzlūdz mani uz domu deju, aplido, iekurina skumju ugunsgrāvu vai uznes prieka kalnā.

Sēžu un skatos, kā smilšu pulkstenī tek smiltis. Pēc laika apgriežu otrādi un skatos, kā tek atpakaļ. Tad atkal apgriežu un skatos. Tad jau savu dzīvi grozu līdzī. Kājām gaisā, tad normāli, tad atkal kājām gaisā. Un negribas vairs griezt atpakaļ. Lai ir tā – kājām gaisā. Grietas, lai saplaisā debesis virs manis. Grietas, lai no plaisām saule laistās. Debesis lai paliek zilas. Un man ir otas. Un krāsas. Un kāpnes. Grietas iedvesmu, prieku un piepildījumu. Bet šīs nav tās lietas, kuras var kā zemeņu ievārijumu vasarā izvārit ziemai. Ir tā – vai nu ir, vai nu nav. Šobrīd, šajā mirklī. Šeit un tagad. Un, manuprāt, te arī ir robeža starp dzīvi un ne-dzīvi. Dzīvot ar vēlmi dzīvot tiešām nav tas pats, kas vienkārši eksistēt. Jā,

Tu elpo, domā, kusties, bet vai ar to pietiek? Jābūt redzošam, dzirdošam, stāstošam un radošam. Sev un citiem. Jā, tad dzīve ir māksla! Ar varavīksnes krāsām un piparmētru tējas smaržu sniegotā ziemas vakarā. Man tā patīk! Dzīve, dzīvība mums ir kā rāmis. Kā rūpīgi ar rokām grebts koka rāmis. Bet kas tur iekšā – tas ir katra paša ziņā. Katra ziņā tas, cik daudz tur krāsu, lietu, vietu un sajūtu. Sīkumu un lielumu. Klusumu un skaļumu. Šķiet, šobrīd man tāda pēc pavasara smaržojoša, viegli plūstoša un ziepju burbuļiem pilna glezna. Bet kāda ir Tavējā? Liela? Līdzīga jau daudzām citām? Tāda, kuru Tu zīmē citiem, nevis sev? Vai tomēr unikāla? Padomā! Šajā dzīves gleznā būtu jāparādās arī mīlestībai. Tā ir mūsu pamats, iespējams, pat pats mākslas darba rāmis. Tomēr reizēm gribētos, lai kāds pasaulei to mīlestību nozog. Uz dienu vai divām. Lai pārkrāso un uzsien kādu banti. Baltu. Tīru. Un mazu. Banti. Citādi mūsdienās mīlestība tāda banāla, vulgāra un pavisam kaila palikusi. Šekspīrs par tādu droši vien nerakstītu... Reiz augustā es skatījos, kā sasodīti ātri krit zvaigznes. Un attapos, ka vēlos vienu un to pašu. Jau daudzreiz. Vēlos to, lai mīlestība ir tīra. Viegla. Klusa. Un īsta. Vēlos, jo mīlestībai ir liels spēks. Spēks mainīt, iedrošināt un, pats galvenais, – radīt. Un radišana ir mākslas pamats. Šķiet, mīlestības iespaidā mēs rīkojamies ātri un it kā ar mērķi, vai arī kļūstam nespējīgi izvēlēties dzīves un darbības virzienu un sākam rīkoties, impulsa grūsti un virzīti. Tieši tāpēc reizēm pieļaujam kļūdas. Bet dzīve bez kļūdām ir tieši tas pats, kas putni bez spārniem vai jūra bez ūdens. Neiedomājami, vai ne? Un neiedomājama arī pasaule bez mīlestības. Gribētos runāt Imanta Ziedoņa vārdiem: „Ar mīlestību ir tāpat kā ar to Rubika kubika spēlīti – griež un griež, un nesanāk pareizi un nesanāk, un tad Tev liekas, ka tas nemaz nav iespējams.” Bet es ticu, ka ir! Ir un būs! Jāgaida, kad no ābelēm sāks birt pirmais pavasara sniegs, tad māksla vairs nebūs tikai mākslas dēļ. Tā būs manis un Tevis dēļ. Mūsu dēļ. Dzīves un mīlestības dēļ. Cilvēkā ir daudz vietas! Vietas, kur ar akvareļu krāsām zīmēt. Griezt un līmēt. Tad atkal zīmēt un no jauna līmēt. Likt kopā un dzēst ārā. Aizmirst un pēkšņi attapties, ka kaut kā pietrūkst. Tad meklēt. Maldīties. Un var izrādīties, ka tā arī ir tā istā un galvenā glezna – tā nepabeigtā. Tā mūždien mainīgā. Šovakar man vienalga, ka laiks bez mitas skrien un skrien. Es neskrienu. Es stāvu un skatos. Līst. Lai līst!

KAS IR KORPORĀCIJU MĀKSLAS DIENAS?

Autori: s!k! Selga KMD 2014 radošā komanda

Nu jau 12 gadus atpakaļ, 2002. gadā, selgām radās brīnišķīga doma – kā būtu, ja līdztekus akadēmiskiem korporāciju pasākumiem, literārajiem vakariem un ikgadējam Teātra festivālam tiktu veltīta īpaša uzmanība mākslai? Zinājām, ka daudzi studenšu un studentu korporāciju biedri raksta prozu vai dzeju, fotogrāfē, muzicē, zīmē, glezno, rada citus pašu veidotus darbus... būtu taču lieliski, ja viņi dalītos šajās radošajās izpausmēs ne vien sava konventa ietvaros, bet arī plašākā lokā! Daudz ideju, pirmie pasākumu plāni, koncepcijas izstrāde, logo skices, visdažādākie sagatavošanās darbi vismaz pusgada garumā, dalībnieku uzrunāšana, prieks par pirmajiem iesniegtajiem darbiem, un vēl, un vēl... Pēc ilgi gaidītās pavasara nedēļas varējām droši sacīt – jā, mums tas tiešām izdevies! Tā aizsākās Korporāciju Mākslas dienu tradīcija, kura guvusi lielu atzinību; šis pasākums tagad notiek vidēji katru otro pavasari. Arī šopavasār pulcējamies s!k! Selga organizētajās Korporāciju Mākslas dienās 2014 (turpmāk KMD) ar devīzi “Atveries pasaulei”. Krāšņā mākslas puķe uzdziedāja jau agrā pavasari, pulcējot gan radošo darbu autorus, gan viņu atbalstītājus un citus interesentus. Šogad KMD ietvaros norisinājās pavisam trīs ar dažādām mākslas nozarēm saistīti pasākumi – fotoizstāde, literatūras vakars un radošā darbnīca; to apraksti lasāmi tālākajā tekstā.

Līdzīgi kā 2011. gadā rīkotajās Mākslas dienās, šoreiz pasākumu veidojām pieejamu arī interesantiem ārpus korporāciju vidus, liekot uzsvāru uz korporantu māksliniecisko izpausmju pieejamību plašākai publikai. Informācija par KMD tika regulāri publicēta interneta vidē un sociālajos tīklos, dodot iespēju ikvienam sekot līdzi pasākumu plānam, norisei un arī iesaistīties, piemēram, nobalsojot par fotoizstādes darbiem. Sociālajos tīklos noritēja arī akcija “Radi savu #mākslingu”, kuras rezultātā saņēmām vairākus interesantus un radošus foto, kuri atspoguļoja autoru asociācijas par dažādiem mākslas aspektiem. Šogad dažādos medijos publicējām arī ziņu par eseju konkursu studentiem, izvēloties tēmu, kas rosina aizdomāties par mākslas būtību – “*Ars gratia artis*” (ar šo teicienu saprotot “mākslu mākslas dēļ”). Paldies visiem dalībniekiem, kas palīdzēja uzplaukt mākslas dienu puķei – ikkatra fotogrāfija, eseja, stāsts, dzejolis vai radošā aktivitāte bija īpaša un vērtīga, gluži kā ziedu dara krāšņu un pilnīgu tā ziedlapas! Sirsnīgi pateicamies visām selgām, kā arī visiem pārējiem labajiem gariņiem, kas palīdzēja Korporāciju Mākslas dienu 2014 organizēšanā, darbu vērtēšanā vai atbalstīja ar padomu un uzmundrinājumu! Paldies arī mūsu draugiem – Jaunajam Rīgas Teātrim, Latvijas Nacionālajam simfoniskajam orķestrim un izdevniecībai “Egmont Latvija” par jaukajām balvām!

FOTOIZSTĀDE “LOGS UZ...”

12. martā plkst. 19:00 notika s!k! Selga rīkoto KMD atklāšanas pasākums – fotoizstāde “Logs uz...”, kas pulcēja interesentus kādā jaukā publiskajā telpā: bārā-mākslas galerijā “Cita puse”. Pablo Pikaso ir teicis: “*Visi bērni ir mākslinieki. Problēma ir, kā palikt māksliniekam, kad jūs izaugat.*” Viens no mākslas dienu pasākumu mērķiem bija aizbēgt no pieaugušo ikdienas pienākumiem un atmodināt ikkatrā bērnu, kurš spēj priecāties, brīnīties un iedvesmoties no fotomākslas krāsām, literārā radošuma un kino tēmas aizrautības. Fotoizstādes atklāšanā visiem klātesošajiem interesentiem bija iespēja aplūkot 22 autoru darbus (kopskaitā 34 attēlus), kā arī nobalsot par fotogrāfiju, kura personīgi uzrunājusi visvairāk. Baudot vīnu, uzkodas un radošo gaisotni, bija iespēja arī klausīties s!k! Daugaviete taut! Guntas Vēveres muzikālo izpildījumu. Pasākuma laikā tika apbalvoti arī profesionālās žūrijas pārstāvju

atzinību ieguvušie fotodarbi. Fotogrāfes Vinetas Jaunzemes izvēlētā foto “Kur ir mana lidmašīna” autore ir s!k! Selga m! Annija Grebeža. Mākslinieka Jāņa Anmaņa favorīts ir autora k! Fr! Imantica fil! Artūra Lapiņa foto “Varbūt ir vērts izteikt tev visu...”. Jānis Anmanis klātienē iedvesmoja autorus un izstādes apmeklētājus un izteica atzinību par fotodarbu izpildījumu, kā arī pasākuma esamību. Fotogrāfa Matīsa Markovska uzmanību piesaistīja k! Patria com! Aivja Gailīša darbs “Fēnikss”. Paldies žūrijas pārstāvjiem par atsaucību! Izstādes rīkotāju selgu simpātiju balvu saņēma k! Selonija fil! Jānis Roze ar darbu “Logs uz ārpusauli”. Balsošanas rezultātā noskaidrota tika arī pasākuma apmeklētāju simpātija. To ieguva k! Selonija com! Kaspara Špēla darbs “Meitene ar puķi”, kurš uzvarēja arī virtuālajā balsojumā.

Literatūras vakars “Pērles sniegā – pavasaris”

Sniegš aiz loga, bet pērles – siltumā otrpus rūtim, vizot vārdu virknēs un atspīdot arī uz palodzēm glīti sarindotajos pārļotajos svečturos... 20. marta literatūras vakarā mājīgajās s!k! Imeria telpās mūs priecēja 13 autori, kuri sniedza iespēju arī klausītājiem izbaudīt savu radošo pārļu mirdzumu. Kā jums šķiet, vai visas pērles ir vienādas? Protams, ne! Katrs autors pārsteidza klausītājus ar ko citu – pasākuma noskaņa ik pa laikam mainījās no liegi apcerīgas uz satīriski trāpīgu un smieklu vētras izraisītu, no skarba un tieša realitātes atainojuma uz asociācijas un pārdomas rosinošiem mirkļiem. Vakara noslēdzošajā daļā ieklausījāmies arī vairākos KMD ietvaros organizētā eseju konkursa “*Ars gratia artis*” labāko darbu fragmentos.

Un vēl kas – brīnišķīgu noskaņu gan vakara ievaddaļā un pauzēs, gan noslēgumā radīja arī postfolkloras grupa “Vecpilsētas Dziedātāji” – dabas bērni, kas ļaujas sajūtām un rada fantastiskas melodijas un dziesmas. Pat tie, kas ne reizi nebija dzirdējuši šo mūziķu izpildījumu, klausījās mirdzošām acīm, un, kaut arī bija jau gana vēls, dziedātāji labprāt atkārtoja savu skanīgāko dziesmu, ļaujot baudīt radošo darbu un mūzikas atraisītās emocijas vēl par mazu britiņu ilgāk.

Lūk, arī vislielāko atzinību ieguvušie literāro darbu autori:

Galvenā balva kategorijā proza: taut! Laine Zemlicka, s!k! Varavīksne, stāsts “Provinces valsis”
Veicināšanas balva kategorijā proza: taut! Evija Martukāne, s!k! Zinta, stāsts “Paps”
Galvenā balva kategorijā dzeja: com! Kalvis Lausks, k! Selonija Veicināšanas balva kategorijā dzeja: m! Krista Anna Belševica,

s!k! Selga

Literatūras ekspertes Lauras Dreizes simpātiju balva prozā: taut! Laine Zemlicka, s!k! Varavīksne, stāsts “Provinces valsis”
Literatūras ekspertes Santas Purenas (Skujiņas) simpātiju balva dzejā: com! Kalvis Lausks, k! Selonija

S!k! Varavīksne simpātiju balva: taut! Evija Martukāne, s!k! Zinta, stāsts “Paps”
S!k! Selga simpātiju balva dzejā: m! Krista Anna Belševica, s!k! Selga
S!k! Selga simpātiju balva prozā: taut! Evija Martukāne, s!k! Zinta, stāsts “Paps”

Eseju konkursa “*Ars gratia artis*” uzvarētāji:
Pirmā vieta: taut! Daina Leščinska, s!k! Spīdola
Veicināšanas balvas: fecht! Kaspars Reinis, k! Fraternitas Lataviensis; LU Vēstures fakultātes studente Linda Čīma

Kā minēja mūsu literatūras nozares ekspertes: darbus bija ļoti grūti vērtēt un salīdzināt, jo visi dalībnieki bija lieliski, radoši, drosmīgi un neatkārtojami. Lai arī turpmāk vēlme radīt vārdu pērles un rakstot izpaust sevi neizsīkst!

Radošā darbnīca “Kino”
Saulainā 29. marta rītā Spīķeru restorānā “Dārzs” bija manāma neparasta rosība. S!k! Selga meitenes gatavojās KMD noslēguma pasākumam – radošās tematiskās darbnīcas “Kino” atklāšanai. Pa visu telpu goda vietās tika izvietoti fotodarbi no Mākslas dienu fotoizstādes “Logs uz...”, vēlreiz pārbaudīta tehnika, iekārtots bērnu atpūtas stūrītis, un visbeidzot sejās

iemājoja pozitīva satraukuma pavadīts smaids. Radošās darbnīcas programmas sākuma daļa – lekcija – tika plānota, lai tematiski bagātinātu dalībnieku zināšanas par kino jomu. Lektore – kostīmu māksliniece un pasniedzēja Skaidra Deksnē ir kino profesionāle ar vairāk nekā 30 gadu pieredzi kostīmu veidošanā. Skaidra Deksnē savu lekciju lielā mērā bija veidojusi, vadoties no personīgās pieredzes, strādājot pie atpazīstamām Rīgas Kino studijas filmām. Dalībnieki ar interesi klausījās lektores stāstījumā par kostīmu mākslinieces aroda specifiku un kurioziem no filmēšanas laukuma. Lekciju papildināja vizuālais materiāls – kino kadru kompilācija “Korporantu atspoguļojums kino”, kurā attēloti korporanti dažādās kino filmās un gadu dekadēs. Spilgts kontrasts bija vērojams starp filmām “Pie bagātās kundzes” un “Dzīvīte”, kur pirmajā korporanti attēloti ļoti negatīvā nokrāsā, savukārt atmodas laika filmā korporāciju biedri atspoguļo izglītību un inteliģenci. Spītējot režīma cenzūrai, uzteicams ir kino režisora Rolanda Kalniņa veikums. Viņš, uzņemot filmu “Akmens un šķembas”, atļāvis korporantus attēlot salīdzinoši pozitīvi, tādējādi apliecinot iespējas ar mākslas valodu pateikt aizliegto. Pasākuma turpinājumā tā dalībnieki tika aicināti izspēlēt pašu iestudētas etīdes, kuras iedvesmoja mūzika no dažādām vecajām labajām latviešu kino filmām – “Emīla nedarbi”, “Pūt, vējiņi”, “Vella kalpi”, “Sprīdītis” u.c. Šādā atraktīvā veidā tika sasniegts nodarbes mērķis – likt dalībniekiem uz mirkli iejusties aktiera ādā, vienlaicīgi vēlreiz nostiprinot zināšanas par latviešu kino.

Visbeidzot pēc gardām restorāna “Dārzs” sarūpētām uzkodām un sarunām radošās darbnīcas dalībnieki pulcējās, lai iepazītos ar vēl vienu samērā noslēpumainu kino sadaļu, kas gala rezultātā šķiet tik ierasta un pašsaprotama – kino grimu. Pieredzes bagātā kino grima māksliniece Dzintra Bijubena jeb Kriksis radošo daļu iesāka ar nelielu stāstījumu, kas tad īsti ir kino grims un ar ko tas atšķiras no ikdienas, skatuves un modes grima. Kino grims ir ļoti specifisks; aktieriem filmēšanas laukumā jāseko līdzī ik mirkli, turklāt ļoti rūpīgi jāpiedomā pie vēsturiskā konteksta, jo kino aktieri parāda tuvplānā. Noslēgumā dalībnieki varēja apskatīt un dažs labs arī uz savas ādas izmēģināt, kāds ir īsts kino grims, kura lielu daļu veido parūkas, mākslīgās ūsas, bārdas, asaras, sviedri un pat asinis. Par asiņu veidošanu grimā Kriksim bija īpašs stāsts – izrādās, tas, kas uz ekrāna izskatās biedējošs, dažkārt veidots vien no pāris burciņām ķiršu ievārījuma.

Radošā darbnīca ļāva dalībniekiem pa atslēgas caurumu ieskatīties kino tapšanas aizkulisēs, iedvesmojoties no kino profesionāļu bagātīgās pieredzes. Jāteic, ka bez zināšanu pamata un nedēļām ilga sagatavošanās perioda pie gala rezultāta, proti, skaisti nostrādātas kino filmas, nonākt nebūtu viegli. Kino – tas ir scenārija autora, režisora un mūsdienās – arī producenta radīta ideja, kas par mākslas darbu kļūst ar aktieru, tērpu mākslinieku, grima mākslinieku, rekvizitoru un desmitiem citu kino profesionāļu palīdzību. Gala rezultāts – kino – atmirdz gluži kā izslipēts dārgakmens.

Lai māksla dažādās tās izpausmēs iedvesmo jūs, un – uz tikšanos nākamajās Korporāciju Mākslas dienās! (šo pēdējo teikumu var arī likt kā sadaļas Kas ir Korporāciju Mākslas dienas? beigu teikumu, ja te tas neiederas/nelien.)

Autors: Kalvis Lausks

Es Vienkārši Izkūstu Jūs Atceroties

es redzu Tevi sapņos
Tu arī tādus redzi
katram sukubam
sapņos inkubs

es viņai visu pateicu
es beidzot domāju tikai par Tevi
es būšu Tev viss
vai nebūšu

es, Tu un Rainis
vienīgie visā Esplanādē
masku mums vairāk kā maskarādē

skūpsti ardievas
un tā arī izbeidzam
es jūtu Tavas asaras
uz mana pleca tek
man nav jādiedzina tilti
tilti paši deg

Bitumens

kā vasaras gaiss
pa logu elpo
uz sirds bedrītēm
uzlieta karsta asfalta smarža

prom ejot Tavi apavi
Bastejkalnā
mīņāja sliekas
izlidušas kā mūsu jūtas
kurām drošāk bija zem zemes

nakts tik vēla
bet vēl gaiša
mīlestība tik kvēla
bet jau tumša
Vecrīga tik pilna
bet sirds tik tukša
un kaķim izmirkusī spalva
kā Tavas acis nožūs
pēdējais transports
gan jau ka pagūs
tagad Tavs komforts
pamet manu zonu

kā vasaras gaiss
pa logu elpo
iekšā pielijušās peļķēs
mūsu izmirkušās atvadas

Bipolaritāte

kad Tu lasīsi šo
es jau būšu gabalā
neraudi, nesmejies
degošas papīra lidmašīnas krīt
vārdi par smagu
nav nekā
ko Tu varētu izdarīt
februāra kupenās dubļainās
vai aizparīt
kad Tu lasīsi šo
es jau būšu gabalā
vienā gabalā ar Tevi

Spelgonis
Upe izlaužas cauri klintīm,
straumē spulgo zvaigznes,
kur vienam sliķonis,
tur citam gana laimes.
Es ieraugu tvaikus viņam asiņu vietā,
bet viņa tik vientulīga šajā dienā.
Tajās acīs vien spelgonis mīt,
puis, Tev viņu nepazīt.
Pat starp šaurākajām vietām
ir jāpārlec plaisa,
dzīve kā Sibīrija -
skarba, bet ļoti skaista.

Brendijs un Bezcerība

Es pazīstu Tevi,
Nemelo man,
Tavi meli,
Debīli skan.
Ne jau laiku vajag Tev,
Ne jau citreiz būsim "mēs".
Tu vienkārši gaidi,
Kad viņš šo rindu pie Tevis
Iztāvēs
Sveika! Sveiks!
Skūpsts un
"čalīt, staigā".
Kaisles uguns
Atkal pārtop malkā.

Klausies,
Kā tur bija
Ar tiem istajiem cilvēkiem,
Neistajā laikā?

Tu pat nepamanīsi

Tu pat nepamanīsi,
ka kaut kas ir pazudis,
injekcija nesāp, ja skatās prom,
un prom Tu skaties visu laiku,
kad cenšos skatīties safīra acīs,
bet redzu pagrieztu vaigu.

Un nav ne jausmas,
ko vispār esmu centies panākt,
jau no sākta gala bija skaidrs,
ka tur nekas nevar sanākt.

Varbūt ir pareizi,
ka es vainoju un turpināšu vainot sevi,
jo pats esmu vainīgs,
ka mazliet mīlu Tevi.

Paldies par visu,
ko Tu man sniedzi,
pat ja nekas netika sniegts,
es ņemu un,
jo vairāk ņemu,
jo vairāk tika liegts.

D'Arka,
vai tad Tu nezināji,
ka tikai par Tevi bijis šis stāsts?
Es nespēju atrast robežu,
kur Tevi pazīt bija veiksmē un kur bija
lāsts.

Ir jau vēls,
bet pamostos no sapņa
un pazūd mūsu suns un mūsu dēls,
bet Tev vienmēr būs kāds cits kam Tevi
būs sapņos redzēt,
jo arī līdz šim allaž bijis kāds cits.

Nav vairs uz ko cerēt,
ar šo es šķiet visu esmu pateicis,
Tu pat nepamanīsi,
ka kaut kas ir pazudis.

Com! Elna Irbe, s!k! Gundega, deju kopas “Marmale” vadītāja

SATIEKAS RĪGĀ, LAI KOPĀ DEJOTU JŪRAS MALĀ

Autori: taut! Madara Gasparoviča, s!k! Daugaviete,
taut! Elna Kuriloviča, s!k! Zinta
foto no Marmale arhīva

2014. gada 10. maijā teātrī “Skatuve” notika P!K! un S!P!K! deju kopas “Marmale” piecu gadu jubilejas koncerts “Visi man labi bija...”, kurā uz skatuves vienkopus pulcējās 27 pašreizējie dejotāji. Zālē koncertu vēroja ap 30 s/l “Marmales” dejotājiem, kuri kolektīvā dejujuši isāku vai garāku brīdi kopš tā darbības uzsākšanas. Kopš 2009. gada rudens, kad tika izveidota deju kopa “Marmale”, korporāciju dibinātāju mērķi un idejas tiek īstenotas arī caur latviešu skatuves deju un tautas tērpu nēsāšanas tradīcijām. Ikviens deju kopas dalībnieks aktīvi iegulda ne vien savu laiku un enerģiju, lai apgūtu latviešu tautas deju, bet arī līdzekļus, lai kolektīvs varētu darboties. Jau vairākas sezonas deju kopu materiāli atbalsta arī P!K! un S!P!K! Atskatoties uz “Marmales” pieciem gadiem, dejotāji uz sarunu aicināja deju kopas vadītāju com! Elnu Irbi, s!k! Gundega, kura toreiz iniciēja it kā neprātīgu ideju – sapulcināja visus korporāciju pārstāvjus, kuriem patīk latviešu tautas deja, kā arī tos, kuri vēlējas to apgūt no pašiem pamatiem, lai uzzinātu, kā tas viss sākās, kas noticis šo gadu gaitā, kādi ir nākotnes plāni. Intervija notika 03.04.2014.

Kā radās deju kopas nosaukums “Marmale”? Ko tas nozīmē? Simbolizē?

Kad izveidojās korporāciju deju kopa, sākumā tai nebija nosaukuma; vienā koncertā pieteicēja to nodēvēja pat par “Smaidīgajiem rīdziniekiem”! (*smejas*) Cerēju, ka nosaukums varētu nākt no dejotāju puses, tomēr veiksmīgu variantu, kas patiktu visiem, atrast neizdevās. Zināju, ka jābūt nosaukumam, ko uzreiz jūtu. Tāpēc paralēli visiem darbiem domāju par to. Kāds draugs man iedeva Laimdotas Strēles grāmatu “Cērt zibens marmalē” – vēsturisku romānu par Livonijas ordeņa laikmetu senajā Kursā un tikko dibināto Ventspils pilsētu. Šī grāmata iedvesmoja, ik pa laikam izrakstīju kādu vārdu no tās uz lapiņas un domāju, vai tas būtu piemērots vārds deju kopai. Jautāju arī draugiem un ģimenes locekļiem. Vienu rītu pamostoties ieraudzīju grāmatas nosaukumu un pēkšņi sapratu, ka vārds “marmale” ir tieši tas, kas vajadzīgs. Marmale tulkojumā no lībiešu valodas ir jūras mala. Latvija atrodas jūras malā. Šeit ir

daudz upju un ezeru, kas agrāk vai vēlāk satek jūrā. Tā arī “Marmale” vieno cilvēkus no dažādām organizācijām un dažādām Latvijas vietām; viņi satiekas Rīgā, lai kopā dejotu jūras malā.

Kā radās doma izveidot pašai savu deju kolektīvu?

Tas nekad nav bijis mans pašmērķis, tomēr ar latviešu deju esmu bijusi saistīta visu savu dzīvi. Korporācijā daudzi mani ķircināja par to, ka vajadzētu korporāciju deju kopu. Atceros, ka kopīgā s!k! Gundega un korp! Fr! Livonica literārajā vakarā lasīju referātu par Deju svētkiem Latvijā no 1948. līdz 1990. gadam. Vakara noslēguma daļā atkal tika pārrunāts jautājums, kāpēc korporācijām nav deju kopas. Es vien noteicu, ka ir iespējams to organizēt, tomēr tas ir sarežģīti. Šī vakara gaitā pieteicās vairāki atbalstītāji, kas mani centās iedrošināt, un rezultātā nodomāju – kāpēc gan nemēģināt? Uzrakstīju uzsaukumu visiem korporantiem, un drīz jau noritēja pirmā tikšanās reize un pirmais mēģinājums. Diemžēl ne visi, kas solīja atbalstu, to beigās varēja sniegt. Visgrūtāk bija atrast koncertmeistaru, tomēr veiksmīgi izdevās uzrunāt Jutu Davidovsku (“Marmales” koncertmeistare visas piecas sezonas – autoru piezīme), kas kopā ar mani dejoja tautas deju ansamblī “Līgo”, un tā arī viņa visu šo laiku ir kopā ar “Marmales” dejotājiem. Viņai milzīgs paldies par to!

Kā Tu iedvesmojies? Kā ir būt deju kopas “Marmale” vadītājai?

Vislielākā iedvesma ir mēģinājumi, kuros strādājot, redzu, ka dejotāji ir priecīgi un izbauda procesu. Vadīt “Marmali” nav viegli – nereti tie ir smagi pārdzīvojumi. Cīņa starp to, ko vēlos sasniegt, un to, kas izdodas. Joprojām vēl mācos strādāt ar dejotājiem. Pārdzīvoju, ja ko nesanāk pasniegt tā, kā gribētos. Es augu kopā ar saviem dejotājiem. Taču dzīvē mani iedvesmo pozitīvas emocijas. Deja. Ne vienmēr ir iespēja deju izbaudīt līdz nervu galiem, tomēr, kad tas izdodas, – tā ir svētlaipe. Mani iedvesmo sarunas ar man tuviem cilvēkiem. Un vēl – mani iedvesmo, vilina un spēcina jūra.

Kāda ir bijusi “Marmales” izaugsme un kādu Tu redzi deju kopu pēc pieciem gadiem?

Šo laiku varu iedalīt divos periodos. Sākums bija pirmā un otrā gada dejotāji, kad daudz strādājām, eksperimentējām, izaugsmi varēja redzēt katru semestri. Bija aizraujoši vērot, kā dalībnieki mācās dejojot, kļūst plastiskāki, stiprina savstarpējās attiecības. Otrs periods ir šis brīdis un cilvēki, kas pašreiz pievienojas “Marmalei”, ar ko mācos palikt tajā pašā jau sasniegtajā līmenī. Tomēr uzskatu, ka kopējā izaugsme ir fenomenāla. Es ceru, ka pēc pieciem gadiem “Marmale” būs kļuvusi par neatņemamu korporāciju dzīves sastāvdaļu. Domāju, ka esmu rosinājusi savus dejotājus domāt arī par dejas izpratnes

lietām, ko varam nest tālāk. Es ceru, ka pēc pieciem gadiem “Marmale” būs piespraude pie korporāciju mundiera krūtīm, kas rotā, ar ko lepojas.

Kādi ir spilgtākie “Marmales” piecu gadu notikumi?

Viens no spilgtākajiem notikumiem man ir pirmā tikšanās korp! Selonija telpās. Pirmo mēģinājumu neatceros, taču atmiņā palicis pirmais koncerts; tas notika Korporāciju Teātra festivāla laikā. Pirmais koncerts ir īpašs arī ar to, ka apgērbām visas dejotājas divu cilvēku tautastērpos. Palikusi prātā pirmā skate un tā īpašā sajūta, kas man radās, ejot pēc diploma. Tās bija ļoti satraucošas sajūtas, tobrīd pat šķita nereālas.

Ļoti labi atceros mēģinājumu, kurā ciemojās mans dejas pedagogs Jānis Purviņš. Tas bija svarīgi gan man, gan dejotājiem. Tomēr visneaizmirstamākais brīdis, ko spilgti atceros joprojām, ir Deju svētki, kad pēc koncerta dejotāji mani meta gaisā. Tajā brīdī es sapratu, ka ir noiets kāds ceļš, un arī dejotāji šo sasniegto mērķi ir novērtējuši.

Kādas ir dejotāja ideālās brokastis?

Ideālās dejotāja brokastis ir tādas, kuras paēdot, varētu iztikt līdz pusdienām, pusdienās ieēst tikai drusciņ, bet vakariņas nemaz negribētos, – tajās gribētos baudīt deju.

Spilgtākā “Marmales” uzstāšanās?

Pirmā skate, kurā mani dejotāji iepazīnās ar skatuvi un skatuves sajūtām. Man ir nedaudz žēl, ka ikdienas mēģinājumos nesanāk dejotājus nodrošināt ar īstiem skatuves dēļiem, tā ir pavisam cita dejošana. Un pirmais koncerts Deju svētkos Daugavas stadionā. Deju svētki bija mūsu drosmīgais sapnis un mērķis, kuru kopīgiem spēkiem sasniedzām. Lielai daļai dejotāju tie vispār bija pirmie svētki, kuros viņi piedalījās kā dalībnieki.

Kāpēc, Tavuprāt, pieauguši cilvēki, kuri nekad iepriekš nav dejujuši, ir no nulles gatavi sākt apgūt tautiskās dejas?

Trūkst asuma dzīvē! (*smejas*) Man šķiet, ka liela daļa, atnākot tieši uz “Marmali”, zina, ko no šiem cilvēkiem var sagaidīt. Tāpēc es daļēji domāju, ka tas tiešām varētu būt sapņa piepildījuma meklējums vai sevis pārbaude. Spēles noteikumi “Marmalē” ir citādi nekā normālā deju kolektīvā, šeit cilvēkam ir cita motivācija darboties. Es gribētu domāt, ka daudzi deju kopu vadītāji mani varētu apskaust, jo man ir daudz motivētāki dejotāji nekā citos tautas deju kolektīvos. Tāpat pieauguši cilvēki nemēdz darīt lietas piespiedu kārtā, bet manējie tam visam vēl redz arī kaut kādu pievienoto vērtību.

Tad ko Tu teiktu tiem buršiem, kuri vēl domā – “varbūt pamēģināt”, bet baidās, jo iepriekš nav dejujuši?

Pirmkārt, latviešu deja ir kolektīva māksla, un ir jāsaprot, ka tā ir liela atbildība ne tikai pret sevi, bet arī pret pārējiem

kolektīva biedriem. Otrkārt, ir jāsaprot, ka tas ne vienmēr būs patīkami. Es cenšos būt diplomāte, bet šajā darbā mēdzu būt arī ļoti tieša, un tas dažreiz izklausās skarbi. Es vienmēr saku, ka ir jāsaprot, ka dejot ir ļoti smags darbs. Darba process ir ļoti nepatīkams, tas ir emocionāli un fiziski grūts. Teikšu tā – ir ļoti, ļoti, ļoti jāgrib, lai to nopietni sāktu darīt. Jo dejot var iemācīties ikviens, taču ir jāgrib darīt, jāmak uzklausīt kritika un jāspēj būt paškritiskam... Ja ir vēlēšanās atnākt pamēģināt, mēs vienmēr esam atvērti, taču brīdī, kad cilvēks pieņem lēmumu palikt deju kopā “Marmale”, es to uztveru kā atbildīgu apņemšanos turpināt.

Tad varbūt papildini savu teikto un pastāsti, kādam, Tavuprāt, ir jābūt labam dejotājam?

Dejotājam ir jāmīl tas, ko viņš dara, ir jāmīl dejošana, ir jāmīl tas, ka esi latvietis. Latviešu skatuves deju var dejot tikai cilvēks, kurš iedziļinās, domā, sajūtās ir latvietis. Mums, latviešiem, ir īpašs kustību kods, kas raksturīgs tikai mums, ko pa īstam varam sajust tikai mēs. Kārtīgam latviešu tautas deju dejotājam ir jāspēj izgaršot Latvija

“MARMALĒ” NAV PRASTA, TĀ IR ĻOTI IETURĒTA, ĻOTI PATIESA, ĻOTI CILVĒCĪGA, ĻOTI MĒRĶTIECĪGA AR ĻOTI LIELU VĒLMI BŪT AZARTISKAI

caur savu deju, ir jāspēj parādīt tas skatītājam un jājūt blakus esošais. Dejotājam jābūt gatavam ielaist savā sirdī deju, un caur kustību ar to ir jādalās.

Kur Tu ņem pacietību? Jo lielākā daļa no “Marmales” iepriekš nav dejojusi, un šādā vecumā ir grūti kaut ko jaunu iemācīt...

Es to pacietību krāju. (smejas) No trešdienas līdz trešdienai.

Un nav grūti?

Trešdienā visu iztērēju, un tad es atkal no trešdienas vakara sāku krāt. Jāatzīstas, ka neesmu ļoti pacietīga, un būt par pedagogu man ir izaicinājums. Es savus dejotājus sāku uztvert kā savus bērnus, kuriem jau pēc acīm varu nolasīt, kad ir slikti, kurš nejūtas labi, kuram gribas, lai uzslavē, un kurš jūtas nepamanīts.

Un tad es priecājos, ka man ir “Ligo”, ka man ir brīnišķīga ģimene un lieliski draugi. Kad nespēju tikt galā ar saviem dejotājiem, es piezvanu mammai (autoru piezīme – arī deju kolektīva vadītājai) un pasūdzos par dzīvi. Viņai vienmēr ir kāds padoms, kā tikt galā, kā rast līdzsvaru

starp manām ambīcijām un reālo pasauli.

Tad sanāk arī padusmoties?

Nē, es uz saviem dejotājiem nedusmojos, mums ir argumentētas diskusijas. (smejas)

Tad Tu nedusmojies uz dejotājiem?

Nē, es tiešām nedusmojos uz dejotājiem. Es esmu ļoti emocionāla, ļoti daudzas lietas uztveru personiski un laižu caur sevi. Ne tikai pozitīvās emocijas, bet arī negatīvās. Esmu Auns pēc horoskopa, kurš ieņem galvā kaut ko un cīnās par taisnību – pat tajā brīdī, kad zinu, ka man nav taisnība, un tāpēc rodas konfliktsituācijas. Visvairāk dusmojos uz sevi par to, ka tās konfliktsituācijas esmu pieļāvusi. Šķiet, ka mani dejotāji arī ir sapratuši, kuros brīžos joks varētu spriedzi mazināt un kuros – pavairot.

Vai Tev ir mīlākā deja?

Man ir dažas dejas, kuras vienmēr esmu gribējusi nodejot. Viena no tām ir “Rīga Dimd” (R. Paula mūzika, J. Purviņa horeogrāfija). Deju aizveda uz Kanādas latviešu Dziesmu un Deju svētkiem, un mēs to izpildījām vieni paši milzīgā stadionā, tik lielā sporta hallē kā “Arēna Rīga”. Tās bija neapraķstāmi spēcīgas un skaistas emocijas, kas iedvesmoja, pacēla spārnos un lika dvēselei dejot!

Arī šobrīd dejuju vienu no tām dejām, kas mani ļoti emocionāli uzrunā – tā ir “Dižā Kurzemieku gatve” ar patiesi skaistu “Ilģu” mūziku. Ļoti meditātīva, ar interesantu ritma zīmējumu.

Tad vai ir arī deja, kas nav tuva sirdij?

Grūti teikt par deju – nepatīk. Drīzāk man nepatīk fakts, ka nesaprotu, ko dejuju. Mēdz būt, ka vienā brīdī emocijas un vēstījums pēkšņi man atklājas un es konkrēto deju iemīļoju. Bet nu mēdz būt, ka nekas neatklājas...

Un sarežģītākā?

Tā varētu būt Ulda Žagatas “Aiz ezera augsti kalni”. Man šķiet, tā ir viena no sarežģītākajām dejām, jo prasa zināmas tehniskas iemaņas, īpašu izpildījuma manieri, ļoti smalkas kustību nianšes.

Raksturo savu ideālāko nedēļas nogali?

Man visas nedēļas nogales jau ir perfektas: gan tās, kad braucu uz koncertiem, gan tās, kurās sēžu mājās, meditēju, skatos TV vai filmas. Visas nedēļas nogales ir labas un, kad kļūst garlaicīgi, es viegli atrodu cilvēkus, ar kuriem pavadīt kopā laiku.

Pastāsti, kā varētu izskatīties un kas varētu piedalīties “Marmales” 100 gadu jubilejas koncertā?

Tas varētu būt ļoti interesanti. Pirmkārt, simts gadi “Marmalei” būtu 2109. gadā. Es domāju, ka mums varētu būt

Deju kopa “Marmale” pēc Dziesmu un Deju svētku gājiena 2013. gada vasarā

divi spēcīgi dejotāju sastāvi, viens jauniešu un otrs – vidējās paaudzes sastāvs. Tobrīd varētu būt arī senioru kopa. Man šķiet, vissvarīgākais ir tas, ka mēs kvalitatīvi attīstāmies un augam. Domāju, ka uz 100 gadiem varētu sanākt diezgan jestra ballīte, un ceru, ka mani kā dibinātāju atcerēsies un pieminēs ar labu vārdu! (smejas) Noteikti būs daudz cilvēku, kas būs gatavi nopietni strādāt – gan jaunieši, gan vidējā paaudze, gan seniori. Būs skaists koncerts, kur mūsu Smiltenes tautastērps tiks izcelts kā parādes tērps un iedots koncerta vadītājiem, jo diez vai šajos tērpos vairs varēs dejot.

Ar kādām īpašībām Tu raksturotu “Marmali”?

“Marmale” ir inteliģenta, ar augstāko izglītību. “Marmale” nav prasta, tā ir ļoti ieturēta, ļoti patiesa, ļoti cilvēcīga, ļoti mērķtiecīga ar ļoti lielu vēlmi būt azartiskai, bet vēl to uzskatot par mērķi, kas jāsasniedz.

Kādi ir lielākie “Marmales” sasniegumi?

Tas, ka jau nodejoti pieci gadi un ka ir vēl, kas dejo. Mēs ne tikai eksistējam, bet mums ir arī jauni dejotāji; tas nozīmē, ka mēs attīstāmies un ejam pareizo ceļu.

Kā Tu jūties “Marmales” piecu gadu jubilejas priekšvakarā? (autoru piezīme – intervija notiek 03.04.2014.)

Šajā brīdī par to īpaši nedomāju, visticamāk, par to sākšu satraukties pēc deju nometnes. (smejas) Šobrīd ir tā, ka esmu redzējusi to līmeni, kādā mums ir sagatavota programma, taču rodas jautājums – kas tālāk? Ko mēs darīsim tālāk, kā attīstīsimies, ko plānojam?

Tad kādi varētu būt “Marmales” nākotnes plāni?

Liels izaicinājums būs dalība studentu dziesmu un deju svētkos “Gaudeamus”. Es vēlētos vairāk pievērsties sociālajai dimensijai “Marmales” darbībā, jo pieci gadi ir jau pagājuši, un mēs esam nostājušies uz kājām; tagad vajadzētu mūsu zināšanas, vēlmes un darbu dot tālāk un attīstīt. Komunicēt ar sabiedrību caur deju, caur to, kas mēs esam un kāpēc mēs esam īpaši. Es visu laiku domāju, ka korporantu kori un deju kopa ir nūdien brīnišķīgs instruments, ar ko varam strādāt, lai sniegtu cilvēkiem emocijas. Gribētos, lai mūs uztver nopietni.

Vai “Marmale” dejos nākamajos latviešu Dziesmu un Deju svētkos?

Tas atkarīgs no dejotājiem. Es vienmēr esmu ļāvusi saviem dejotājiem pieņemt svarīgus lēmumus. Ir pat bijuši brīži, kad atnāku, nostājos visu priekšā un saku – jums ir 2 nedēļas laika izlemt, vai vēlaties turpināt dejot.

Kāds būtu Tavs novēlējums sev un Taviem dejotājiem?

Saviem dejotājiem es novēlētu saglabāt jaunatklāšanas prieku ikreiz, kad mēs kaut ko darām kopā. Neapstāties meklēt ne tikai dejā, bet arī dzīvē, un atcerēties, ka tas, ko dodam, pie mums atgriežas, un atgriežas ar tūkstoškārtīgu spēku! Koncerta nosaukums ir arī novēlējums maniem dejotājiem atcerēties to, ka, ja es pati laba biju, tad man citi labi bija.

Un sev?

Galvenais, lai man būtu laba veselība, tad būs arī viss pārējais.

LATVIJAS CEĻŠ UN “LATVIJAŠ CEĻŠ”

fil! Ivars Brīvers, korp! Frat!Van!

Dr.oec., profesors, Banku augstskola

Mēs, burši, divreiz gadā atkārtoti zvēram uzticību savas korporācijas ideāliem, kuri ir ietverti tās devīzēs. Šīs devīzes ir atšķirīgas, taču būtībā tajās visās ietverti jēdzieni Tēvija, patiesība, godaprāts.

Padomju laikā par korporācijām studenti un sabiedrība kopumā zināja ļoti maz. Tomēr talantīgi un patriotiski cilvēki prata slēptā veidā paust to, ko tiešā tekstā nedrīkstēja teikt. Viens no šādiem piemēriem ir režisora Rolanda Kalniņa mākslas filma “Akmens un šķembas”, kura uz ekrāniem pabija tikai īsu laiku. Šajā filmā trīs latviešu jaunekļi trīsdesmito gadu nogalē Brāļu kapos zvēr uzticību Tēvijai, tobrīd vēl nezinot, ka jau drīz nāksies pierādīt to kaujas laukā. Tad izrādās, ka šī uzticība tiek izprasta dažādi un pat pilnīgi pretēji. Filmas beigās, kad jau pienākuši sešdesmitie gadi padomju Latvijā, divi no šiem vīriem atkal sastopas Brāļu kapos un atceras toreiz doto zvērestu. Tad viens no viņiem teic – vai tu esi padomājis, kas notiktu, ja šeit apglabātie vīri pieceltos? Vai atkal starp tiem nesāktos nežēlīgs cīņiņš, kā tas bija viņu dzīves laikā? Katrs no viņiem uzskatītu, ka cīnās par Latviju. Diemžēl tā ir patiesība. Vai maz ir iespējams, ka latviešiem būtu kopīga izpratne par to Latviju, kādā gribam dzīvot? Vai vismaz buršu saimē būtu iespējams panākt šādu uzskatu vienību?

Daudzām tautām ir sakāmvardi ar līdzīgu jēgu – ja mēs nezinām, kur gribam nokļūt, tad jebkurš ceļš ir pareizais ceļš. Vairāk nekā divdesmit gadus valdošie politiskie spēki, sākot ar “Latvijas ceļu” un turpinot ar tā idejiskajiem sekotājiem, kuru nosaukumi mainās gluži kā rokasbumbas komandu nosaukumi atkarībā no kārtējā sponsora, ir noteikuši ceļu, kurp iet Latvijai. Šis ceļš ved uz latviešu tautas izšķīdināšanu Eiropā, padarot Latviju par Eiropas provinci. Nopietns mērķa izvērtējums tiek uzskatīts par nevajadzīgu – sak, tas taču tāpat visiem skaidrs: vairāk naudas, ārvalstu investoru, eksporta un inovāciju.

Mums tiek skaidrots, ka ir tikai divi ceļi – vai nu uz Eiropu, vai, pasargi Dievs, uz Krieviju. Labāk noslikt Eiropas skaidrajos ūdeņos nekā Krievijas purvā. Līdz ar to katrs, kas apšaubā pirmo ceļu, tiek uzskatīts par Krievijas interešu aizstāvi. Tā tas bija ar Latvijas nacionālo valūtu latu, kura aizstāvjus pielīdzināja Krievijas rubļa aizstāvjiem. Tā tas ir

ar latviešu valodu, kuru aizvien vairāk sāk izspiest angļu valoda. Krievu valodas kā otrās valsts valodas piesaukšana ir bargs noziegums, kamēr tie, kuri jau pieminējuši angļu valodu kā otro valsts valodu, tiek uzskatīti par patriotiem un zinošiem cilvēkiem. Internetā esmu redzējis fotogrāfiju, kur no tribīnes kaismīgu runu teic finanšu ministrs Vilks. Uz tribīnes ir saskatāms Latvijas ģerbonis un uzraksts “*Republic of Latvia*”. Neesmu bijis Saeimā, taču zinātāji teic, ka šī fotogrāfija uzņemta tur. Viss jau esot kārtībā – ja no Briseles iebrauks kāds augstais komisārs, viņam taču ir jāzina, kur nokļuvis.

Esmu pārliecināts, ka Latvijai ir vēl trešais ceļš – uz Latviju. Paliksim tur, kur esam! Mēs varam veidot Latviju kā patiesi neatkarīgu valsti, saglabājot Latvijas zemi un valsti arī nākamajām paaudzēm. Vai gan nav acīmredzami, ka, ejot pašreizējo ceļu, pašreiz dzimstošie latvieši var izrādīties pēdējā latviešu paaudze? Cīņa ar atsevišķām šīs problēmas izpausmēm, ko sludina pašlaik pie varas esošie, nevar atrisināt problēmu kopumā.

Jau veidojot pirmo Latvijas valsti, šāda ceļa iespējamība tika apšaubīta. Izcilais latviešu ekonomists Kārlis Balodis 1918. gada decembrī teica: “Runas un apgalvojumi, ka Latvijas patstāvība esot pavisam kas neiespējams, nesaprātīgs, neiedomājams, ir diezgan dzirdētas. Pat tagad, kur patstāvīgā Latvija dibināta, nebeidzas šaubas, vai tā maz varēs pastāvēt, vai tai atkal nebūs jādodas vai nu kādas lielas jūras, vai lielas sauszemes valsts atkarībā. Še varu tikai aizrādīt uz to, ka no visām apskatītām mazākām Eiropas valstīm taisni Latvijai nevis ļaunākie, bet gan vislabākie saimnieciskie apstākļi, ka taisni Latvijas saimnieciskie apstākļi vislabāk nodrošināti. [...] Latvija var būt pat visneatkarīgākā saimnieciskā ziņā, samērā ar visām citām Ziemeļ- un Vidus-Eiropas mazākām valstīm.”¹

Arī tagad Latvijas neatkarība vārdos gan tiek daudzīnāta, taču reālajā dzīvē apsmieta un apšaubīta. 2012. gada 31. jūlijā Latvijas prezidents Andris Bērziņš Latvijas televīzijas pirmajā kanālā paziņo, ka “Igaunija, Latvija, Lietuva ir par mazu, lai ilgtermiņā izdzīvotu”.² 2013. gada 14. decembrī Eiropas Parlamenta deputāts Roberts Zile vēsta: “ES institūcijās pieņemto lēmumu īpatsvars tikai pieaug.

Savukārt Latvijas Saeimas loma daudzos jautājumos saruks. Mums tas var patikt vai nepatikt, bet tā ir realitāte.”³ Runājot par Latvijas neatkarību, nākas dzirdēt izsmejošas piezīmes par “naturālo saimniecību”. Taču “naturāla saimniecība” nozīmē “dabisku saimniecību”, un pasaulē cilvēki pamazām sāk atgriezties pie dabiskām lietām.

Ceļš uz patiesi neatkarīgu Latviju prasa pacietību, taču ilgtermiņā ved uz stabilāku labklājību. Ceļš uz Latvijas izšķīdināšanu Eiropā ir vieglāks un sola iespējas ātrākam materiālās bagātības pieaugumam vismaz daļai iedzīvotāju. Nenoliedzot materiālās bagātības pieaugumu lielai daļai cilvēku, šis ceļš ir novedis pie visaugstākā sociālās un reģionālās nevienlīdzības limeņa no visām Eiropas Savienības valstīm un pie tā, ka gados jaunie iedzīvotāji masveidā atstāj Latviju. Tie, kuri uzskata šo ceļu par pareizu, lai turpina atbalstīt valdošos politiskos spēkus. Taču var izrādīties, ka tas ir strupceļš, jo būtībā balstās uz globālām finanšu piramīdām, kurām agrāk vai vēlāk ir jāsabruk.

Es par pareizu uzskatu neatkarības ceļu. Sekmīgs piemērs no pasaules pieredzes ir sešdesmito gadu sākumā izdarītā Dienvidkorejas izvēle. No Eiropas Savienības valstīm šobrīd iespēju robežās šādu ceļu mēģina iet Ungārija. Mēs redzam, ka tiem spēkiem, kas virza pasaulē notiekošos procesus, tas nepatīk. Taču ungāru tauta pārliecinoši atbalsta savas valsts ceļu uz patiesu neatkarību, par ko liecina pēdējo vēlēšanu rezultāti Ungārijā.

Arī Latvijai ir jāizvēlas jauns ceļš – ceļš uz latviešu tautas **labklājību** neatkarīgā, vienotā un uz patiesām vērtībām balstītā Latvijā.

Labklājība ir ļoti ietilpīgs latviešu valodas vārds. “Lai tev labi klājas!” ir novēlējums, kas ietver visu to labo, ko varam cits citam novēlēt. Vārdi reizēm mēdz iegūt citas nozīmes, kas būtiski atšķiras no sākotnējās vārdā ietvertās jēgas. Tā tas ir ar vārdu “labklājība” – aizvien biežāk ar to sāk saprast pabalstus un palīdzību tiem, kuri paši nespēj veidot savu labklājību. Tā tas ir arī ar vārdu “bagātība”, ar ko tagad saprotam stāvokli, kad cilvēkam ir daudz naudas un mantas. Taču, ieskatoties dziļāk, var secināt, ka šis vārds latviešu valodā ienācis no krievu valodas – “*богатство*”, kas savukārt cēlies no vārda “*богатый*”. Šis vārds jau pavisam skaidri parāda tā patieso jēgu. Gluži tāpat kā “*усатый*” apzīmē cilvēku, kurš ir ar ūsām, un “*волосатый*” cilvēku, kurš ir ar gariem matiem, “*богатый*” (no vārda “*Бог*”) apzīmē cilvēku, kurš ir ar Dievu. Tātad mūsu senči par bagātu cilvēku dēvēja nevis to, kuram pieder daudz, bet gan to, kuram ir pietiekami. Cik daudz vajag, lai būtu pietiekami? Cilvēks, kurš ir ar Dievu, to zina – tik daudz, cik viņam dod Dievs.

Turpmāk šajā tekstā es lietošu vārdu “bagātība” šādā nozīmē.

Vēl svarīgāk ir vienoties par to, kā izprast vārdu “labklājība”. Labklājību veido divi komponenti – individuālā bagātība un vide.

Individuālā bagātība ietver sevī materiālos labumus pietiekamā daudzumā – mantu, mājokli, mašīnu, apģērbu, ēdienu, arī naudu, kura gan pati par sevi nav labums, bet parasti var tikt pārvērsta par jebkuru vajadzīgo labumu. Individuālā bagātība ietver arī nemateriālos labumus – veselību, zināšanas, prasmes, mīlestību (šajā jēdzienā ietveru arī ģimeni), gudrību, kultūru (grāmatas, dzeju, mūziku u.c.), slavu – arī pietiekamā daudzumā.

Ne mazāk svarīga labklājības sastāvdaļa ir vide. Parasti ar vidi saprot šaurāko šī vārda nozīmi jeb dabas vidi – svaigu gaisu, tīru ūdeni, zaļojošus kokus utt. Tas viss neapšaubāmi ir ļoti svarīga labklājības sastāvdaļa. Taču tikpat svarīgi ir arī citi vides aspekti – sociālā vide, tiesiskā vide, kultūrvide, etniskā vide, reliģiskā vide, ekonomiskā vide, politiskā vide, energoinformatīvā vide.

Ja cilvēkam būs mīloša ģimene, veselība, finansiālā stabilitāte, gaumīgi iekārtots skaists un ērts mājoklis, labs apģērbs un ēdiens, ar to vēl ne vienmēr būs pietiekami, lai viņam patiesi klātos labi. Piesārņots gaiss aiz loga, netīrs ūdens no krāna, kaimiņi ar huligāniskām tieksmēm var būtiski apdraudēt viņa labklājību. Tāpat arī ziņas par to, ka māte izmet pa logu savu mazuli, tēvs izvaro un nogalina meitu, neļaus cilvēkam justies labi. Ja vakarā pēc grūtas darba dienas vienīgā vieta, kur aiziet, lai atpūstos, būs krogs,

“NATURĀLA SAIMNIECĪBA” NOZĪMĒ “DABISKU SAIMNIECĪBU”, UN PASAULĒ CĪLVĒKI PAMAZĀM SĀK ATGRIEZTIES PIE DABISKĀM LIETĀM

arī tas apdraudēs labklājību. To lieliski saprata latviešu uzņēmējs Augusts Dombrovskis, kurš 20. gadsimta sākumā saviem strādniekiem Vecmīlgrāvī uzbūvēja skaistu pili, kur atpūsties pēc darba. Par to nebija jāmaksā; pastāvēja tikai viens nosacījums, ka šajā pilī nedrīkst lietot alkoholu. Ne velti šī gudrā vīra vārdā nosaukta Vecmīlgrāvja galvenā iela. Pēdējos divsimt gadus labklājības celšana ir notikusi gandrīz tikai, vairojot individuālo materiālo bagātību, turklāt atmetot no bagātības jēdziena Dieva gudrību par pietiekamību. Vide ir drīzāk sabojāta nekā uzlabota. Tāpēc valstīs, kurās pēc IKP uz vienu iedzīvotāju it kā vajadzētu būt ļoti augstai labklājībai, patiesībā tas tā nav. Anglijā pēc angļu

ārstu Vilkinsona un Pikitas rakstītā 4 24% no iedzīvotājiem slimo ar garīgām slimībām. Pēc narkomānijas, alkoholisma un depresiju līmeņa Anglija krietni pārspēj, piemēram, Irānu, kur it kā vajadzētu būt daudz zemākam labklājības līmenim. Varbūt tas ir tāpēc, ka cilvēki vairs nav bagāti – vairs nav ar Dievu?

ASV jau kopš 2. Pasaules kara beigām tiek veikti socioloģiski pētījumi par amerikāņu apmierinātību ar dzīvi. Visaugstākais rādītājs tika sasniegts piecdesmito gadu beigās – kopš tā laika tas nepārtraukti slīdējis uz leju un tagad ir trīs reizes mazāks. Tai pašā laikā ASV iekšzemes kopprodukts ir pieaudzis trīs reizes. Šī it kā neizskaidrojamā pretruna kļūst saprotama, ja ņemam vērā augstāk teikto – individuālā materiālā bagātība ir tikai viena no labklājības sastāvdaļām, turklāt tā nevairo labklājību, ja netiks saistīta ar Dievu, bet gan tikai ar mantas un naudas vairošanu.

Daudziem ir grūti pieņemt domu, ka ne vienmēr vairāk ir labāk, jo tas ir “vispārpieņemts uzskats”. Šo jēdzienu lietoja izcilais amerikāņu ekonomists Dž. K. Gelbraits, tā apzīmējot uzskatus, kuri var arī nebūt patiesi, taču tos par tādiem uzskata, jo tā domā vairākums⁵. Cilvēkiem ir grūti

“MŪSU SENČI PAR BAGĀTU CILVĒKU DĒVĒJA NEVIS TO, KURAM PIEDER DAUDZ, BET GAN TO, KURAM IR PIETIEKAMI

atteikties no šiem uzskatiem, jo tiem ir iracionālas saknes. Vispārpieņemti uzskati veido rāmjus, kuros cilvēki cenšas risināt problēmas. Var gadīties, ka šo rāmju uzliktajos, bet faktiski neesošajos ierobežojumos problēmai nav atrisinājuma. Taču vispārpieņemtie uzskati var būt izdevīgi tiem, kuri nevēlas pārmaiņas. Balstoties uz šiem uzskatiem, nekustamā īpašuma spekulanti mēģina attaisnot Latvijas zemes un mantas iztirgošanu ārvalstniekiem, pasniedzot to kā “darbavieta radīšanu”, kaut gan nav grūti saprast, ka viņu patiesā interese ir cenu kāpināšana šajos tirgos. Tas nevis samazinās, bet palielinās iedzīvotāju aizplūšanu no valsts. Darbavietas, kas radīsies, būvējot ārvalstniekiem mājas uz viņiem piederošās Latvijas zemes, nevarēs kompensēt to gados jauno latviešu aizbraukšanu, kuri nespēs konkurēt ar ārvalstu bagātniekiem, lai iegādātos sev mājokli, tāpēc būs spiesti doties peļņā uz ārvalstīm cerībā nopelnīt kaut pieticīga savas ģimenes mājokļa iegādei.

Vienā dienā politiķi un “uzņēmēji” spriež, kā radīt darbavietas, bet jau nākamajā dienā par to, cik ārvalstu strādnieku jāieved Latvijā, lai šīs darbavietas aizpildītu.

Jauna uzņēmēja stāsta par problēmām, ko viņai radīja ārvalstu investors, atverot viņas pilsētā savu uzņēmumu un pārvilino strādniekus pie sevis, bet jau pēc minūtes turpina daudzināt vispārpieņemto uzskatu par darbavieta radīšanu. Taču varbūt nevajag radīt darbavietas vispār, bet gan konkrētā vietā un konkrētā nozarē? Ātrākais un vieglākais ceļš tiešām ir ārvalstu investori, taču vai tas ir labākais ceļš? Ja citu zemju iedzīvotāji pelnīs ar darbu un kapitālu, bet latvieši tikai ar darbu, tad kā varēs izlīdzināties iedzīvotāju ienākumi?

Patiesas neatkarības ceļš sakņots tajā, ka valsts savā pārziņā ņemtu infrastruktūras veidošanu, kas rada nosacījumus darbavieta radīšanai tur, kur tas ir nepieciešams, turklāt balstoties uz nacionālo kapitālu. Jā, pie pašreizējām “četrām brīvībām” tas var šķist neiespējami. Taču arī citur pasaulē cilvēki sāk apzināties pašreizējā globalizācijas ceļa bīstamību un to, ka milzīgas pārmaiņas pasaules kārtībā ir nenovēršamas. Gribas ticēt, ka šādas pārmaiņas var notikt bez smagām ciešanām un sāpēm. Negribētos, lai Latvija būtu pēdējā valsts Eiropā, kura saprastu šādu pārmaiņu neizbēgamību. Patiesi neatkarīgā un brīvā Latvija varētu veidot draudzīgas attiecības ar visām valstīm, nepārvēršoties par tādas vai citas savienības provinci.

ATSAUCES

1. Balodis, K. Latvijas izveidošana. Individuālā un sociālā Latvija. Rīga, Jāņa Freimaņa apgāds, 1919
2. Prezidents: Igaunija, Latvija, Lietuva ir par mazu, lai ilgtermiņā izdzīvotu. Tiešsaiste: <http://www.delfi.lv/news/national/politics/prezidents-igaunija-latvija-lietuva-ir-par-mazu-lai-ilgtermina-izdzivotu.d?id=42554518> (skatīts 2014. gada 21. aprīlī)
3. Mūsu nākotne ir mūsu pašu rokās. Saruna ar Robertu Zili. Tiešsaiste: <http://www.nacionalaapvieniba.lv/aktualitate/musu-nakotne-ir-musu-pasu-rokas-saruna-ar-robertu-zili/> (skatīts 2014. gada 4. janvārī)
4. Vilkinson, R., Pikita, K. Līmeņrādīs. Rīga, Zvaigzne ABC, 2011
5. Galbraith, J.K. (1958) The Affluent Society. New York: Houghton Mifflin Harcourt, 1998

TĪRĀ MAIZE

Autore: fil! Sabīne Ezeriņa, dzintra, foto no personīgā arhīva

Šī gada 31. janvārī durvis vēra Latvijā pirmā bezglutēna konditoreja “Tīrā maize”. Idejas autore un realizētāja ir slk! Dzintra filistres Sabīne Ezeriņa un Līga Širaka.

“Korporācijā esam jau 10 gadus! Bija pienācis laiks veltīt sevi kaut kam citam. Līdz šim konventa dzīvē iesaistījāties ļoti aktīvi: abas esam bijušas seniores, ir ieņemti arī pārējie prezidija amati, ir rīkoti daudzi un dažādi pasākumi. Šī dzīves skola daudzu gadu garumā ir izveidojusi ļoti labas vadīšanas prasmes, spēju rast dažādas idejas, kā uzlabot vidi ap mums. Kafējnīcā “Tīrā maize” cep maizi un našķus cilvēkiem, kuri tradicionālo maizi no kviešu miltiem nedrīkst ēst, jo slimo ar celiakiju vai viņiem ir alerģija pret glutēnu. Produkti bez glutēna ir mūsu kafējnīcas pamats, bet mūsu piedāvājumā ir arī produkti bez laktozes un olām. Bieži vien ir tā, ka cilvēkam ir visas šīs nepanesības reizē. Mūsu produkts ir arī diētiskāks par ierastajiem. Ja ir grūti sevi ierobežot ar kārumiem, tad mūsu produkts noteikti būs tas, ar ko var kādu reizi panaškēties bez sirdsapziņas pārmetumiem.”

Ideja par bezglutēna konditoreju radās, kad Sabīnei pirms nu jau vairāk nekā diviem gadiem atklāja alerģiju pret glutēnu. Tas nozīmē, ka veselības labā jāatsakās no ēdiena, kas satur kviešu miltus un citus produktus ar glutēnu. Jāatzīst, ka latviešiem patīk kviešu miltus izmantot visur. Izmēģinot

veikalā nopērkamos bezglutēna produktus, piemēram, maizi, Sabīne atklāja, ka tie viņai negaršo, turklāt tie bija neadekvāti dārgi. Tajā brīdī mājās sākās dažādi eksperimenti – tika cepta bezglutēna maize, pankūkas, kūksiņi, cepumi utt. Pirmās pankūkas nokļuva atkritumu tvertnē. Interesējoties un pētot, kas šajā lauciņā notiek ārzemēs, Sabīne uzzināja, ka tur ir speciālas konditorejas, kafējnīcas un restorāni. Viņa padomāja, kāpēc gan šādu vietu nav Latvijā, jo cilvēkiem, kuri nevar ēst produktus, kuros izmantoti parastie milti, kafējnīcas apmeklējums kļūst teju vai neiespējams. Vienai pašai nebija īsti stimula to visu darīt. Un tad kādu vakaru par šo tēmu Sabīne aizrunājās ar savu konfuksi Līgu Širaku, līdz abas saprata, ka divatā šo ideju īstenot jau būs pa spēkam.

“Drīzumā uzzinājam par “Hipotēku bankas” (tagad – “Altum”) biznesa ideju konkursu jauniešiem “Lec biznesā!” un nolēmām piedalīties.

Mūsu biznesa plāns konkursā tika atzīts par vienu no 30 labākajiem. Balvā ieguvām mentora konsultācijas. Kopš idejas rašanās līdz tās realizācijai pagāja gads un divi mēneši. Problēmas sagādāja telpu atrašana. Telpas bija obligāta prasība,

lai banka mūsu pieteikumu aizdevumam vispār izskatītu, taču sapratām – daudzi ēku īpašnieki nevēlas iznomāt tās ēdināšanas uzņēmumiem. Tikai nejaušas sakritības dēļ mēs nonācām Ģertrūdes ielā 60, Rīgā. Šajā brīdī mums noteikti palīdzēja tas, ka esam korporācijas biedres, jo minētā īpašuma saimnieki ir s!k! Imeria fil! Anna Maruta Gramberga un k! Talavija fil! Andris Staklis, ar kuriem mums izveidojās ļoti labs kontakts. Fakts, ka esam korporācijā, viņos raisīja daudz lielāku uzticību, nekā ierasts. Viņi piekrita mums rezervēt telpas, līdz saņēmām bankas finansējumu. Jāpiebilst, ka banka ar savu lēmumu nesteidzās, un šī dīkstāve ilga divus mēnešus. Bankai bija zināma skepse pret šo ideju. Lai gan tirgus ir mazs, ideja tomēr bija laba. Mēs bijām ļoti pārliecinātas par savu ideju. Ja ar līdzīgu veselības problēmu dzīvē pats nesaskaras, ir tikai loģiski, ka šāda kafējnīca nešķiet vajadzīga. Cilvēki, kam ir celiakija vai alerģija pret glutēnu, citu ēdienu nevar ēst, viņiem tā ir dzīves nepieciešamība. Kopš esam atvērti, ļoti daudz cilvēku mums saka paldies un raksta vēstules ar pateicības vārdiem. Tas dod stimulu darīt tālāk un darīt vēl labāk. Mūsu uzstādījums ir ražot tikpat labu produktu kā no kviešu miltiem vai pat labāku.

Lai ietaupītu līdzekļus, nepieciešamo telpu remontu veicām saviem spēkiem. Pašas gan špaktelējām, gan krāsojām sienas, protams, sarežģītākus darbus palīdzēja veikt mūsu dzīvesbiedri, draugi un radinieki, tai skaitā k! Fr! Lataviensis fil! Jurgis Strautmanis. Lai gan tas prasīja ilgāku laiku, nekā algojot meistarus, ietaupījām aptuveni 3000 eiro. Mūsu radinieki jau smējās, ka mums jāmaina biznesa veids.

Iekārtu iegādes procesā ļoti noderēja mūsu mentores Anitas Viļumas atbalsts un padoms. Viņa palīdzēja izvēlēties piemērotāko tehniku atbilstoši plānotajām ražošanas jaudām. Jāpiebilst, ka līdz šī projekta realizācijas uzsākšanai mums iepriekš nebija saskarsmes ar konditorejas izstrādājumu ražošanu. Abas esam beigušas Latvijas Universitātes Ekonomikas un vadības fakultāti, iegūstot bakalaura un maģistra grādus. Gatavošana vairāk bija kā hobijs.

Viss, ko pašas cepam, garšo arī pašām, turklāt pirms gardumu likšanas plauktā viss tiek pagāršots, lai pārliecinātos, ka viss ir tā, kā vajag. Arī katra maize, lai gan tehnika ir noregulēta, plauktā uzreiz netiek likta – viens kukulītis no katra cepiena tiek pārbaudīts.

Vēl liela problēma, realizējot projektu, ko vērts pieminēt, bija piemērotu darbinieku atrašana. Viss bija labi, pirms pienāca nedēļa līdz atvēršanās brīdim. Mūsu sarunātais konditors necēla telefonu. Izmisīgi meklējām alternatīvas. Sapratām, ka atlikt atvēršanās termiņu vairs nevaram. Sākām cept pašas! Uz atvēršanas brīdi mums bija viena darbiniece (com! Amanda Spunde, s!k! Varavīksne) uz pusslodzi. Jau remonts prasīja daudz spēka un laika, bet līdztekus strādāt esošos darbus un vēl sarūpēt gardumus kafējnīcas apmeklētājiem bija stipri grūtāk. Naktis negulētas, pilnīga pārslodze, kas beigās rezultējās ar slimību. Bet nebija jau laika gulēt mājās, nosit temperatūru

un dodies cept. Situācija normalizējās martā, kad pie mums sāka strādāt com! Maruta Medvedeva, s!k! Dzintra. Viņas atnākšana mūsu kolektīvā bija pavisam nejauša. Tā kā aktivās gaitas korporācijā bija nedaudz pierimušas, uzsākot darbu pie šī projekta, nemaz nezinājām, ka mūsu vidū ir konditore. Viņu mums ieteica mūsu konventa audzinātāja com! Anete Bože, kura bija ēdusi viņas sarūpētos kārumus “Krāsu plostā”. Tā nu mums tagad ir tāds korporāciju kolektīvs. Mums ir tikai viena darbiniece, kas nav korporācijā.

Sākumā meklējām konditoru, kurš mācētu cept bezglutēna našķus, bet tad sapratām, ka tādus speciālistus nekur Latvijā nemāca. Konditoriem tikai pastāstot, ka ir tādi bezglutēna milti, bet neapmāca, kā ar tiem rīkoties. Bezglutēna milti uzvedas citādi, ir savi knifi, kā tos lietot. Maruta bija vienīgā, kura bija gatava uzņemties risku, mēģinot kaut ko pilnīgi jaunu un tajā brīdī nezinot, cik labi mums ies un cik ilgi mēs pastāvēsim.

Jau pirms mums vairāki cilvēki bija vēlējušies īstenot līdzīgu ideju, bet tālāk par cepšanu mājās un produkcijas tirgošanu draugiem un paziņām neviens nebija ticis. Daudzi mums ir teikuši, ka mēs izdarījām to, ko viņi neiespēja. Jā, mēs esam lepnas, ka bijām gatavas riskēt. Tas prieks, ko redzi bērnu sejā, kad viņi saprot, ka var ēst visu, kas ir mūsu plauktos, atsver visas grūtības, ar ko mums ir nācies saskarties.

Nišas, kur iespējams attīstīties tālāk, ir vairākas. Mēs izvēlējamies sākt ar kafējnīcu, jo uzskatām, ka šajā segmentā ir lielākais bezglutēna produktu trūkums. Aizņemtiem cilvēkiem, kas ikdienā pārvietojos ar mašīnu un kam nav laika paēst pusdienas, ātrākais variants ir ieskriet veikālā nopirkt pīrādziņu. Cilvēkiem ar glutēna nepanesību šādas iespējas nebija. Priecājamies, ka varam piedāvāt savus produktus un atvieglot cilvēku ikdienu. Izvērsot konditorejas līniju, ir iespēja ražot lielākos apjomos, fasēt un piedāvāt produkciju lielveikaliem. Iespējams piedāvāt arī saldētus mīklas izstrādājumus, ko var izcept mājās. Iecerētas arī produktu piegādes uz citām pilsētām un internetveikals. Ne Tallinā, ne Viļņā līdzīgu kafējnīcu neesot – arī tur varētu pārvērties biznesa iespējas. Lietuvā šī problēma netiek aktualizēta un šīs slimības diagnosticēšana nav attīstīta tik augstā līmenī kā Latvijā.

Tikko ir pabeigts pirmais posms pie mājaslapas izstrādes, ko realizēja Sabīnes vīrs Ivo Ezeriņš. Protams, vēl daudz kas darāms, bet pirmā vizualizācija ir tapusi, un pamatinformācija par mums ir atrodama. Jāturpina darbs pie mājaslapas angļu un krievu valodas versijas, jāpapildina produktu klāsta atspoguļojums un jārada iespēja iegādāties mūsu produktus mājaslapā.

Tā kā mūsu produkts ir specifisks, mums jāgarantē sava produkta drošība. Pagāja ļoti ilgs laiks, kamēr atradām piemērotas izejvielas. Lai būtu pilnīgi drošas par glutēna neesamību produktos, katram produktam (sieram, pienam, krējumam utt.) prasām analīzes, kas apliecina, ka produkts tiešām nesatur glutēnu. Diemžēl maziem uzņēmumiem nav savas laboratorijas, kas to varētu apliecināt, tāpēc visbiežāk ir

minēts, ka produkts var saturēt glutēnu, riekstus u. tml., lai gan teorētiski šāda iespējamība ir maza. Bieži vien glutēns produktā var nonākt ar miltu putekļiem, pa gaisu, tādēļ mēs savā kafējnīcā neļaujam ienest produktus, kuri saturētu glutēnu. Arī darbiniekiem tas ir stingri noteikts.

Lielākais nākotnes plāns ir saņemt sertifikātu mūsu produktiem, kas ļautu lietot starptautisko bezglutēna produktu simbolu ar pārsvītrotu vārpu. Pašreiz biedrība “Dzīve bez glutēna” pie tā cītīgi strādā, jo sertifikāciju var veikt Vācijā, kas ir ļoti dārgi.

Produktu klāstu nemitīgi papildinām. Ik dienas konditorejas plauktos ir tikai daļa no produktiem, ko gatavojam, sortimentu mainām pēc sajūtām. Pirmdienas mums ir noteiktas par pankūku dienām. Protams, galvenās lietas ir pieejamas visu laiku – tie ir pīrāgi, cepumi, picas, bulciņas, maize, kūksiņi. Sestdienās piedāvājam kūkas, jo tad cilvēki vairāk nāk pamieļoties kafējnīcā. Ir iespēja arī pasūtīt vai rezervēt produktus, un to arī daudzi izmanto. Mūsu lielākais pasūtījums, ar ko lepojamies, ir s!k! Dzintra jubilejas kūka aptuveni 200 cilvēkiem. Cerams, ka tā sanāks lieliska! Mēs pat nezinām, vai kādai korporācijai uz jubilejas balli ir bijusi pašcepta kūka? Vasarā sortimentu papildināsim ar bezglutēna čipsiem, alu un saldējumu. Mums būs izcili saldējuma kokteiļi! Reālu tiešo konkurentu mums pašreiz nav. Bezglutēna produktus piedāvā arī svaigēšanas restorāns “Raw Garden”, bet tie ir atšķirīgi no tradicionālajiem našķiem – pīrādziņus tur nevar nopirkt. Arī konditorejā “Arbooz” var atrast našķus no mandeļu, nevis kviešu miltiem. Tie gan ir ļoti dārgi, ko ikdienā ne vienmēr var atļauties. Arī “Muffins and More” cep bezglutēna kūksiņus. Taču nav garantijas, ka bezglutēna produktu gatavošana notiek atsevišķā virtuvē un citos traukos, nevis tajos, kur tiek cepti glutēnu saturoši produkti. Šai gadījumā arī pastāv risks, ka glutēns var produktā nonākt pa gaisu ar miltu putekļiem. Ir zināms, ka pēdējā “Altum” konkursa “Lec biznesā!” iesaukumā ir projekts “Bezglutēna produktu ražošana”. Cik saprotam, šie cilvēki plāno cept kūkas lielos apjomos, līdzīgi kā “Staburadze”. Ir dzirdēts par plāniem atvērt bezglutēna pelmeņu un pankūku ražotni. Laiks rādīs, kā viņiem izdosies un vai tas ietekmēs mūsu biznesu. Turklāt neliela konkurence ir veselīga un neļauj apstāties pie sasniegtā. Strādājam jau ceturto mēnesi. Varam teikt tikai vienu: tas bija tā vērts! Par klientu skaitu nesūdzamies, nāk arī ārzemnieki. Ir daudz pastāvīgo klientu. Ļoti palīdzēja publikācijas “TvNet” un “Dienas Biznesā”. Mums tādā ziņā ir veicies, jo esam tik unikāli, ka visi paši izrāda iniciatīvu un vēlas par mums rakstīt. Reklāmai ir salīdzinoši maz līdzekļu iztērēts. Vairāk ieguldām mārketinga materiālos, kas uzrunā tūristus. Lai informētu vietējo publiku, sadarbojamies ar biedrību “Dzīve bez glutēna” un Celiakijas atbalsta biedrību.

Nobeigumā vēlamies pateikt paldies visiem, kuri mums palīdzēja būt tur, kur mēs šobrīd esam!”

ATVADU VĀRDI SPĒKA VĪRAM

Šis gads ir paspējis pret Latviju būt īpaši skarbs, mūžības ceļos aizvedot īpaši daudz latvju ar lielo burtu. Tagad no mākoņa malas uz mums raugās gan brīnišķīgā aktrise Vera Singajevska, gan simtgadniece, latviešu bērnu grāmatu tēlu radītāja Margarita Stāraste, gan unikālās balss īpašnieks Niks Matvejevs, gan latviešu glezniecības vecmeistars Edgars Vinters. Taču mani visdziļāk skāra kāda diža, cēla un sirdsgudra vīra aiziešana. Tas ir Dainis Stalts. Kad saņēmu ziņu par to, ka Dainis radis mieru, pēkšņi sapratu, ka mēs, latvieši, dzīvē izniekojam ļoti daudz laika, baidoties pateikt kādam cilvēkam, cik viņš mums ir nozīmīgs.

Daini, saku to tagad! Tu esi atstājis arī manā dzīvē neizdzēšamas pēdas!

Pirmoreiz sastapos ar Daiņa atsaucību vēl vidusskolas gados – 1987. gadā Valmierā. Toreiz pavasarī skolā tika rīkots uzvedumu konkurss, kurā katrai klasei bija jāpiedalās ar kādu priekšnesumu. Tā kā mūsu notikumu centrā diendienā bija Gauja, nolēmām, ka gatavosim stāstu ar dziesmām par Gauju. Meklējot kaut ko interesantu, kādā vecā grāmatā uzdūros dziesmai “Pulcējaties, latvju dēli” – vārdi bija, meldīja gan ne. Vaicāju tēvam, kuram mūžam azotē bija visādas nedzirdētas dziesmas no Mākslas akadēmijas laikiem, bet šo viņš arī nezināja. Taču kā vecā anekdotē – es zinu, kurš zina to, kas zina. Tā nu mans tēvs zvanīja no Valmieras savam kursa biedram uz Mazsalacu, kurš zvanīja savam kursa biedram, kas, viņa vārdiem runājot, “briesmīgi dziļi ir dziesmu lietās”, uz Rīgu. Šis kursa biedra kursa biedrs izrādījās Dainis Stalts. Tā nu “Pulcējaties, latvju dēli” pa tālruņa vadiem ceļoja no Rīgas uz Mazsalacu, tad no Mazsalacas pie mana tēva uz Valmieru, tad tētis man pie klavierēm dziedāja, es pierakstīju notis, un pēc nedēļas 1987. gadā Valmieras 5. vidusskolas 9.a klase no skolas skatuves aicināja savus skolas biedrus: “Pulcējaties, latvju dēli, pulcējaties Gaujmalā...”

Nākamā tikšanās ar Staltu ģimeni iekrita pēc gada Rīgā, kad ar koklētāju ansambli devos uz pirmo folkloras festivālu “Baltica 88”. No šīs nedēļas man atmiņā palikuši divi spilgti iespaidi. Vissdzīvākās ir atmiņas par lielo vīru, kurš soli soli ar sievu, tērpušies krāšņos tautas tērpos, ar sarkanbaltsarkano karogu rokās, vienmēr bija notikumu centrā. Un, kur viņi gāja, tur ļaudis pašķīrās. Otrās atmiņas ir par svētku pasākumiem Siguldā, Dainu kalnā. Todien folkloristi, gatavojoties koncertiem pēcpusdienā, Dainu kalnā pulcējās jau no rīta puses, taču debesis pamazām satumsa un pusdienlaikā bija nomācies tik ļoti, ka jau gatavojamies izmīrkt līdz pēdējai vīlei lietussgāzē. Un tad parādījās “Skandinieki” ar Daini un Helmī

priekšgalā. Daiņa balss skanēja pa visu Dainu kalnu: “Kāpēc tik drūms noskaņojums? Vai tad mēs tagad no lietūs nobīsimies?”

Dzīsim prom! Mēs taču kopā to varam!” Un no Dainu kalna pret pelēkajām debesīm kāpa dziesma: “Spīguļo, saulīt, spīguļo! Spīguļo, saulīt, spīguļo, spīguļo!” Arvien skaļāk, skaļāk un pārliecinošāk! Ticiet vai ne, bet no biezās, pelēkās mākoņu segas sāka spraukties laukā saules stari, un mākoņi virs mūsu galvām atkāpās, atklājot skatam dzidras debesis un spožu sauli. Visa koncerta laikā nenopīlēja ne lāsīte.

Vēlreiz ar Daini tikos klātienē daudz tuvāk jau darba dzīvē, kad Brīvdabas muzejā nokļuvi uz Staltu pāra rīkotajiem folkloras kursiem. Toreiz mana vērtīgākā atziņa un mācība bija viedie vārdi, ka mēs nepamanām pērles savā tuvumā, nevaram iedomāties, ka vecmāmiņu dziedātās dziesmas, stāstītie stāsti un mācītās rotaļas ir jāpieraksta, lai nepazūd. LAI NEPAZŪD!!! Pēdējā mana tikšanās ar Daini bija pirms gada Vecrīgā, kad pēc sasveicināšanās viņš pateica vārdus, kas droši vien ir ne vien lielākā atzinība, bet arī milzīga atbildība par saviem darbiem nākotnē: “Ak, Tu esi tā! Tagad zināšu, kuru aicināt, kad būs izlūkos jāiet!”

Viegli pieskārieni viena cilvēka dzīvei, daži teikumi, bet kāds tiem spēks!

Paldies, Daini, par to! Paldies par Austras koku, kuru esi iestādījis latvju sirdīs! Un mums dzīvot tā, lai Tevis mesto laipu var godam laipot arī mūsu bērnu bērni!

ILGVARS SPILNERS

Dzimis 1925. gada 12. aprīlī Drabešu pagastā, Cēsu apriņķī. Tomēr pats sevi uzskatījis par Rīgas zēnu. Mācījies Rīgas 1. ģimnāzijā. Bēgot no padomju okupācijas, Ilgvars Latviju pameta un nonāca Vācijā. Vācijā Ilgvars uzsāka studijas augstskolā – Erlangenē universitātē – tomēr pirmo bakalaura grādu 1953. gadā ieguva – ķīmijā – ieguva ASV Bostonas universitātē. Vēlāk Ilgvars, turpinot apgūt zinības ķīmijas laukā, Pitsburgā 1961. gadā ieguva doktora grādu. Ilgvars Spilners specializējās organiskās ķīmijas sintēzē, organometāliskā ķīmijā, jaunu analītisko metožu attīstīšanā, naftas produktu izpētē un attīstīšanā.

Darba gaitas mūsu nu jau mūžībā aizgājušais filistrs uzsāka Melona institūtā Pitsburgā. Tomēr viņa profesionālā un reizē arī zinātniskā darbība vēlāk uz trīsdesmit gadiem saistījies ar uzņēmumā „Gulf Oil Co” – vienā no pasaules lielākajiem naftas kompānijām 20. gadsimtā. Pēc atzīstami ilgās zinātniskās darbības šajā uzņēmumā (pētīja kā samazināt sārņus automašīnu izplūdes gāzēs) Ilgvars Spilners pensionējās un kopš 1984. gada pievērsās žurnālistikai – kļuva par trimdas latviešu lielākā un nopietnākā laikraksta „Laiks” (iznāca 10 000 eksemplāru metienā) galveno redaktoru.

Ilgvars ir autors vairākiem zinātniskiem rakstiem. Viņš arī ieguvis vairākas patentes dažādās ķīmijas nozarēs.

Ilgvars Spilners 1972. gadā tika ievēlēts par „Pasaules brīvo latviešu apvienības” – ārzemju latviešu centrālo organizāciju augstākās pārstāvības, kura izveidojās piecdesmitajos gados, lai sekmētu Latvijas atbrīvošanu, latviešu kultūras saglabāšanu, trimdas latviešu sadarbības veicināšanu – priekšsēdētāju. Šo amatu viņš saglabāja sešus gadus – līdz 1978. gadam. Pildot apvienības priekšsēdētāja pienākumus, apmeklējis un iepazīsinis trimdas latviešus visā pasaulē.

Ilgvars aktīvi darbojies arī Amerikas Latviešu Apvienības (centrālā organizācija, kura šobrīd apvieno ap 100 000 ASV latviešus), kurā 1969. gadā ievēlēts par vicepriekšsēdi, bet 1973. un 1974. gadā par priekšsēdētāju. Ilgvars Spilners bijis arī Latviešu republikāņu apvienības priekšsēdētāja vietnieks. Vadījis latviešu delegācijas uz starptautiskām cilvēktiesību konferencēm, piemēram, 1981. gadā uz

Madridi. Ilgvars Spilners bija aktīvs Pitsburgas latviešu sabiedriskās dzīves organizators. Bija Pitsburgas latviešu biedrības valdes loceklis un biedrības vadītājs, kā arī Pitsburgas latviešu luterāņu draudzes vadītājs. Vairāk kārt piedalījies 2x2 un 3x3 nometnēs kā politisko un sabiedrisko aktivitāšu vadītājs. Bijis vairāku profesionālu organizāciju biedrs.

Ilgvars Spilners latviešu studentu korporācijā Fraternitas Vanenica uzņemts 1957. gada 24. maijā Ņujorkā. Krāsas Ilgvaram piešķirtas 1958. gada 21. jūnijā. Krāsu tēvs – Roberts Rozenbergs, Krāsu māte – Francis Krečko, Groša – Pēteris Māliņš. Mūža oldermanis – Vladislavs Vanaģelis. Korporācijā no 1983./1984. – 1988./1989. akadēmiskajā mācību gadā pildījis magister literarum pienākumus.

Viens no trimdas organizāciju līderiem – 1989. gada „Padomju Jaunatne”. Ilgvaram Spilneram piešķirta Daugavas Vanagu zelta nozīme.

Precējies – sieva Aija Dūka. Ar to apprecējās vēl būdams Vācijā. Abi kopā arī Bostonā studējuši. Meitas – Kristīne un Baiba. Visas iestājušās studenšu korporācijā „Staburadze”.

Aktīvs neatkarīgas Latvijas un demokrātiskas valsts pārvaldes iekārtas atbalstītājs. Pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas laikrakstā „Laiks” aktīvi rakstījis par notikumiem Latvijā, šādā veidā veicinot izpratni par notikumiem Latvijā visā pasaulē esošos tautiešus. Ilgvars bija arī Latvijas Nacionālās operas ģildes ASV biedrs. Ģilde pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas aktīvi iesaistījās operas darbības veicināšanā – ziedoja līdzekļus ēkas atjaunošanai un mākslinieciskās kvalitātes uzlabošanai.

S!K! VARAVĪKSNE GODA FIL! VERA ABOLIŅA – SINGAJEVSKA (1923-2014)

Autore: t! Laima Matuzāle 34.atj. c.

G!fil! Vera Āboliņa-Singajevska 2007.gada pavasarī.

Par mūsu goda filistri kā aktrisi un ievērojamu Latvijas kultūras darbinieci Veru Āboliņu Singajevsku ir sarakstītas grāmatas, publicēti neskaitāmi raksti presē, bijušas intervijas radio un televīzijā. Šoreiz mēs vēlamies atspoguļot mazliet personīgas atmiņas no dažādu paaudžu varavīksnēm.

„Manas atmiņas ir jau no agras bērnības. Mammai Skaidrītei Avenai bija draudzene Ludmila Poroikova. Tobrīd nezināju, ka viņas saista studenšu korporācija Varavīksne. Draudzenes māsa Vera Singajevska bija iemīļota aktrise

1939.g. rudenī. No kreisās: 1. Ludmila Singajevska (vēlāk Poroikova), 4. (centrā) Skaidrīte Avena.

Jaunatnes teātrī, kuru mēs – Rīgas 6. vidusskolas skolnieki regulāri apmeklējām. Arī manam tēvam – Drāmas teātra aktierim Harijam Avenam vairākās radio lugās sanāca ar Veriņu kopā strādāt. Īpaši tuvs man un vēlāk mani bērniem un mazbērniem kļuva iestudējums „Sniegbaltītes skola”,

kur tētis bija Sala vectēvs un Veriņa - vilcēns. Biju lepna, ka personīgi pazīstu šo jauko aktrisi. Viņa augusi arī manā dzimtā Grīziņkalna pakājē un bieži viesojās mūsu skolā – sirsnīga, asprātīga.

1980to gadu beigās sākās Atmoda, bet manas mātes vairs nebija. Viņas draudzenes meklēja meitas un krustmeitas

1961.g. brāļa izlaidumā. No labās: Vera Singajevska, Marta Kalniņa (s!k! Gaujmaliete), Skaidrīte Avena (s!k! Varavīksne), Āris Avens, Anda Avena (vēlāk Ozola).

Varavīksnes atjaunošanai. Tad satikos atkal ar Ludmilu Poroikovu. Pirmajās mūsu bērnu un mazbērnu Ziemassvētku eglītēs, rotaļas vadīja Vera Singajevska. Nolēmām viņu aicināt par goda filistri. Nebijām vilušās. Viņa ļoti nopietni pieņēma šo godu. Māksliniecei rūpēja mūsu meiteņu stāja, attieksme pret dzīvi un dziesmu mīlestība.”
fil! Anda Ozola 1.atj. c.

„Kā korporācijas pārstāve Veru Singajevsku iepazīnu caur mūsu zelta filistri Ludmilu Poroikovu (viņas māsu). Ar Ludmilu runājām arī par teātri, par Singu un Tālvaldi Āboliņu, kā arī Gundaru Āboliņu. Sarunās bija tāda dievišķa bijība, cieņa pret tiem, kas ar savu talantu sniedz ikvienam kādu dvēseles pārdzīvojumu.

Man personiski V.Singajevska vairāk asociējas ar mazo Katrīnu P.Putniņu „Gaidīšanas svētkos”. Ikreiz, kad tikāmies ar viņu – jubilejas reizēs Muzikālajā teātrī, grāmatas izdošanas reizē un jubilejā Jaunajā Rīgas teātrī –, no viņas plūda tā īpašā nesavtības aura, kura spilgti tika atklāta Katrīnas tēlā. Ikreiz viņa bija lepna par to, ka pieder mūsu varavīkšņu saimei.

Atceros reizi, kad man kā meitenei viņa bija jāsagaida kā viesņa kādā no s!k! Varavīksne svētku pasākumiem, no viņas staroja tāds īpašs mīlums, cieņa pret ikvienu, kas runāja ar viņu. Tādu pašu rūpi viņa izrādīja par ikvienu no mums, kad jubileju vai cita pasākuma reizē bijām viņas viesi. Laikam vārdu ir par maz un tik neizteiksmīgi, lai izteiktu mūsu goda filistres Veras Singajevskas sniegto mīlestību, cieņu, dvēseliskumu. Viņa bija mūsu kultūras laikmeta cilvēks ar Lielo burtu.”

G!fil! Vera Āboliņa-Singajevska (2. rindā 4. no labās) varavīkšņu vidū 2002.gada 25.novembrī LU Lielajā Aulā.

„To, ka latviešu bērniem ir pašiem savs vienīgais un īstais Vinnijs Pūks – vecais, mīlais lācis, Karlsons, kas dzīvo uz jumta un palaidnīgie zaķēni Pauks un Šmauks, zina katrs bērns, kurš šos stāstu varoņus iepazīnis un iemīlojis, klausoties radio uzvedumus. Un nemaz nav būtiski, cik šiem bērniem tagad gadu – 8 vai tūlīt jau apaļi 80, jo šis Pūks būs Pūks visos vecumos. Tāpat arī es savu bērnību bez šī Vinnija Pūka un Karlsona nevaru iedomāties un par to jāpateicas neatkārtojamās balss īpašniecei, izcilajai latviešu aktrisei Verei Āboliņai Singajevskai jeb mūsu Singai, kā mēs korporācijā Varavīksne mēdzām viņu mīļi saukt.

Jā, Varavīksnēm ir bijusi tā unikālā iespēja un gods iepazīt Vinniju Pūku un Karlsonu īsti un patiesi – tā kā nevienam citam -

personīgi. Kopā pavadīti daudzi neaizmirstami draudzības gadi, bet pēdējā laikā Varavīksnes jaunākai paaudzei bijusi iespēja goda filistri sastapt un iepazīt, dodoties ciemos. Tā ik gadu, laikā starp Ziemassvētkiem un Jauno gadu un tad atkal pavasarī ap vizbulīšu ziedēšanu, Varavīkšņu meitenes, tautietes un filistres dodas viesos pie mūsu goda filistres Veras Singajevskas, lai nestu mīlus vizbulīšu pušķu sveicienus dzimšanas dienā, apraudzītu, kopīgi uzdziedātu, pārrunātu visu aktuālo konventa dzīvē un Latvijas kultūrā un, protams, hokejā, pakavētos goda filistres un aktrises atmiņu stāstos no viņas jaunības laikiem.

Šīs apciemojuma reizes vienmēr mums ir bijušas ļoti īpašas un nozīmīgas, jo mēs zinām, ka mūs gaida. Mūs gaidīja brīnišķīga dāma, patiesi sirsnīga un cilvēcīga, dzirkstoša, humora pilna, harizmātiska personība, kā jau aktrise – apveltīta ar izcili atmiņu un runas dāvanām un vienmēr īpašā, sev vien raksturīgā manierē prata atraisīt ar mūs, savus jaunos viesus, kas reizēm bija pat diezgan satraukušies, dodoties ciemos pie tik slavenas aktrises un Latvijā godātas personības.

2013.gada 28.aprīlī g!fil! Veras Āboliņas - Singajevskas 90 gadu jubilejā. No labās: t! Laima Matuzāle, fil! Lelde Neimane, t! Ilze Melgalve, g!fil! Vera Āboliņa - Singajevska, m! Agnija Bikaviņa, m! Anta Kudliška.

Bet šopavasār mēs viesos nedosimies un ne arī citu pavasari, vairs ne. Bet tāpat kā turam godā savas krāsas, mūžīgi turēsim godā piemiņu par mūsu goda filistri, mūsu Singu. Un mantojums, kas mūsu tautai atstāts, nekur nezudīs, jo tāpat Karlsons turpinās lidot un Vinnijs Pūks septiņjūdžu mežā gaidīs mūs ciemos. Tāpēc es neatvados...”

FIL! VELTA OZOLIŅA DZIM. BĒRŽIŅA ATRAITNE SILIŅA 20.C.

Fil! Velta Ozoliņa dzim. Bērziņa atraitne Siliņa 20.c.

S.k! Imeria 20. coetus fil! Velta Ozoliņa, dzimusi Bērziņa, atraitne Siliņa aizgāja mūžībā 2014. gada 16. aprīlī, tikai dažas dienas pirms savas 101. dzimšanas dienas, klusi, bez mokām. Šūpulis viņai kārts Rīgā, 20. aprīlī, 1913. gadā. Tur pāiet bērnības gadi, līdz Velta iestājas Latvijas universitātes lauksaimniecības fakultātē. Tai pašā laikā viņa pievienojas studenšu korporācijai Imeria kā 20. coetus meitene. Fakultātē Velta sastop savu nākamo vīru un drīz izveidojas ģimenes dzīve kuru pārtrauc otrais pasaules karš. Kā daudzas citas latviešu ģimenes, tā arī Siliņu ģimene tiek saskaldīta. Velta, ar divus gadus veco dēlu Intu dodas bēgļu gaitās. Tikai pēc kara viņa uzzin, ka vīrs gājis bojā izsūtījumā Padomju savienībā.

Seko pēckara dzīve Vācijas bēgļu nometnēs līdz rodas galvotāji dzīvei Amerikas savienotajās valstīs, Artura Silvera ģimene. Velta pati vēlāk stāstīja, ka šo galvojumu viņai izkārtējusi viņas brālēna, mūsu vēlākā goda filistra prof. Pētera Lejiņa, dzīves biedre Nora. Bet ar visu to sākuma gadi -- bez valodas zināšanām un ar mazu bērnu pie rokas nenākas viegli. Sākumā jāstrādā grūts, fizisks darbs. Bet ar laiku Velta kļūst par Amerikas ebreju kopienas žurnāla „National Jewish Monthly” apgrozības departamenta vadītāju. Un 1966. gadā viņa atkal slēdz mūža derību, šoreiz ar Bruno Ozoliņa kungu.

Un atkal seko trieciens. 1966. gadā, negaidīti, ar sirds lēkmi, mūžībā aiziet laulātais draugs. Bet 1977. gadā hanafi musulmaņi iebrūk trīs vietās ASV galvas pilsētā. Viena no tām ir starptautiskais ebreju *B'nai B'rith* organizācijas galvenais birojs kur strādā fil! Velta Ozoliņa. Stingrā, mašīnpistoļu un durkļu bruņotu vīru, uzraudzībā viņa un ap 100 citu gūstekņu pavada 39 stundas līdz trīs musulmaņu zemju vēstniekiem izdodas teroristus pārliecināt padoties. Šai gadījumā bojā iet viens cilvēks, divi sašauti, dučiem ievainoto, bet, kā raksta ebreju žurnāls, visi tiek terorizēti. Bet, lai kādu traumu viņa sevī varbūt pārdzīvoja, uz āru tas izpaužas ar viņai raksturīgo humoru. Jautāta, vai viņai nebija bailes, viņas atbilde bija, „Ko tad viņi padarījis -- nogalinās grūtāk bija, kad bija jālūdzās, lai tiktu uz labierīcībām.”

Pēc pensionēšanās 1978. gadā Velta dzīvoja īres namā, netālu no Vašingtonas katedrāles. Kamēr vēl acu gaisma to atļāva, viņa gatavoja skaistus gobelēnus, tepīkus un spilvendrānas radiem un draugiem.

Cikvien spēki viņai atļāva viņa ņēma aktīvu dalību korporāciju dzīvē. 1955. gada janvārī fil! Velta Ozoliņa un septiņas citas, dažādu konventu locekles, nonākušas tālu no savas dzimtās zemes, spiestas strādāt vienkāršus darbus, tomēr apzinājās, ka Latvijas universitātē gūtais viņām nekad nav atņemams. Šo atziņu viņas apņēmās dot tālāk. Tai vakarā tapa Vašingtonas studenšu korporāciju kopa, kas pastāv vēl šodien.

Tāpat, 1958. gadā Velta bija viena no studenšu korporācijas Imeria Vašingtonas kopas dibinātājām. Bet jau pirms tam viņa mēroja tālu ceļu, lai tiktos ar imerietēm citur, galvenāmkārtām Ņujorkā. Brūn-zil-zelta krāsas fil! Veltai Ozoliņai nebija tikai svētkos uzliekama rota vai paslēpjamas somiņā. Savas korporācijas krāsas viņa ar lielu nodošanos un brīnišķīgu humora pieskaņu valkāja ikdienas savā sirdī.

Fil! Veltu Ozoliņu mīļā piemiņā patur dēls Ints Siliņš, kas bija Amerikas Savienoto valstu pirmais vēstnieks Latvijā pēc brīvvalsts atjaunošanas un viņa dzīves biedre Elizabete kuru Velta ļoti iemīlēja, kā arī Veltas lepnums mazdēls, profesors Nicholas Siliņš, kas patlaban pasniedz filozofiju augstskolā Singapurā. Un protams, ikviena imeriete, kā arī tās citu korporāciju locekles kuras Veltas dzīve skāra.

Ģimenes un Vašingtona imeriešu lokā fil! Veltu Ozoliņu guldījām zemes klēpī Vašingtonas Rock Creek kapos, 2014. g. 24. aprīlī.

FIL! ELFA FOLDI-OZOLIŅŠ, 33.C.

(1935. 13. XII – 2012. 23. XII)

Elfa dzimusi Rīgā, Latvijā, 1935. gada 13. decembrī. Tēvs – zvērināts advokāts Ādolfs Ozoliņš, ventonus, māte – Lilija Ozoliņš, gleznotāja. Elfai ir 11 gadus vecāks brālis – Elmārs. Ziemas mēnešos ģimene dzīvo Rīgā, bet vasaras māte ar bērniem pavada vasarnīcā Jūrmalā. Kad sākas Otrais pasaules karš un 1940. gadā sarkanarmija atstāj Latviju, Elfas tēvs uzzina, ka ģimenei ir draudējusi izsūtīšana spaidu darbos. Māte kopā ar 8 gadus veco Elfu dodas trimdā uz Vāciju, bet tēvs un brālis paliek cīnīties par Latvijas brīvību. Elfa atceras, ka stāvējusi uz kuģa klāja, dziedājusi līdz ar citiem "Dievs, svētī Latviju" un, kuģitim attālinoties no Rīgas ostas, vērojusi, kā deg pilsēta.

Vācijā pirmā dzīves vieta ir Tīringenes apgabalā, bet, kad, tuvojoties kara beigām, kļūst zināms, ka krievi okupēs Tīringeni, māte ar meitu uz vaļējas municijas vilciena platformas brauc uz nezināmu mērķi rietumu virzienā. Sāk dibināties bēgļu nometnes, un uz dažiem mēnešiem par abu mājvietu kļūst Vircburgas latviešu nometne Bavārijā. Tad māte saņem ziņu no Sarkanā Krusta, ka Ziemeļvācijā, angļu zonā, gūstekņu nometnē atrodas viņas dēls Elmārs. Tā Elfa ar māti vēlreiz dodas ceļā, šoreiz uz Oldenburgu, Omštedes nometni. Sarkanā Krusta ziņas tomēr izrādās nepatiesas, jo gūstekņu nometnē atrodas Elfas tēvs, nevis brālis. Vēlāk ģimene uzzina, ka brālis ir saņemts krievu gūstā un izsūtīts uz Sibīriju.

Elfai sākas seši nometnes gadi, kuros viņa pabeidz pamatskolu, piedalās gaidās un lielgaidās, spēlē volejbolu, dejo tautas dejas un mācās baletu, dzied un deklamē dzeju. Pedējo aktivitāti viņa dara ne ar sevišķi lielu sajūsmu, jo, kad citi jaunieši pavada brīvo laiku izklaidējoties, viņai jāmacās "no galvas un ar izteiksmi" vēl viens jauns dzejolis kādam nometnes sarīkojumam.

Tā kā vairākums iedzīvotāju ir izceļojuši uz ārzemēm, nometnes skolas 1950. gadā slēdz, bet Elfas tēvs vēl grib palikt "tuvāk Latvijai" un sagaidīt brīnumu, ka Latvija vēlreiz kļūs brīva. Tā pirmo vidusskolas klasi Elfa pabeidz vācu meiteņu skolā.

Drīz likvidējas arī pati Omštedes bēgļu nometne, un, redzot, ka Latvijas statuss nemainās, tēvs negribot piekrīt izceļot uz ārzemēm. Elfas mātei Čikāgā dzīvo māsiņa, un tā garantē ģimenes uzturēšanos ASV.

Ir 1951. gads, un sākas jauns posms Elfas dzīvē. Čikāgā Elfa pabeidz vidusskolu, bet 1960. gadā absolvē Ilinoisas universitāti, iegūstot bakalaura grādu arhitektūrā. Pēc valsts eksāmenu nolikšanas, Elfa kļūst pilntiesīga arhitekta un septiņdesmitajos gados izveido pati savu arhitektu biroju. 1961. gadā Elfa apprecas ar savu kolēģi – ungāru arhitektu Laslo Foldi. Pēc četriem laulības gadiem piedzimst meitiņa Vita (Vita Foldi Levar, 90.c.). Laulībai izīstot, Elfa savu biroju slēdz un strādā dažādos arhitektu birosos pie lielceltņu plānošanas. 1996. gadā viņa pensionējas. Pēc tam vēl 10 gadus Vita strādā, mācot zīmēšanu un gleznošanu, bet, veselībai pasliktinoties, pensionējas otrreiz.

Elfai mīļa bija māksla, klasiskā mūzika, balets un ceļošana, bet vistuvākā sirdij s!k! Imeria, kurai Elfa atdeva lielu daļu savas dzīves, būdama gan G!sen! (globālā seniore), gan I!Z! (Imerias ziņas) redaktrise, gan arī pildot kopas amatus. Elfa aizgāja mūžībā 2012. gada 23. decembrī Milvokos.

FIL! JĒKABS OLGERTS TRUŠIŅŠ, 1994-I (27.11.1924.-08.01.2014)

Dieva mierā 89 gadu vecumā aizgājis mūsu korporācijas loceklis zinātnieks – arhitektūras habilitētais doktors, izglītības darbinieks – Rīgas Tehniskās universitātes Arhitektūras fakultātes profesors, karavīrs, fil! Jēkabs Oļģerts Trušiņš, arch. 1994–I, 97. coetus, dzimis 1924. gada 27. novembrī Daugavpilī – miris 2014. gada 8. janvārī, Rīgā.

Fraternitas Metropolitana rindās Jēkabs Oļģerts Trušiņš uzņēmts 1994. gada 1. semestrī un krāsu tēvs bija fil! Artūrs Reinfelds.

Jēkabs Oļģerts Trušiņš dzimis 1924. gada 27. novembrī Daugavpilī, kur pāiet viņa bērnība un skolas gadi, kā arī aktīva darbība skautu organizācijā.

Latvijas okupācija 1940. gada 17. jūnijā un sarkanā terora akcijas izraisa latviešu jaunatnes pretestības kustību, kurā piedalās arī sešpadsmitgadīgais ģimnāzists Jēkabs. Tiek arestēti 15 viņa skolas biedri, no kuriem pēc kara tikai divi atgriezās dzimtenē.

1941. gada rudenī Jēkabs mācās Jelgavā Hercoga Pētera ģimnāzijā, bet 1942. gada martā pārceļas uz Rīgu, kur turpina mācības Rīgas 4. ģimnāzijā. Tur viņš iesaistās nelegālā patriotiskā organizācijā „Latvijas Nacionālistu Savienība”, kuras mērķis ir Latvijas neatkarības atjaunošana. Jūnijā viņu arestē Gestapo un ievieto Salaspils koncentrācijas nometnē. Pēc gada viņu atbrīvo un iesauc Latviešu leģionā, kur viņš kā artilērijas priekšējais novērotājs tiek divas reizes ievainots. 1944. gada jūlijā pie Latvijas robežas Zilupes tuvumā ar savu varonīgo rīcību veicināja bīstama frontes pārrāvuma likvidāciju, par ko apbalvots ar Dzelzs krusta ordeni. Kara beigās viņš sagaida Vācijā pie Dancigas un, izvairoties no gūsta, atgriežas Latvijā.

1945. gada rudenī Latvijā atgriezās kā Kārlis Lapiņš un slēpjot savu īsto identitāti ar šādu vārdu, uzvārdu 1946. gadā uzsāk studijas Latvijas Valsts universitātē Arhitektūras fakultātē, kur Jēkaba skolotāji bija mūsu korporācijas filistri profesors Ernests Štālbergs un docents Artūrs Reinfelds.

1951. gada februārī nāca arests, čēkas pagrabi, Centrālcietums, jau otro reizi viņa dzīvē, „troikas” piešķirtie 10 gadi un ilgs ceļš restotā vagonā un Jeņisejas baržā uz Tālajiem Ziemeļiem – Gulaga sevišķi stingrā režīma nometni, kur ieslodzītie kala un raka būvbedres mūžīgajā sasalumā, lai uzceltu Noriļskas pilsētu. No 1952. gada viņš strādā par arhitektu projektēšanas organizācijas filiālē, kas atradās „zonā” aiz dzeloņdrātim. Šajā darbā viņš turpina strādāt arī pēc atbrīvošanas no ieslodzījuma 1956. gadā, projektējot daudzas dzīvojamās un sabiedriskās ēkas. Strādājis no 1952. – 1966. gadam Noriļskas metalurģiskajā kombinātā, projektēšanas kantorī, arhitekts, vecākais arhitekts, inženieris.

Nozīmīgākie projekti:

- 1953. g. Mūzikas skola ar koncertzāli 300 vietām Noriļskā;
- 1954. g. Kvartāla Nr. 29 apbūve Noriļskā;

- 1956. g. Platekrāna kinoteātris ar 1200 vietām Noriļskā;
- 1958. g. Profilaktorijs ar 800 vietām Noriļskā;
- 1961. g. Bērnu dārzs ar 280 vietām un peldbaseinu Noriļskā;
- 1962. g. Izpildu komitejas ēka Noriļskā;
- 1963. g. Eksperimentālais dzīvojamais komplekss 1000 iedzīvotājiem;
- 1964. g. Eksperimentālais bērnu dārzs ar iekšējo pagalmu;
- 1965. g. Dzīvojamais komplekss;
- 1966. g. Ginekoloģiskais korpuss Noriļskā.

Pie vienas no tām – mūzikas koledžas ar koncertzāli – nesen piestiprināta piemiņas plāksne projekta autoriem - latviešiem: arhitektam J. Trušiņam un inženierim L. Francmanim. Lielu atzinību guva eksperimentālā dzīvojamā kompleksa „Sņežnogorsk” projekts, kas tika eksponēts EXPO-67 Monreālā. Gatavojis konkursa projektus 1963. gadā Mikrorajona Nr.2/3 un pilsētas centra apbūve Noriļskā un 1965. gadā Noriļskas pilsētas Dienvidrietumu rajona apbūve. Publicējis grāmatu 1965. gadā „Eksperimentālais dzīvojamā kompleksa projekts Noriļskā”.

1966. gadā viņš pāriet zinātniskā darbā un vada Tālo Ziemeļu apdzīvoto vietu attīstības sektoru, izstrādā zinātņu kandidāta disertāciju un sekmīgi to aizstāv 1971. gadā Vladivostokā. Strādā no 1967. – 1971. gada Tālo Ziemeļu mazo dzīvojamo kompleksu sektora vadītāju.

Pēc zinātniskā grāda iegūšanas J. Trušiņam piedāvā zinātnisku darbu Krimā, kur viņš 10 gadus vada pētījumus un izstrādā priekšlikumus, kā attīstīt Krimas pilsētas un kūrortus. Viņa vadībā izstrādāta tūrisma un rekreācijas attīstības shēma, kā arī kompleksā mērķprogramma „Kūrorts”. Šo zinātnisko darbu rezultāti tika publicēti daudzos žurnālos un rakstu krājumos. No 1972. – 1982. gada Kūrortu kompleksu arhitektūras un plānošanas sektora vadītājs, pilsēt būvniecības sistēmu nodaļas vadītājs Krimā.

1982. gadā Jēkabs ar ģimeni atgriežas Rīgā un no 1983. gada turpina zinātnisko darbu Latvijas celtniecības zinātniskās pētniecības institūtā, kā vecākais zinātniskais līdzstrādnieks un pilsēt būvniecības laboratorijas vadītājs, vēlāk direktora vietnieks. Viņa vadībā ir izstrādāta rekreācijas un tūrisma attīstības koncepcija Latvijā, kā arī Jūrmalas kūrorta attīstības shēma. Tiek publicētas monogrāfijas: „Rekreatīvā – zinātne par atpūtu” un „Rekreācija un pilsēt būvniecība. Sistēmpieejas pieredze”, kā arī populārzinātniska grāmatas „Rekreācija – tautsaimniecības nozare”, „Dzīvojamie kompleksi Baltijā” u.c. Publicējis grāmatu 1984. gadā „Cilvēks un rekreācijas vide” un 1985. gadā „Rekreoloģija – zinātne pat atpūtu”.

No 1985. gada sāk strādāt Rīgas Tehniskās universitātes arhitektūras un celtniecības fakultātē kā docents, vēlāk jau kā profesors.

1988. gadā aizstāvēta arhitektūras doktora disertācija par reģionālo rekreācijas sistēmu attīstības principiem, kas 1992. gadā tiek atzīta nostrifikācijai un habilitētā arhitektūras doktora grāda piešķiršanai Latvijas Zinātnes padomē. Paralēli zinātniskajam darbam J. Trušiņš piedalās jauno arhitektu audzināšanas procesā RTU Arhitektūras fakultātē.

1995. gadā viņu ievēlē par profesoru Arhitektūras vēstures un teorijas katedrā, kur viņš nostrādāja ilgus gadus, palīdzot gatavot jaunus arhitektūras bakalaurus, maģistrus un doktorus. No 1993. gada viņš ir Latvijas Reģionālās arhitektūras akadēmijas īstenais loceklis. Piedaloties daudzu un dažādu starptautisko kongresu, konferenču, simpoziju un semināru darbā, J. Trušiņš ir spordinājis Latvijas tēlu daudzās Eiropas valstīs, ASV un Kanādā.

MŪŽĪBĀ AIZGĀJUŠĀS STUDENŠU KORP! LOCEKLES

MŪŽĪBĀ AIZGĀJUŠĀS IMERIETES
fil! **Vilma Jansone** (dzim. Lasmanes), 46.c., Ņujorkas kopa (Mira 87 gadu vecumā 2013. g. 8. augustā)
fil! **Solveiga Drumalds**, 46.c., Losandželosas kopa (Mira 70 gadu vecumā 2013.g. 26. septembrī)
fil! **Ieva Daušs**, dzim Kūrzi, 64.c., Kalamazū kopa (Mira 61 gada vecumā 2013.gada 12.novembrī)
fil! **Ligija Roze**, 50.c., Ņujorkas kopa (Mira 84 gfažu vecumā 2013.gada 23.decembrī)
fil! **Rūta Jurisone** (dz. Trapāne) 41.c., Portlandes Sietlas kopa (Mira 75 gadu vecumā 2013. gada 30. decembrī)

MŪŽĪBĀ AIGĀJUŠĀS SPĪDOLAS
2013. gada 29. jūlijā mūžībā aizgājusi taut!
fil! **Īra Koka**, dz.Sakne (12.c!) no Sidnejas kopas.
2013. gada 16. augustā mūža mierā aizgājusi dib! **Malda Skaistkalns-Dzelzkalns**, dz.Goba no Ņujorkas kopas.
2013. gada 4. septembrī mūžībā aizgājusi fil! **Ilga Grant-Upesleja**, dz. Šmita (1.c!) no Ņujorkas kopas.
2014. gada februārī mūža mierā aizgājusi dib! **Nora Saletes** no Toronto kopas.
2014. martā mūža mierā aizgājusi dib! fil! **Iria Matisone**, dz. Akota no Melburnas kopa

Blakus zinātniskai un pedagoģiskai darbībai J. Trušiņš savā projektēšanas birojā risina arī praktiskas arhitektūras un pilsēt būvniecības uzdevumus, tai skaitā F!M! Konventa ēkas projektēšanu Vecrīgā.

J. Trušiņš piedalās nacionālo karavīru un politiski represēto organizāciju darbā, vada brālību „Lāčplēšu Dižcilts”, pilda Nacionālās savienības „Namejs” valdes priekšsēža pienākumus.

Pārpublicēts ar papildinājumiem no Fraternitas Metropolitana Internā izdevums Nr.38.

MŪŽĪBĀ AIZGĀJUŠĀS STUDENŠU KORP! BIEDRI

MŪŽĪBĀ AIZGĀJUŠIE LETTONIJA BIEDRI
Oskars Miķelis Rubis, 66.I, oec., miris 2013.gada 23.janvārī Melburnā, Austrālijā.
Georgs Zālītis, 37.I, theol., miris 2013.gada 19.februārī Rīgā.
Kārlis Vitauts Avots-Avotiņš, 38.II, med., miris 2013.gada 27.februārī Templā, Teksasas pavalstī, ASV.
Alfs Teodors Bērtiiss, 53.II, ing., miris 2013.gada 22.oktobrī Pitsburgā, Pensilvānijas pavalstī, ASV.
Andris Borkmanis, 55.II, ing., miris 2014.gada 21.februārī Bufalo, Ņujorkas pavalstī, ASV.
Oļģerts Vijums, 55.II, ing., miris 2014.gada 6.martā Mineapolē, Minesotas pavalstī, ASV.

MŪŽĪBĀ AIZGĀJUŠIE TERVETIA BIEDRI
Fil! **Māris Pubilis**. Dzimis 1936. gadā. 16. maijā, Daugavpilī. Kara laikā cauri Vācijai kopā ar ģimeni nonācis ASV. Tur studējis inženierzinības Medisonas Universitātē, ko nobeidzis ar B.S.E. grādu ka inženieris. No 1965. gada turpina maģistra studijas Minesotā, korporācijā Tervetia uzņemts 1958. gadā, krāsa piešķirtas 1960.gada 25. janvārī. Miris 2013. gada 28. Augustā, Kalifornijā.

Fil! **Mārgers Sekste**. Dzimis 1924. gadā 17. jūnijā Rīgā. Studējis inženierzinības ASV Vašingtonā. Korporācijā Tervetia uzņemts 1959. gada 10. aprīlī, krāsas piešķirtas 1960. gada 23. aprīlī. Miris 2013. gada 6. Decembrī, Vašingtonā, Conconully pilsētā.

Fil! **Andris Strautmanis**. Dzimis 1958. gada 26. februārī, Rīgā. Studējis organiskās sintēzes tehnoloģijas Rīgas Industriālajā politehnikumā un finanses un ekonomiku Latvijas Universitātē. Korporācijā Tervetia uzņemts 1990.gada II semestrī. Bija politiski izglītots un aktīvi centās līdzdarboties pilsoniskas sabiedrības stiprināšanā Latvijā. Konventa sadzīvē daudz iesaistījās saimniecisku jautājumu kārtošanā. Bija gādīgs un mīlēts ģimenes tēvs. Miris 2014. gada 14. februārī, Jaunķemeru sanatorijā.

FRATERNITAS LATAVIENSIS BIEDRI
fil! **Jānis Kalniņš**, 1957 I (10.01.1926. - 26.11.2013.)
fil! **Valdis Zvaigzne**, 1939 II (07.07.1918. - 18.02.2014)

VALPURĢIS

fil! Ilze Borodkina, dzintra et indlaensis

Foto: Mert Kose, EŪS

Pērn, ejot pāri noteiktam tiltam noteiktā veidā, sperot teju katru otro soli, sev stāstīju, ka šis nu gan ir pēdējais Valpurģis, kurā viesojos. Mūsu, dzintru, kartelmāšas indlas parūpējās, lai tas tiešām tā būtu, pagodinot ar tiesībām nēsāt savas krāsas kā korp! Indla ārzemju locekli un līdz ar to indlu filistrei. Un līdz ar to – Valpurģi uz visiem laikiem nomainot manu viešņas statusu un padarot mani par vienu no namamātēm. Tā nu pirmos ielūgumus uz dažādiem Valpurģa notikumiem savā elektroniskajā pastkastītē atradu jau aprīļa vidū. Pamazām liku tos citu pie cita, lai beigās apkopotu šo informāciju un nodotu tālāk Latvijas virzienā. Arī tiešā gatavošanās pašam Valpurģim sākās krietni agrāk nekā 30. aprīļa rītā – griezts, maisīts, cepts un vēlreiz cepts tika pāris dienas iepriekš, jo nevarēja riskēt, ka kāds viesis no Indlas un Fraternitas Livienis rīkotā pasākuma aizietu tukšu vēderu.

Pats 30. aprīļa rīts, iemiesodams teju pavasara rīta ideālu, ievadīja tikpat skaistu dienu – saule spīdēja, zāle zaļoja, putni dziedāja. Tartu ielās pamazām parādījās arvien vairāk krāsaino deķeļu, bet jo sevišķi daudz to kļuva pēcpusdienā, kad konvents pēc konventa pameta savas mītnes, lai ar karogiem un dziesmām dotos Tartu universitātes Dabas zinātņu fakultātes virzienā – tur tradicionāli sākās Valpurģa gājiens.

Dziedāšanai un “šmolis” un “fiducit” saucieniem

nepārtrūkstot arī tad, kad ierinda precīzi 17.00 devās ceļā, un gana raitā soli gājiens sasniedza Rātslaukumu.

Tur notika šis un tas, kas nepārsteidza – piemēram, no kopīgās ierindas ar trepēm un ziedu vainadziņu iznira, šķiet, trīs meitenes no korp! Filiae Patriae. Pagaidām vēl melnos deķēļos, taču fakts, ka viņām bija uzticēts izrotāt Rātslaukuma strūklakas studentes galvu ar vainagu, tradicionāli liecināja, ka vakarā deķeļi, visticamāk, būs kļuvuši krāsaināki, bet pašas meitenes pievienosies tiem, kas jau staigāja ar draudzības lentēm pār abiem pleciem.

Notika arī šis un tas, kas pārsteidza visu akadēmisko saimi – pilsētas mērs, atdevis studentiem pilsētas atslēgas, izdzēra savu alus kausu ātrāk nekā atslēgu saņēmējs. Tad Rātslaukumā atkal parādījās saliekamās kāpnes, tikai šoreiz tās un arī savu karogu nesa k! Vironia pārstāvji. Ar aizturētu elpu gājiena dalībnieki neticīgi vēroja, kas nu būs, un galu galā notika tas, kam līdz pēdējam brīdim neticēja neviens – centrālajā karoga turētājā starp valsts karogu un pilsētas karogu tika ievietots k! Vironia karogs. Tā bija zīme, ka pilsētu no politiķiem un ierēdņiem nūdien pārņēmuši studenti.

“Kas tieši jums bija jāapsola, lai to dabūtu gatavu?” vaicājām korp! Indla kavalierim, reizē arī vīroņu filistram, kurš acīm redzami ļoti lepojās ar šo vēsturisko panākumu. “Mēs vienkārši pavaicājām, “ viņš teica. “Iespējams, ka viņi nezināja, kā rīkoties, jo neviens agrāk to nebija prasījis, un

nākamgad tas vairs nebūs tik viegli.” Taču varbūt tas nemaz arī nebūs svarīgi – nākamais gads būtu otrais gads, un vīroņi tik un tā paliktu pirmie, kuru karogs uz brīdi atradies tādā goda vietā. Un tajā brīdī to kā savu, šķiet, uztvēra arī visas pārējās akadēmiskās organizācijas.

Pēc “Vivat et respublica”, kas pēc notikušā skanēja jo īpaši braši, gājiens turpināja savu gaitu Tartu universitātes virzienā, kur jau gaidīja tās vadība. Prorektors bija nolēmis sarīkot ko līdzīgu fukšu eksāmenam, runas vietā pēc aprakstiem likdams atpazīt, par kuru organizāciju ir runa, un tai uzgavilēt. Pāris reizes izdevās uzminēt veiksmīgi ne tikai apraksta varoņiem. Taču vismaz vienā gadījumā pēc prorektora apraksta sevi neatpazīna arī pati organizācija. Kad gandrīz puse organizāciju bija cildinātas, prorektors saprata, ka viktorīna ir mazliet ievilkusies, un uzrunas noslēdza. Daudzkrāsainā akadēmiskā saime vienojās ne mazāk brašā “Vivat academia”, lai pēc tam jau dotos apciemot profesoru Bēru Doma kalna galā. Jo arī šoreiz profesors visu gadu bija pacietīgi sēdējis un gaidījis, kad līdz ar Valpurģi pie viņa kopā ar plašu pavadoņu pulku ieradīsies puīši no EŪS ar šampanieti un šalli, lai noslēgtu Valpurģa gājienu un pēc tam izklistu pa savu konventu mītnēm. Galu galā, istā svinēšana bija tikai priekšā.

Vairākums konventu savas durvis tradicionāli vēra pusnaktī. Daži aicināja ciemos arī agrāk, citiem pirms pusnakts bija ieplānoti savi pirmspasākumi. Dzintras, tāpat kā ventonī bija laipni aicināti pievienoties savu kartelorganizāciju rīkotajam pasākumam – uzkodas, dzērieni, krāsnešu teātris, pat izsole – svētki pavisam noteikti bija sākušies, un svinēšana taču allaž ir jautrāka un jaukāka, ja vari darīt to kopā ar draugiem. It īpaši, ja alternatīva būtu klist apkārt pa pilsētu, vai nu meklējot kādu, kas būtu gatavs uzņemt viesus agrāk, vai vienkārši gaidot liktenīgo pusnakts stundu.

Pusnakts stundu gaidot, arī mēs ar manu konfuksi no Indlas, ar kuru dalām piederību tam nu jau diezgan tālajam 2004/II semestrim, izstrādājām savu rīcības plānu. Bijām nolēmušas izklisties par vecām un slinkām filistrēm un nekur tālu vispār nedoties. Tepat, līdz kaimiņiem, tā teikt. Nu varbūt, varbūt kvartālu tālāk. Jo – visi taču satikti, viss redzēts un piedzīvots, lai jau tie jaunie skrien. Garšīgākās kūkas tāpat bija atrodamas tepat, indlu gādātajā uzkožu galdā. Par to tik pārliecinātas bijām visai vienkārša iemesla dēļ – pēc tām divām dienām virtuvē pašas taču labi zinājām, kas galdā celts.

Savu apgaitu sākām ap vieniem – kad pašu konventa pasākumā bija tik daudz ļaužu, ka mums vienkārši palika par šauru. Sākumā mūsu maršruts pat atbilda plānam – devāmies taisnā ceļā pie k! Fraternitas Tartuensīs, jo izrādījās, ka neviena no mums abām pie viņiem nav bijusi. C!F!T! ir viens no īgaunu mazajiem konventiem, kas iemitis ne visai lielās pagraba telpās ar izteikti vēsturisku noskaņu – un vēsturi viņi ciena un godā. Tikko ienākušām, mums tika piedāvāta konventa tūre, un objekts, pie kura mūsu gids kavējās

visilgāk, bija “vecākais mūra ēkas sienas fragments Tartu”. Novērtējušas pagrabiņa omulīgumu un īpašo gaisotni, ko radīja tā velves, nolēmām doties tālāk.

Pēc šķietami ne pārāk garas pastaigas pa naksnīgo Tartu, galu galā attapāmies pie korp! Filiae Patriae mājas durvīm. Viens bija skaidrs – plāns nedoties nekur tālu bija izgāzies ar lielu blikšķi jau tagad. Otrs kļuva skaidrs, ieejot mājā – filiju pasākums bija ieguvis pietiekami lielu popularitāti, lai pārvietošanās brīžiem būtu iespējama, tikai viltīgi piekļaujoties jau esošai cilvēku straumei. Bijām trāpījušas pareizā laikā un vietā. Laikā, jo spēlēt sāka mūzikas grupa, kas šogad bija filiju pasākuma programmas nagla, vietā – jo šo pasākumu apmeklēt bija izvēlēties krietns pulciņš latviešu korporantu. “Man tagad ir sajūta, ka latvieši šonakt ir visur,” jau ejot prom no filiju mājas un dzirdot, kā es jau atkal sasveicinos latviski, teica mana ceļabiedrene. Un tie nebija ne pirmie, ne pēdējie sveicieni latviski.

iet pa tām iekšā. Nospriedām, ka nākamgad nāksim deviņos, ja reiz deviņos viss sākās, un neapstājušās devāmies tālāk, tā sauktā Bermudu trīsstūra virzienā. Un ne tikai virzienā, vienā no trijstūra virsotnēm, Raimlā, pat iegriezāmies. Bija jau vēls vai drīzāk jau agrs, un Raimlas pasākuma aktīvā daļa bija acīm redzami beigusies. Valda uzskats – kas reiz nonācis Bermudu trīsstūrī, tas tur arī paliek. Iespējams, tā bija filistru pieredze un viedums, kas palīdzēja, taču mēs ne tikai veiksmīgi tikām ārā no Raimlas, bet pat bez lielām pūlēm pagājām garām abām pārējām trijstūra virsotnēm – Sakalas un Ugalas konventiem, kur jaunības un dzīves svinēšana joprojām notika un notika ar vērienu. Korporanti, gluži tāpat kā mēs, bija redzami pārvietojamies no vienām svinībām uz citām – “Gaudeamus igitur!” pilnās, skanīgās balsis dziedāja divi no viņiem, un bija pilnīgi skaidrs, ka viņu domas un sajūtas precīzi sakrīt ar dziedātā panta saturu.

Galu galā, kā godīgas filistres atgriezāmies tās nakts “mājās”, k! Fraternitas Livienis konventa namā, kur joprojām jau krietni rāmākās noskaņās turpinājās mūsu konventa pasākums. Vēl pēc kāda britiņa nospriedām, ka esam gana daudz redzējušas un piedzīvojušas un varētu doties arī pie miera, lai saglabātu cerības pamosties uz kādu no agrā rīta putras un grila pasākumiem. Mans konfuksis devās mājup, es arī savā ziņā mājup, uz C!l! konventa dzīvokli.

Pēc kāda brīža tur ieradās arī pārējās dzintras – viņas dalījās stāstos par savās Valpurģa pastaigās piedzīvoto, bet es pildīju ekonomēm doto solījumu un kā kārtīga namamāte īsināju viešām laiku, barojot viņas ar kūkām, kas ar ekonomu gādību bija atgriezušās no pasākuma, lai kļūtu par dzintru brokastīm. Nogurušās, tomēr itin dzīvīgās sarunās pagāja stunda, kas bija palikusi līdz brīdim, kad Tartu pameta viens no latviešu organizētajiem autobusiem. Pavadījusi dzintras ceļā uz Rīgu, atradu savu spilvenu un segu, pieņēmu lēmumu arī šogad neēst brokastis septiņos no rīta pie līviķiem vai astoņos no rīta kaut kur citur un iekārtojos jo ērti, lai izbaudītu tās pāris stundas miega.

Cik ļoti 30. aprīļa diena bija radīta svētku svinēšanai un baudīšanai, tik ļoti 1. maija rīts izrādījās piemērots rāmai atpūtai pēc svētkiem. Pelēkas debesis, pelēks pats rīts. Brīžiem mazliet rasināja, brīžiem uzlija stiprāk. Šī rīta kafijai Doma kalnā bija pavisam cita garša un cita noskaņa. Tikpat rāmas bija kopīgās brokastis nelielā indlu pulcīnā pirms došanās uz k! Rotalia, kas visus bija aicinājusi pavadīt pēcpusdienu savā konventa namā – uzkodas, dzērieni un laba mūzika. Un nekāda satraukuma par to, vai Valpurģis izdosies kā nākas. Arī šogad tas bija izdevies kā nākas. Jo ar tradīcijām tā vienkārši ir – ja tās tiek uzturētas, tās izdodas, un detaļām pat īsti nav nozīmes. Un jau tagad ir pilnīgi skaidrs, ka arī nākamgad būs gājiens un būs akadēmisko organizāciju lielie svētki, un starp visām citām labajām lietām – jaunas satikšanās un jaunas draudzības arī pāri ģeogrāfijas un politikas uzstādītajām robežām.

Mēs savukārt savu ceļu turpinājām Fraternitas Fennica virzienā, arī galvenokārt tāpēc, lai paviesotos vēl vienā vietā, kur neviena no mums iepriekš nebija bijusi. Jāsaka gan godīgi, nonākot līdz pasākuma norises vietai, nojautām arī, kāpēc. Acīmredzot svinības, uzsāktas jau 21.00, bija situācija augstu vilni, un redzot, kādi ļaudis nāk pa durvīm ārā, zuda vēlme

Jaunais un vecais futbola kauss.

FRATERNITAS LIVONICA FUTBOLA CELOJOŠAIS KAŪSS

Com! Valdis Skurstenis t/l mag! lit!

Doma par futbola turnīra rīkošanu radās pavisam loģiski, jo livoniķiem šī spēle patik un padodas. Ik semestri notiek futbola treniņi, kas tiek organizēti jau no deviņdesmitajiem gadiem, lai kopā ar brāļiem slīpētu meistarību laukumā. Pietrūka tikai sacensību, kurās apliecināt livoniķu brālības garu un veiksmīgo saspēli.

Kā atceras fil! Andrejs Pumpurs: "Kopš tiem laikiem, kad uzsākām L!T!K! rīkošanu dabā ārpus Rīgas, kopā ar sporta svētkiem (mēs prezidējām P!K!; runa ir par 1997. gada vasaru) un veiksmīgi uzvarējām tā ietvaros rīkotajās pirmajās futbola sacensībās, ir bijuši vairāki sporta svētku sarīkojumi, kuros mēs nelielā sastāvā ar vienu auto ieradāmies tieši uz futbola sadaļu. Atbraucām tieši tajā dienā, kad tika rīkotas futbola spēles, lai veiksmīgi tajās uzvarētu un atstātu svinēt sporta svētkus bez mūsu klātbūtnes. Mūsu "lokomotīve" toreiz bija fil! Arnis Būmanis. Pietika viņu "izzvejot", paņemt mainīgo sastāva daļu no vasarā noķeramajiem fukšiem vai sportam atvērtiem filistriem, lai dotos pēc nākamās uzvaras. Uzvarēt mums patika, it īpaši, ja tas padevās, tāpēc toreiz man ienāca prātā rīkot mūsu pašu regulāros sporta (precīzāk sakot – futbola) svētkus. Kamēr studēju Vācijā, idejai neatlika nekas cits kā gaidīt savu stundu. Un tā atnāca 2002. gada II semestri, kad konvents man uzticēja sen! amatu, kuru arī "launprātīgi" izmantoju, lai iniciētu un realizētu mūsu pirmo Fraternitas Livonica futbola kausa izspēli."

Lai sacensības būtu interesantākas, tika lemts tās rīkot katru gadu kā ceļojošo kausu, uz kura tad iegravēs uzvarētāju korp! vārdu. Taču, ja kādai korporācijai izdotos izcīnīt kausu trīs reizes pēc kārtas, tad tā iegūtu tiesības to paturēt uz visiem laikiem. Jau pirmajā turnīra rīkošanas gadā varējām secināt, ka telpu futbols ir cieņā arī citās

korporācijās, jo spēja pulcināt 16 komandas.

Fil! Jurgis Žuburs atceras: "Tas bija labs rezultāts, ņemot vērā situāciju, ka dažāda veida sporta pasākumos, ko organizē korporācijas, bieži vien komandu skaits nepārsniedz duci. Pirmā futbola spēle notika Uzvaras bulvārī, "Zelta boulinga" telpās, kas īsti neatbilda telpu futbola laukuma izmēriem, jo laukums bija mazliet šaurāks. Arī skatītājiem īsti ēri nevarēja būt – vietas bija pamaz, taču atbalstītāji un līdzjutēji bija daudzām komandām. Protams, gadījās arī kāds, manā skatījumā, kuriozs. Proti – futbola kausa izcīņas dalībniekiem bija jāspēlē apavos ar gaišām zolēm, jo tumšās uz zāles seguma atstāja švīkas. Šī nosacījuma stingru ievērošanu uzmanīja vietējais apsardzes darbinieks. Citādi viss izdevās, kā iecerēts – spēles guva plašu atzinību un labas atsauksmes buršu aprindās, bet mēs paši izcīnījām kausu, uz kura ar nesaudzīgi lieliem burtiem iegravējām uzvarētāju korp! nosaukumu un kausa izcīnīšanas gadu."

Futbola turnīrs kļuva ne tikai par plaši apmeklētu sporta pasākumu, bet arī par lielisku izklaidi. Pēc tā dalībnieki, līdzjutēji un citi burši bija laipni gaidīti livoniķu "Baltajā" namā, kur tika sveiktas labākās komandas, pasniegtas individuālās balvas un arī pats kauss, tādējādi aizsākot lielisku tradīciju – buršiem satīties un kopīgi atpūsties arī pēc futbola spēles. Ciešāka saskarsme un draudzīgas attiecības buršu starpā bija futbola kausa izcīņas pēcsarīkojuma galvenais mērķis. Vakars tika aizvadīts saviesīgi, kur par izklaides daļu rūpējās nozīmēti vakara vadītāji un mūsu pašu "Livonicus Band".

Šodien Fraternitas Livonica futbola ceļojošā kausa izcīņa ir pārvērtusies par nopietnu turnīru, kurā noskaidro

gada labāko komandu. Dalībnieki šīm spēlēm mērķtiecīgi gatavojas, jo katra komanda pārstāv savu korporāciju. Pasākums ir arī lieliska izklaide buršiem, kas var just līdzī

Vecais futbola kauss.

saviem favorītiem, piedalīties dažādās atrakcijās un vērot karsējmeiteņu priekšnesumus. Savukārt pēcpasākumā katrs var baudīt mūziku, dalīties iespaidos par piedzīvoto un vienkārši atpūsties jautrā sabiedrībā. Ievēribu ir guvusi arī fil! Kristapa Kampenusa iniciatīva – "Roku menzūra" jeb roku laušanās sacensības, kuras jau otro gadu pēc kārtas norisinās futbola kausa izcīņas pēcpasākumā.

Šajā gadā tiks aizvadīts jau 13. futbola turnīrs. Iepriekšējos turnīros laurus plūkušas dažādas komandas, tomēr īpaši jāizceļ viena komanda. Lai arī Fr! Lettica un Fr! Livonica ir uzvarējušas pa divām reizēm pēc kārtas, bet tieši korp! Patria, triumfējot 2010., 2011. un 2012. gadā, ieguva tiesības paturēt kausu savā īpašumā uz visiem laikiem. 2013. gadā tika izgatavota jauna uzvaras trofeja, kas iezīmē jauna posma sākumu. Taču šī turnīra norises principos nekas nav mainījies – tas atkal pulcēs sporta entuziastus, lai kopā aizvadītu neaizmirstamus brīžus gan laukumā, gan pēc spēlēm pēcpasākumā. Vivat Crescat Floreat Fraternitas Livonica in Aeternum!"

KORPORĀCIJAS SPORTO

Korporāciju sporta spēļu organizatoru vārdā – Fil! Jānis Butins, latvus

Cilvēki izsenis sapratuši fizisko aktivitāšu lielo nozīmi gan sava ķermeņa pilnveidošanā, gan garīgajā attīstībā, gan izklaidē. Jau sengrieķu filozofs Aristotelis ir teicis: "Dzīve prasa kustību!" Taču sportiskās aktivitātes ir mainījušās līdzī laikam. Mūsdienās sportā asinsizliešana nav pieļaujama! Tas liecina, cik ļoti sabiedrība ir evolucionējusi savās vēlmēs un uzskatos, un ļauj cerēt, ka humānā domāšana arvien pilnveidosies. Sporta spēles un dažādu aktivitāšu turnīri starp uzņēmumiem un dažādām organizācijām tagad ir ierasta lieta, jo kas gan labāk saliedēs kolektīvu, ja ne sports. Arī studentu un studenšu korporācijas šajā ziņā neatpaliek. Kā liecina preses materiāli, mītnes zemēs ļoti populāri bijuši volejbola un basketbola starpkorporāciju turnīri. Dažkārt notikušas arī tādas sportiskas aktivitātes kā starpkorporāciju boulinga (ķegļu spēles) turnīri; L!K!A! golfa sacensības; P!K! copes čempionāts. Rīkotas gan vasaras, gan ziemas sporta nometnes. Mūsdienās vēl arvien ik gadu noris korp! Lettonia ceļojošā kausa izcīņa basketbolā, korp! Fraternitas Livonica ceļojošā kausa izcīņa telpu futbolā, s!k! Staburadze kausa izcīņa volejbolā, kā arī mērošanās ar paukošanas prasmēm starp studentu korporāciju vīriem. Korporāciju sporta spēles tādā veidolā kā mūsdienās aizsākās deviņdesmitajos gados un tiek rīkotas jau gandrīz divus gadu desmitus. Priece fakts, ka dalībnieku skaits katru gadu pieaug, pasākumu vērtot daudzpusīgāku un draudzīgāku. Pozitīvi ir tas, ka dalībnieki organizatoriem izsaka gan uzslavas, gan arī kritiku, ko iespēju robežās vienmēr ņemam vērā, lai katras nākamās sporta spēles būtu vēl labākas. Organizatori cenšas katru gadu mainīt sporta spēļu norises vietu, lai pasākums neklātu vienveidīgs. Aktīvi šajās spēlēs ir arī paši jaunākie dalībnieki, kuri vienmēr saņem pateicības balvas, turklāt daudzi no viņiem sacenšas par individuālajām balvām. Jau vairākus gadus korporāciju sporta spēlēs tradicionālie komandu sporta veidi gan studentu, gan studenšu korporācijām ir nakts trases, strītbols, volejbols, futbols un jautrā stafete. Studentiem papildus jāizpilda spēka uzdevumi, bet studentēm jāspēlē tautas bumba. Pērn korporāciju sporta spēlēs, kas norisinājās kinopilsētā "Cinevilla", studentēm futbola spēles vietā bija paredzēts frīsbijis. Taču šogad, ņemot vērā aptaujas rezultātus, atkal būs futbols, bet tautas bumbas vietā – frīsbijis. Arī pašas studentes atzīst, ka tautas bumba emocionālā ziņā ir diezgan bīstama sporta disciplīna. Šogad korporāciju sporta spēles notiks z/s "Turbas", Tīnužu pagasta Ikšķīles novadā, no 1. līdz 3. augustam (kss.lv).

MENS SANA IN CORPORE SANO!

"Sports ir daļa no ikviena cilvēka mantojuma, un to nekas nevar aizstāt" /Pjērs de Kubertēns/.

LAIVU BRAUCIENS

Autors: fil! Andris Grīnbergs, Tervetus

Akvareļu autors: fil! Artūrs Lapiņš, Fraternitas Imantica

Ārā ir pavasaris, un, tā kā tuvojas vasara, vēlējos atgādināt lielisko pasākumu, kas tiek rīkots, lai veicinātu sadraudzību starp studentu un studenšu korporācijām, proti, ikgadējo korporantu laivu braucienu. Šis ir brīnišķīgs pasākums, kurā neformālā gaisotnē korporantu vidū varam pavadīt nedēļas nogali, laivojot pa kādu no Latvijas upēm. Lai šo pasākumu padarītu ģimeniskāku, braucienā ir iespēja piedalīties arī "otrām pusītēm" vai atvasītēm, kas vēl nav korporācijās.

Šogad izvēlēta upe laivošanai (4. – 6. jūlijā) ir Irbe – posmā no Irbenes līdz Lielirbes tiltam. Izbraukšana, kā jau ierasts, būs piektdienas vakarā ap plkst. 18 no Rīgas, Stabu ielas 17. Atgriezīsimies svētdien ap plkst. 20. Bez laivošanas,

dziedāšanas un sadraudzības būs arī iespēja doties ekskursijā uz Irbenes radioastronomijas centru.

Izmantojot iespēju, vēlos pateikties fil! Jānim Pāvulam, lettonus, par izveidoto mājaslapu <http://pavuls.lettonia.lv/laivas/>, kurā ikviens var ne tikai pieteikties braucienam, bet arī redzēt citus, kuri plāno piedalīties, un izrunāt visus ar šo pasākumu saistītos jautājumus. Tāpat gribētos pateikties taut! Agnesei Treinovskai, s!k! Daugaviete, par lielo palīdzību laivu brauciena organizēšanā un īpaši par jaunradi – domājot, kā padarīt šo pasākumu neaizmirstamu. Sākotnēji tie bija krekli, tad nozīmītes. Kas būs šogad, neatklāšu – lai paliek pārsteigums! Par šī pasākuma burvību aicinu pārliecināties klātienē!

SNIĶERA PIEMIŅAS MEDAĻA „SAPŅŪ KOMANDAI”

Studentu korporācijas Fraternitas Metropolitana filistra Pētera Sniķera piemiņas medaļas pasniegšana - Aigaram Graubam, filmas „Sapņu komanda 1935” režisoram.

Fil! Ilvars Ceriņš, korp! Fraternitas Metropolitana
Fil! B! valdes priekšsēdētājs

Studentu korporācija Fraternitas Metropolitana svētkos piemin filistru Pēteri Sniķeri (1875–1944), kuram 2013.gada 7.decembrī apritēja 138 gadi, un turpina iesākt tradīciju par godu Fraternitas Petropolitana 117.gadu dibināšanas atcerei. Filistra **Pētera Sniķera piemiņas medaļu 2014.gada 6.martā korporācija pasniedza Aigaram Graubam, filmas „Sapņu komanda 1935” režisoram, par izcilu ieguldījumu Latvijas valsts un Latvijas studentu korporāciju labā.**

Režisors Aigars Grauba ar savu piemēru ir parādījis, ka ar labiem darbiem un filmu „Sapņu komanda 1935” var stiprināt patriotismu, celt Latviešu pašapziņu un lieliski veicināt Latvijas atpazīstamību pasaulē!

Režisors Aigars Grauba saņemot medaļu bija patiesi pārsteigts par šādu goda izpelnīšanos no Studentu korporācijas Fraternitas Metropolitana puses un gandarīts, ka viņa filma ir augstu novērtēta Latviešu studentu un studenšu korporāciju vidū.

Lai godinātu studentu korporācijas Fraternitas Petropolitana vienu no 12 dibinātājiem, kara medicīnas ārstu - ģenerāli, profesoru, Latvijas Universitātes Medicīnas fakultātes dekānu, mecenātu, Triju Zvaigžņu ordeņa II šķiras kavaliera, studentu korporācijas Fraternitas Metropolitana filistra Pētera Sniķera (1875–1944) izcilos nopelnus Latvijas valsts, zinātnes, armijas, savas korporācijas un Latvijas studentu korporāciju labā, studentu korporācija Fraternitas Metropolitana konvents 1996.gadā nodibināja filistra Pētera Sniķera piemiņas medaļu (medaļas autors mākslinieks Jānis Strupulis), kuru piešķir jebkurai personai par ieguldījumu Latvijas studentu korporāciju, Latvijas valsts, izglītības, zinātnes un armijas labā.

Studentu korporācijas Fraternitas Metropolitana filistra Pētera Sniķera piemiņas medaļas ir pasniegtas arī Studentu korporācijas Fraternitas Metropolitana biedriem, tai skaitā - akadēmiķim filistram Jānim Stradiņam, sava laika Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja direktoram filistram Kārlim Ērikam Aronam, Latvijas valsts atzinības krusta saņēmējam, ilggadējam ķirurgam un Latvijas ārstu biedrības goda biedram filistram Staņislavam Lubānam un citiem.

RĪTA STUNDAI ZELTS MUTĒ!

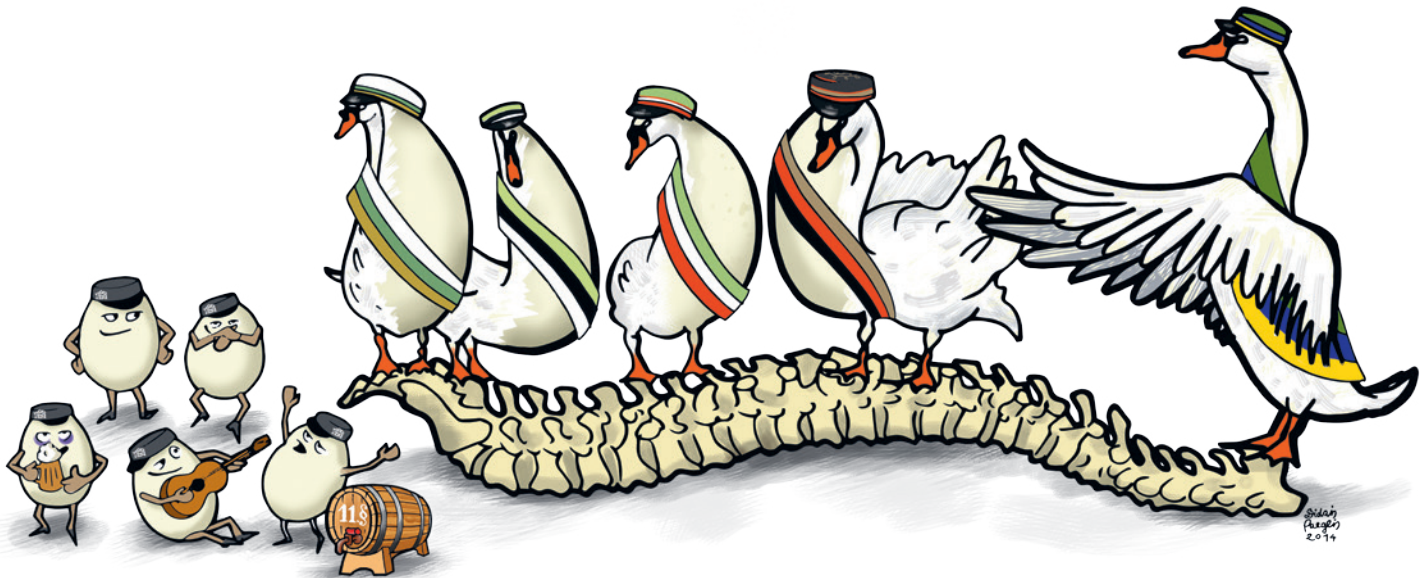
Autore: taut! Laine Zemlicka, s!k! Varavīksne

„Rīta stundai zelts mutē”... ir tā tautas parunai, kurai ar visu savu dvēseli un būtību piekrītu, vēl jo vairāk, domājams, ka šī paruna ir cēlies no vēl zināmākiem vārdiem – „Runāšana sudrabs, klusēšana zelts!”, kas savā būtībā, sanāk, ka rīta stunda jātur mute ciet! DIEMŽĒL, lielākā daļa ļaužu ir neizprotami hiperaktīvi, jautri un dzīves enerģijas pārņemti ... pl.7.00. no rīta! ES neesmu starp tiem – mans prāts, miesa un gars atmosfērā vidēji 2 – 2,5 h pēc izkāpšanas no gultas. Bet, ja tomēr, jūs piederat pie „jautrais rīts” klubiņa un dzīvojat ar tādu kā es, un jums ŠAUSSSSMĪĪĪGI gribas no rītiem sarunāties, tad te būs daži noteikumi, lai šo pretpolu komunikācija neizvērstos rīta murgā. Noteikums Nr.1. Jebkurš uzdotais jautājums ir jāformulē tā, lai garākā atbilde uz to būtu „jā” vai „nē”, ideālā variantā, ja pietiktu tikai ar galvas pamāšanu. Uzmanību – uz jautājumiem „Kā šonakt gulēji?” vai „Kādi plāni dienai?” NAV iespējams atbildēt ar jā/nē. Noteikums Nr.2. Nevajag uzdot jautājumus ar vispārzināmām atbildēm, kā piemēram: „Kafiju dzersi, uzlikt ūdeni vārīties?” Grrrrrr.... kāpēc, nu KĀPĒC (!?) tas tiek jautāts, ja šajā brīdī varētu harmoniski klusēt!!!!? Noteikums Nr.3. Viskaitinošāk ir tad, ja tiek uzdoti jautājumi, uz kuriem VISPĀR neeksistē atbildes, piemēram: „

Šovakar pēc darba uzreiz nāksi mājās?”. Tas pat nav jautājums – tas ir augstākās matemātikas uzdevums ar vairākiem mainīgajiem nezināmajiem – kādu atbildi Jūs sagaidiet?! Uzmanību! – jau uz uzdotajiem jautājumiem esat saņēmuši atbildes (caur zobiem), kas skan – protams, nezinu, varbūt (un klusu, smagu nopūtu).... klusējiet(!), Dieva dēļ, KLUSĒJIET un vairāk neko nejautājiet!!! Vēl jo svarīgāk, neuzdodiet raižpilnus un līdzjūtīgus jautājumus: „Kas noticis? Kāpēc šorīt tik nerunīgs?”... ja tomēr esat bijis pietiekami neattapīgs un to pajautājis, tad vismaz esiet pietiekami prātīgs, lai savā klusajā rīta draugā pamanītu sekojošo: dziļi plaušās tiek ievilkts gaiss, kas lēnām caur nāsīm tiek izgrūsts, tad norītas siekalas un, visbeidzot, tiek kulaciņos sarautas plaukstiņas. Ziniet – pēc šī visa sekos vāji verbāls iznāciens ar klusu, lēnu, bet tajā pat laikā dusmu un neliela izmisuma pārņemtu tekstu: „V-i-s-s-i-r l-a-b-i, l-i-e-c-i-e-t l-uuuuuu-d-z-u m-a-n-i m-i-e-r-ā, e-s v-ē-l g-u-l-u....”. Saprotiet taču, ka šajā brīdī no „simts gadus klusējoša akmens” jūs esat izspieduši 10 vārdus garu, vienkāršu paplašinātu teikumu, un tāpēc, l-uuuuuu-d-z-u – nezaiciniet likteni!

DRAUDZĪGAIS ŠARŽS

Zīmējis Didzis Paeglis

BALTIJAS TAUTU KOMERŠS

Programma

06.06.2014.

12:00 – 19:00 **Reģistrācija** Studentu korporācijas Latvia konventa namā Šarlotes ielā 3, Rīga
20:30 **Balle** kultūras pilī Ziemeļblāzma – Ziemeļblāzmas iela 36, Rīga (<http://www.ziemeļblazma.riga.lv/>), dress kods: smokings

Pēc balles laipni lūdzam korp! Latvia C!Q! – Šarlotes ielā 3, Rīga

07.06.2014.

10:00 **Dievkalpojums** Rīgas Sv. Jāņa baznīca – Jāņa 7, Rīga (<http://www.janabaznica.lv/>)
11:00 **Gājiens** no Sv. Jāņa baznīcas līdz Brīvības piemineklim
11:30 **Fotogrāfēšanās** pie Brīvības pieminekļa
13:00 **Svētku akts** Latvijas Universitātes Lielajā aulā
16:00 **I šarž! konvents** Studentu korporācijas Latvia konventa namā Šarlotes ielā 3, Rīga
19:00 **Komeršs** studentu korporācijām Rīgas Mākslas Telpā – Kungu 3 (<http://www.makslastelpa.lv/>)
19:00 **Studenšu korporāciju vakars** korp! Selonija C!Q! – Stabu ielā 17, Rīga, dresskods: svinīgs, balts (gaišs), regālijas

Pirms restaurācijas brokastīm laipni lūdzam korp! Latvia C!Q! – Šarlotes ielā 3, Rīga

08.06.2014.

10:00 **Restaurācijas brokastis** Studentu korporācijas Latvia konventa namā/pagalmā Šarlotes ielā 3, Rīga

ŽURNĀLA VEIDOŠANĀ PIEDALĪJUŠIES:

Latvijas studentu un studenšu korporāciju deviņu konventu pārstāvji:
fil! Elviss Strazdiņš, korp! Latvia
fil! Dmitrijs Trofimovs, korp! Fraternitas Arctica com!
Andris Igaunis, korp! Fraternitas Lettica
fil! Māris Matrevics, korp! Fraternitas Metropolitana com!
Oless Hristenko, korp! Fraternitas Lataviensis com!
Sandra Grigorjeva, s!k! Gundega
fil! Elīna Šmite, s!k! Imeria
taut! Madara Cimмерmane, s!k! Imeria
fil! Inese Tauriņa, s!k! Dzintra

Redaktore: fil! Kaiva Krastiņa, s!k! Daugaviete
Korektore: fil! Ilze Collenkopfa, s!k! Selga; Rasma Priekule
Maketētāja: Rita Naumova
P!K! un S!P!K! finansējums
Žurnāla drukātā versija iznāk, pateicoties fil! Māra Matrevica, korp! Fraternitas Metropolitana, personīgajam atbalstam

e-pasts: universitas@pk.lv
Adrese: Aldaru iela 7, Rīga, LV-1050

UNIVERSITAS

